

Fredagen den 14 april

Kl. 09.00

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 6 april.

2 § Svar på fråga 1988/89:573 om bättre regeringsinformation till miljöpartiet de gröna

Anf. 1 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Claes Roxbergh har frågat mig om jag är beredd att förbättra regeringsinformationen till miljöpartiet de gröna.

Regeringen har givetvis en ambition att, när så är lämpligt, i förväg informera riksdagspartierna om viktigare regeringsbeslut och andra händelser av vikt. Några särskilda former för hur denna information skall lämnas finns inte, annat än när det gäller de frågor som ligger inom utrikesnämndens område. I utrikesnämnden är ju miljöpartiet inte representerat.

Detta betyder att informationen lämnas på det sätt som vid varje tillfälle är mest lämpligt. Det ligger i sakens natur att det är regeringen som får bedöma när, hur och till vilka partier informationen skall lämnas.

Anf. 2 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Tack för svaret, även om jag kanske hade hoppats på ett bättre svar.

Sista meningen i svaret tycker jag är anmärkningsvärd: "Det ligger i sakens natur att det är regeringen som får bedöma när, hur och till vilka partier informationen skall lämnas." Jag tolkar det som att olika partier skall ha olika information. Jag ställer mig då frågan om det inte är rimligt att alla partier får samma information och samma underlag för sitt politiska agerande. Vad är det i så fall som påverkar vilka partier som skall få reda på vad? Är det storleken på partiet? Skall det största partiet ha reda på mest?

Det finns frågor där man bör sträva efter politisk konsensus. För att det skall vara möjligt måste dock alla inblandade parter få reda på den väsentliga informationen. Jag har en känsla av att de borgerliga partierna ibland särbehandlas, och miljöpartiet de gröna och vpk behandlas på ett speciellt sätt. Varför fick inte vi den information som gavs i utrikesnämnden i

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Om betydelsen för taxeringsvärdet av energisparande installationer m.m. i bostadshus

måndags? Sent omsider fick vi visserligen den offentliga delen av s äpoutredningen.

Det borde vara så att alla partier är representerade i den s.k. parlamentariska kommittén för säpofrågorna. I stället har man gjort utrikesnämnden till bas för informationen, och därmed ställer man två av riksdagens partier utanför. Ämnar regeringen återuppliva utrikesnämnden som det sekreta utskott den en gång var, när den skapades på 1700-talet?

Anf. 3 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Utrikesnämnden sammanträdde inte i måndags. Däremot träffades partiledarna för de partier som är representerade i säpokommittén för att diskutera det fortsatta arbetet, vilket jag tycker var högst rimligt. Samtidigt ansåg vi att det var viktigt att de två övriga partierna skulle få det dokument som överlämnades vid detta tillfälle, nämligen det öppna förslaget från Carl Lidboms utredning. Mina medarbetare fick omedelbart tag på vpk. Vi sökte också under ett antal timmar efter en representant från miljöpartiet. Det lyckades först relativt sent på dagen. Exakt samma skriftliga material som de borgerliga partierna fick del av överlämnades dock till vpk och miljöpartiet.

Till sist, när det gäller kommittéer kan det inte vara rimligt att man låser fast att alla partier skall vara representerade i alla kommittéer. Det är i stället en av de lämplighetsfrågor som jag åberopar i mitt svar. Däremot vågar jag med min erfarenhet av riksdagsarbete och regeringsarbete påstå att det inte någon gång tidigare har lämnats information så ofta från regeringen till oppositionspartierna som nu.

Anf. 4 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Om samma information lämnades på partiledaröverläggningen i måndags dit de borgerliga partierna var kallade, varför kallades i så fall inte vi? Hade det varit ett utrikesnämndssammanträde hade det varit naturligt att vi inte var kallade. I detta fall borde vi emellertid ha varit där och fått information.

För mig innebär en parlamentarisk kommitté att de parlamentariska partierna finns representerade. Jag är mycket väl medveten om att det finns kommittéer där man inte behöver ha med alla partier. Är det en parlamentarisk kommitté tycker jag också att alla partier bör ha insyn i arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på frågorna 1988/89:545 och 546 om betydelsen för taxeringsvärdet av energisparande installationer m.m. i bostadshus

Anf. 5 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Claes Roxbergh har frågat mig om det stämmer att energisparåtgärder i bostadshus leder till ett högre taxeringsvärde och om jag avser att vidta några åtgärder.

Birger Schlaug har frågat mig om regeringen tänker ge direktiv till

omarbetad fastighetstaxering så att inte miljö- och energimål motverkas.

Inför 1990 års taxering av småhus har en översyn av värderingsreglerna gjorts, bl.a. avseende standarden. I den proposition som lades fram förra våren vidhölls principen att standarden även i fortsättningen skall bestämmas med hänsyn till småhusets byggnadsmaterial och utrustning. Emellertid ansågs det nödvändigt att omarbeta den s.k. frågelistan från bl.a. förenklingssynpunkt. Det överlämnades till riksskatteverket att närmare utforma frågelistan tillsammans med värderingsexpertis. Jag gjorde dock i sammanhanget vissa uttalanden om de riktlinjer som borde följas. Bl.a. förklarade jag mig dela de utgångspunkter som den parlamentariska kommitté som utrett frågan, funnit lämpliga för att bestämma standarden. Detta gällde bl.a. uppdelningen av frågorna avseende standarden på fem huvudområden, varav energihushållning utgjorde ett område. Vidare betonade jag betydelsen av att endast sådana omständigheter som är relevanta och som har en entydig värdeinverkan borde beaktas vid standardbedömningen. Riksdagen fann att det inte rädde några motsättningar rörande den grundläggande målsättningen att förenkla och förbättra frågelistan, de riktlinjer som drogs upp i propositionen eller de detaljer som har samband med denna fråga.

Taxeringsvärdena åsätts med utgångspunkt i marknadsvärdet. Vid utformningen av frågelistan gäller det att hitta de faktorer eller egenskaper som på ett entydigt sätt påverkar småhusens marknadsvärde. Frågan om ett hus är vinterbonat eller inte är ett exempel på en sådan egenskap. Uppgiften är således enbart att konstatera faktiska förhållanden. Energipolitiska överväganden får göras i andra sammanhang.

De frågor som Claes Roxbergh och Birger Schlaug framställt föranleder mig inte att vidta någon vidare åtgärd.

Då Birger Schlaug, som framställt fråga 1988/89:546, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Lars Norberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 6 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Vi borde bedriva energipolitik med alla tillgängliga medel, och då borde även fastighetstaxeringen vara ett av dessa. Energianvändningen i fastigheterna är av mycket stor betydelse. Det kommer att ha stor betydelse hur vi i framtiden bygger våra fastigheter, vilka värmesystem vi har och hur snåla vi kan göra dessa system. Det borde då vara en självklarhet att vi utnyttjade alla medel som står till buds för att få människor att vidta åtgärder.

Ett värmesystem som kanske från början inte kostar mer pengar än ett traditionellt storförbrukningssystem kommer att leda till att driften av huset blir billigare. Värdet på huset kommer då att stiga på grund av att huset blir billigare i drift. Huset får då ett högre taxeringsvärde, och det blir därmed högre kostnader för den som bor där. I stället borde det vara tvärtom. De miljöförbättrande åtgärderna, de energibesparande och resursbesparande åtgärderna, borde inte finnas med som grund när det gäller uppräknings- och taxeringsvärdet.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Meddelande om interpellations svar

Om åtgärder mot distribution av reklam via telefax

Anf. 7 LARS NORBERG (mp):

Herr talman! I Birger Schlaugs ställe tackar jag finansministern för svaret. Det var utformat nästan exakt som jag hade väntat mig. Men saken är kanske inte så enkel som finansministern föreställer sig.

Birgitta Dahl har förklarat att avvecklingen av kärnkraften är "vår tids stora uppgift, den historiska utmaningen". Ett av de viktigaste elementen för att möjliggöra denna avveckling är energihushållning. Många av de energihushållningsåtgärder som Birgitta Dahl är efter är har arbetet för och gärna ser utförda, tilläggsisolering, treglasfönster, braskaminer eller kakelugnar, har en mycket lång återbetalningstid. Det kan med dagens relativt låga energipriser röra sig om både 30 och 40 år. Dessa åtgärder höjer alltså i ringa mån husens marknadsvärde.

Många av dessa energihushållningsåtgärder borde därför inte heller höja taxeringsvärdet. De poäng som nu skall läggas till husens värde, och som höjer taxeringsvärdet, blir då ett straff för att villaägaren i viss utsträckning av ideella skäl har gått regeringen till mötes i sin ansträngning att anta "den historiska utmaningen". Skulle inte regeringen, om den vill undvika besyrligheten för dubbla budskap, kunna se till att dessa poängtillägg för energisparåtgärder stryks vid höstens villataxering?

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Meddelande om svar på interpellationerna 1988/89:167, 169, 172, 192 och 197

Anf. 8 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Eftersom interpellationsdebatten den 25 april är inställd på grund av arbetsplenium, kommer jag att besvara interpellation 169 av Gunnar Hökmark om löntagarfonderna och 192 av Anne Wibbe om AP-fondernas aktieköp i ett sammanhang den 22 maj.

Interpellation 197 av Knut Wachtmeister om bankinspektionens rekommendationer besvaras den 23 maj.

Datum för svar på Lars Tobissons interpellation 167 om avvecklingen av omsättningsskatten på värdepapper och 172 om valutaregleringen, som skulle ha besvarats den 25 april, har ännu inte fastställts. Jag ber att få meddela kammaren detta vid ett senare tillfälle.

5 § Svar på fråga 1988/89:530 om åtgärder mot distribution av reklam via telefax

Anf. 9 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Anna Horn af Rantzien har frågat mig hur reklambranschens missbruk av andras telefax skall kunna beivras.

En telefaxapparat kan anslutas till vilket telefonabonnemang som helst. Något särskilt abonnemang krävs alltså inte, även om det av praktiska skäl är lämpligt att ha ett separat abonnemang för telefaxen. Televerket har därmed

inte heller något inflytande över telefaxapparater eller vad de brukas till. Den som har en telefax kan dock själv välja om den skall vara påslagen och alltså öppen för alla inkommande meddelanden eller inte. Det är naturligtvis också möjligt för abonnenten att ha ett hemligt nummer.

Dagens teleteknik erbjuder fantastiska möjligheter till kommunikation. De möjligheterna måste vi värna om, och det är angeläget att de inte missbrukas. Televerket följer hur teletjänsterna utnyttjas. För närvarande anser jag inte att det är motiverat med några ingrepp i möjligheten att förmedla meddelanden per telefax.

Tredje vice talmannen konstaterade att frågeställaren ej var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

6 § Svar på fråga 1988/89:543 om bilismens skadliga inverkan på miljön

Anf. 10 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Hans Leghammar har frågat mig om jag anser att forskarna har fel i fråga om att naturen inte tål nivån på dagens utsläpp från biltrafiken och vilka fakta jag i så fall har för att inte minska bilismens skadliga påverkan på miljön.

Bakgrunden till frågan är enligt frågeställaren att jag i en TT-intervju skulle ha sagt att det bara är i storstäderna som bilismen behöver hejdas.

Som jag flera gånger tidigare har sagt både i och utanför riksdagen utgör biltrafikens effekter på miljön ett stort problem. Det är därför nödvändigt att göra trafiken mer miljövänlig.

Regeringen har som målsättning att minska utsläppen från biltrafiken, och beslut om åtgärder i detta syfte har redan fattats. För närvarande arbetar flera utredningar med att ta fram analyser över miljö- och hälsovårdsläget liksom förslag till ytterligare åtgärder.

Bilismens skadliga effekter är stora i storstäderna. Storstadstrafikkommittén kommer att lämna sitt förslag före årets slut. Jag räknar med att vi därmed får ett tillräckligt underlag för att bedöma vilka åtgärder som kan vidtas för att begränsa bilismen i storstäderna och underlätta för kollektivtrafiken.

Om så behövs är regeringen beredd att vidta ytterligare åtgärder för att reducera utsläppen och lokalt begränsa bilanvändningen.

Anf. 11 HANS LEGHAMMAR (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

I jämförelse med den TT-intervju som jag har haft till grund för min fråga är dagens svar klart mer nyanserat. Men jag frågar mig om detta är en efterkonstruktion efter kritik för den TT-intervju som kablades ut den 20 mars. Där andades en bilismens stora optimism och att vi inte hade några större problem. Det står onekligen i TT-intervjun att bilismen bara behöver begränsas i storstadsområdena. Är intervjun feltolkad, eller är det en efterkonstruktion?

I hela Europa har man i dag förstätt vidden och problemet med bilismens

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om bilismens skadliga
inverkan på miljön*

skadeverkningar på miljön. I våra grannländer och nere på kontinenten satsar man mångmiljardbelopp för att komma ifrån den stora ökningen av bilismen och för att få över gods och persontrafik på järnväg. Det har i Sverige inte alls varit samma upprustning och omläggning med anledning av de senaste årens katastrofer. I dagens kommunikationspolitik satsas det dåligt på järnvägen. Regeringen anser inte att man beträffande västkusten kan hålla den utbyggnadsplan som har aviserats tidigare. Detta visar tydligt att TT-intervjun stämmer rätt väl med den kommunikationspolitik som förs. Är TT-intervjun felaktig, eller vad är det som egentligen är sämre med dagens svenska kommunikationspolitik?

Anf. 12 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Många gånger har jag erfarit vådan av att bygga debatter och omdömen på rubriker och lösryckta citat. Det förvånar mig att riksdagsledamöter inte inser vilket ofullständigt underlag man får på det sättet. Jag har här i kammaren vid upprepade tillfällen uttalat mig om problemen med bilismen när det gäller miljön och sagt att regeringen naturligtvis måste vidta åtgärder. Att regeringen redan har vidtagit åtgärder tycks vara bortglömt i debatten. Bl.a. har regeringen ställt krav på katalytisk avgasrening och krav på rening när det gäller lastbilar och bussar. Regeringen har aviserat ytterligare åtgärder i fråga om storstadstrafiken, och regeringen har aviserat att ytterligare krav kommer att ställas när det gäller utvecklingen av renare fordon, alltså krav på bilindustrin. Regeringen har även aviserat att biltullar skall införas där detta är möjligt. Vägverket har fått i uppdrag att analysera denna fråga och lämna förslag redan före den 1 juli.

Det är därför förvånande att Hans Leghammar och andra bygger sina debattinlägg på lösryckta citat. Intervjuer ger sällan en fullständig bild. Jag är förvånad att mina tidigare inlägg i dessa debatter inte har förmått övertyga Hans Leghammar och vissa andra vad regeringen faktiskt står för. Och regeringens satsning på järnvägen är offensiv, och syftet är att godstransporter och andra transporter skall överföras från landsväg och flyg till järnväg.

Anf. 13 HANS LEGHAMMAR (mp):

Herr talman! Förnekar Georg Andersson att han har sagt det som står i TT-intervjun? Det som Georg Andersson säger i debatterna om att minska bilismens farliga skadeverkningar, att regeringen har aviserat olika saker och att regeringen gör satsningar på olika områden låter mycket vackert. Men tyvärr är det mycket litet konkret som kommer ut av detta. Jag tycker alltså att Sveriges kommunikationspolitik faktiskt förs på ett sådant sätt som framgår TT-intervjun. Den stämmer bättre med verkligheten än de vackra tal som vi ofta får höra i kammaren. Om kommunikationsministern vill dementera denna TT-intervju och verkligen lägga om kommunikationspolitiken så att den blir mer miljövänlig, skall jag ge honom all kraft och hjälp. Jag hoppas att vi gemensamt kan gå vidare i denna fråga.

Anf. 14 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill än en gång betona att TT-intervjun inte gav en fullständig bild av vad jag står för när det gäller trafikpolitiken. Men jag

tycker med rätta att jag här i kammaren vid flera tillfällen mera utförligt har uttryckt vad regeringen och jag personligen står för. Därför borde Hans Leghammar ha haft underlag att bedöma denna fråga.

Glöm inte, Hans Leghammar, att regeringen har vidtagit kraftfulla åtgärder och att Sverige är ledande i Europa när det gäller krav på bilismen i fråga om miljön. Jag ägnar mig inte åt vackert tal, utan jag försöker föra en ärlig och öppen diskussion om trafikpolitiken i alla avseenden. Då får man inte blunda för problemen, men man får inte heller bara ägna sig åt svartmålning utan försöka se utvägar för att kunna upprätthålla en bra transportpolitik i det här landet till gagn för människor och näringsliv.

Anf. 15 HANS LEGHAMMAR (mp):

Herr talman! Faktum kvarstår, herr kommunikationsminister, att bilismen ökar och att järnvägen har mycket svårt att konkurrera i det här landet. Alla forskare är överens om att bilismen måste minska, men regeringen låter ändå bilismen öka i omfattning. Vad är det då för politik som regeringen egentligen för? Jag tycker faktiskt att det som står i TT-intervjun stämmer ganska väl i fråga om bilismens stora Höga visa. Tyvärr tycker jag att det stämmer alltför väl.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1988/89:549 om postens paketsortering i Ånge

Anf. 16 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Martin Olsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att förhindra att postverkets paketsortering flyttas från Ånge.

Som Martin Olsson känner till pågår det inom postverket sedan ett år tillbaka en översyn av distributionsnätet för paket- och brevhantering. Översynen bedrivs i etapper, och olika alternativ övervägs. De sammanlagda effekterna på postverkets ekonomi, tjänsternas kvalitet och sysselsättningen kan bedömas först sedan utredningarna är klara och resultaten av ett antal delutredningar vägts samman. Enligt postverket, som självständigt beslutar i organisationsfrågor av den här typen, kan detta göras först efter sommaren 1989. Något ingripande från regeringens sida är således inte aktuellt.

Anf. 17 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Frågan gäller om regeringen avser att vidta några åtgärder för att förhindra att postens paketsortering flyttas från Ånge. Den frågan rymmer många aspekter. Den gäller sysselsättningen i en avfolkningsdrabbad kommun, och den gäller huruvida posten skall flytta över transporter från järnväg till landsväg. Frågan har härigenom både miljö- och trafiksäkerhetsaspekter. Dessutom handlar denna fråga om huruvida statliga verksamheter i samverkan skall ta ett erforderligt regionalpolitiskt ansvar.

Mot bakgrund av regeringens nyligen avgivna löften om att uppmärksam-

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Om postens paketsortering i Ånge

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Om åtgärder för att förhindra oljekatastrofer till havs

ma Västernorrlands problem – Västernorrland är ju ett län som har en kraftig befolkningsminskning – är det förvånande om regeringen inte vidtar några åtgärder för att försöka bevara denna viktiga verksamhet i Ånge. Om denna verksamhet flyttas från Ånge beräknas den minska sysselsättningen med 50, 60 eller 70 personer.

Tyvärr visar svaret att regeringen inte avser att ingripa – det är åtminstone inte aktuellt nu.

Jag vill fråga kommunikationsministern om inte regeringen, mot bakgrund av löftena till Västernorrland, som statsministern gav senast i ett tal i Sundsvall för någon vecka sedan, finner skäl och ansvar för att försöka påverka utvecklingen på ett sådant sätt att denna verksamhet, som är så betydelsefull för Ånge, får vara kvar. Anser regeringen att det är rimligt att statliga verk omlokaliserar sina verksamheter på ett sådant sätt att det går tväremot samhällets regionalpolitiska strävanden?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1988/89:554 om åtgärder för att förhindra oljekatastrofer till havs

Anf. 18 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om regeringen är beredd att ta initiativet till en internationell konferens där man eftersträvar en lösning för att förhindra oljekatastrofer till havs.

Bakgrunden till frågan är den nyligen inträffade oljekatastrofen i Alaska. Hugo Hegeland befarar att fler sådana katastrofer skall inträffa på grund av att skrotfärdiga oljetankrar trafikerar världshaven.

I Europa har sjöfartsmyndigheterna i 14 länder, däribland Sverige, ingått ett avtal om samarbete om hamnstatskontroll. Detta innebär att de länder som deltar i samarbetet på ett effektivt sätt kan utöva kontroll över att utländska fartyg efterföljer de internationella regler som gäller säkerheten och miljöskyddet i fråga om fartygstransporter.

Frågor om säkerhet för tankfartyg och skyddet för havsmiljön behandlas fortlöpande och regelbundet i FN-organet IMO (International Maritime Organization). Inom IMO finns det en särskild kommitté som behandlar miljöskyddsaspekterna. Skyddet för havsmiljön har jämte fartygssäkerheten getts högsta prioritet i IMO-arbetet, och Sverige deltar aktivt i detta arbete.

Mot denna bakgrund avser jag inte att ta initiativ till någon särskild konferens om oljekatastrofer till havs.

Anf. 19 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag måste dra en slutsats av rakt motsatt karaktär. Mot den bakgrund som statsrådet här beskriver finns det verkligen anledning att ta initiativ till en konferens om hur man skall förhindra oljekatastrofer i framtiden, eftersom största delen av världens tankflotta är skrotningsfärdig.

Här säger visserligen statsrådet att det finns ett samarbete om hamnstats-

kontroll. Det innebär att de länder som deltar i samarbetet effektivt kan utöva kontroll. Visst, men de gör inte det. Sedan fortsätter statsrådet med att säga att frågor om säkerhet för tankfartyg och skyddet för havsmiljöer behandlas fortlöpande och regelbundet i FN-organet IMO. Det finns t.o.m. en särskild kommitté som behandlar miljöskyddsaspekterna. Det påstås att fartygssäkerheten ges högsta prioritet i detta arbete och att Sverige deltar aktivt i arbetet. Men hur i all världen, herr statsråd, kan hundratals skrotfärdiga tankfartyg segla på världshaven? Snart inträffar nästa katastrof. Det görs ingenting aktivt.

Det finns verkligen all anledning att ta initiativ och i varje fall att ta närmare reda på vad dessa kommittéer gör. Vad görs inom FN-organet? Sitter man bara och sammanträder? Man hindrar inga oljekatastrofer genom kommittéarbete och sammanträden i FN!

Anf. 20 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Hugo Hegeland noterade vad jag svarade, att det pågår ett fortlöpande arbete i en internationell kommitté. Det förvånar mig att Hugo Hegeland i nästa andetag frågar: Varför gör man ingenting?

Hugo Hegeland begär en särskild konferens. Om det nu fortlöpande pågår ett internationellt samarbete, är väl de intentioner som Hugo Hegeland efterlyser därmed uppfyllda. Jag utgår från att de som företräder Sverige i denna kommitté driver denna fråga.

Jag vet inte vilket underlag Hugo Hegeland har för sitt påstående om att världshaven är fyllda av skrotfärdiga tankfartyg. Om det finns fog för ett sådant påstående, utgår jag självfallet ifrån att det med kraft uppmärksammas i det internationella arbete som fortlöpande pågår. Däremot menar jag att någon särskild konferens mot denna bakgrund knappast är motiverad.

Anf. 21 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Det finns utförlig statistik över de tankfartyg som trafikerar världshaven. Flertalet av dessa byggdes under 70-talet under den stora boomen. Tolv år anses vara maximitiden för ett tankfartyg innan det är skrotfärdigt. Ett hundratal tankfartyg är faktiskt äldre än tolv år.

Så här skrev Svenska Dagbladet den 30 mars: "Världens flotta av tankfartyg är föråldrad och i många fall är det rena tidsinställda miljöbomber som plöjer världshaven med kurs mot katastrof." Även Göteborgstidningar uppmärksammade denna allvarliga situation.

Statsrådet talar om fortlöpande internationellt arbete, men det enda som fortlöper är dessa fartyg på världshaven som snart kommer att föranleda en ny katastrof. Man borde naturligtvis göra någonting aktivt också åt de bekvämlighetsflaggade fartygen, som också innebär stora risker.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om brottsoffers rätt till
skadestånd*

Anf. 22 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Ingrid Hemmingsson har frågat mig om jag är beredd att föreslå ändringar i lagen, så att brottsoffer hålls skadeslösa i sådana fall då en skada har orsakats genom brott av någon som har avvikit från psykiatrisk vård.

I brottsskadelagen finns regler om ersättning av statsmedel för skada till följd av brott. Sådan brottsskadeersättning utges för personskada oavsett vem som har begått brottet. Vid sakskada och ren förmögenhetsskada lämnas brottsskadeersättning däremot – utom i vissa undantagsfall – bara om brottet har begåtts av vissa kategorier av rymlingar, framför allt personer som är intagna i kriminalvårdsanstalt eller är häktade.

I förarbetena till brottsskadelagen (prop. 1977/78:126 s. 19) diskuterades vilka kategorier av rymlingar som borde omfattas av den särskilda ersättningsmöjligheten vid egendomsskada. En av de kategorier som då behandlades var personer som är intagna för psykiatrisk vård. Det konstaterades att de flesta kommuner hade tecknat en särskild försäkring som gav ersättning för skador som sådana intagna vållat genom brott. Även de kommuner som inte hade tecknat sådan försäkring gav i regel ut ersättning på liknande grunder. Regeringen och riksdagen fann det inte påkallat att staten tog på sig ett vidsträckt ansvar för egendomsskador som hade vållats av intagna vid anstalt eller vårdinrättning för vilken landstingskommun eller primärkommun var huvudman. Inte heller borde staten genom lag ålägga huvudmännen ett sådant ansvar.

Jag har ingen annan uppfattning. Landstingsförbundet har också rekommenderat landstinget att ersätta bl.a. sakskada som tillfogats någon annan av en vårdtagare som är intagen för psykiatrisk vård. Att ersättning inte utgår enligt brottsskadelagen i det fall som Ingrid Hemmingsson syftar på betyder alltså inte att den skadelidande behöver bli utan ersättning. Någon lagändring behövs därför inte enligt min mening.

Anf. 23 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det fall som jag syftar till handlar om ett synnerligt rått överfall i en ort i Jämtland. Gärningsmannen dömdes till sluten psykiatrisk vård och vistades på psykiatriskt sjukhus, varifrån han rymde ett flertal gånger och gjorde sig skyldig till flera grova våldsbrott. Han befinner sig i dag vid Frösöklinikerna, och hotet om hämnd från hans sida kvarstår. Detta är bakgrunden.

Under sådana omständigheter känner sig både brottsoffren och de hotade helt utlämnade, och även polisen känner sig hjälplös. Det måste naturligtvis kännas orättvist för de drabbade att inte lagstiftningen om ersättning skall gälla, då gärningsmannen är dömd till sluten psykiatrisk vård och därför befinner sig på s.k. fel ställe. För de människor som drabbas är skadan och kränkningen av deras integritet lika stor var den dömden än befinner sig, om det är på en kriminalvårdsanstalt eller ett psykiatriskt sjukhus. Därför vidhåller jag fortfarande att reglerna för ersättningen till brottsoffren måste ses över. Det kan inte vara rimligt att den enskilde skall behöva bli lidande

eller bli drabbad på grund av bestämmelserna om vem som är huvudman.

Det är helt riktigt som Laila Freivalds sade att landstinget kan ge ersättning. Men det är inte självklart, för det finns ingen lag utan endast rekommendationer från Landstingsförbundet. Den försäkring som kan tecknas genom landstinget gäller också med en självrisk på omkring 1 000 kr. – det är litet olika i olika landsting.

Den 23 mars informerade justitieministern om översyn av reglerna i skadeståndslagen. Jag förväntade mig att jag skulle finna någonting om detta, men översynen gällde tydligen endast skadestånd på grund av försummelser som begåtts av myndigheter.

Jag tycker att det är viktigt att man ser det här från de drabbades sida, som känner sig orättvist behandlade. Att någon blir dömd till psykiatrisk vård förekommer i större utsträckning än tidigare. Möjligheter till rymning för sådana personer är mycket större. Därför anser jag fortfarande att man bör se på reglerna. Huvudmannaskap borde inte vara det avgörande.

Anf. 24 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag delar helt Ingrid Hemmingssons uppfattning att brottsoffer som drabbas av skada i samband med brott begångna av personer som är på rymmen från olika institutioner skall ha rätt till ersättning. Som jag redogjorde för i mitt svar har vi ett system som innebär att alla kategorier brottsoffer har möjlighet att få ersättning. Mot den bakgrunden har jag ingen annan uppfattning än den som riksdagen hade i denna fråga för ett par år sedan när lagstiftningsfrågan behandlades.

Anf. 25 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Visst är det riktigt att alla har möjlighet att få ersättning. När det gäller personskador är den möjligheten likvärdig. Men när det gäller egendomsskador, som kan kännas lika kränkande och vara lika besvärliga, är det betydligt svårare att få ersättning. Man måste gå till landsting för att begära ersättning, och där har man endast rekommendationer. Det finns ingen lag, ingen ovillkorlig rätt till ersättning. Det blir bekymmersamt för de människor som drabbas av både skada och integritetskränkning och sedan får en massa besvär för att eventuellt få ut en ersättning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1988/89:576 om gemensam vårdnad för ogifta föräldrar

Anf. 26 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Ewa Hedkvist Petersen har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ så att ogifta föräldrar mer regelmässigt erhåller gemensam vårdnad om sina barn.

Ett viktigt inslag i den utveckling som har skett på föräldrarättens område mot en betoning av barnets intresse har varit institutet gemensam vårdnad. Syftet med reglerna om gemensam vårdnad är framför allt att främja goda förhållanden mellan barnet och båda föräldrarna. Ett gemensamt ansvar kan många gånger bidra till det.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om gemensam vård-
nad för ogifta för-
äldrar*

Det finns enligt min mening anledning att eftersträva en ökad användning av institutet gemensam vårdnad. Inom justitiedepartementet undersöker vi för närvarande vilka möjligheter som kan finnas att uppnå detta. Även om lagstiftningens roll som pådrivare inte skall överskattas, kan det vara en viktig markering av båda föräldrarnas ansvar för sina barn, oavsett om de lever tillsammans eller inte. Resultatet av vårt arbete kommer att presenteras i en departementspromemoria som vi hoppas kunna lägga fram senare under våren.

Det är ännu för tidigt att gå in på konkreta förslag. Men vi överväger bl.a. om man genom praktiska förenklingar kan göra den gemensamma vårdnaden mer lättillgänglig för ogifta föräldrar. I mycket är det naturligtvis också ett informationsproblem.

Anf. 27 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret. Hennes ansats är ju densamma som min, dvs. att det är viktigt att samhället, bl.a. genom lagstiftningen, uppmuntrar föräldrar som separerar att gemensamt ta ansvar för sina barn, oavsett om föräldrarna varit gifta eller ogifta.

Av detta följer att jag tycker att det är bra att regeringen överväger frågan hur gemensam vårdnad kan bli mer lättillgänglig också för ogifta föräldrar. De har i dag möjlighet att göra en anmälan om gemensam vårdnad, men vi vet att många ändå inte gör det. Man tycker helt enkelt inte att det har någon betydelse, då samlevnaden känns bra.

Men sedan kommer kanske svårigheterna, och separationen blir verklighet. Då får vårdnaden betydelse, och den kan tyvärr bli en del av oenigheten mellan föräldrarna. Umgänget mellan barnen och den av föräldrarna som inte har vårdnaden kan försväras då vårdnaden inte är ordnad så att båda föräldrarna är nöjda – och barnet kommer i kläm.

Inför framtiden vore därför det bästa om även ogifta så regelmässigt som möjligt kunde få gemensam vårdnad – och sett främst ur barnets synvinkel skulle det vara det absolut bästa. Man kan också förmoda att fastställande av underhållsbidrag skulle underlättas om gemensam vårdnad vore regel även för ogifta. Detta skulle kunna ordnas t.ex. i samband med att faderskapet fastställs.

Jag tror också att många ogifta föräldrar som i dag inte anmält önskemål om gemensam vårdnad skulle göra det, om de blev informerade om fördelarna. Min fråga till justitieministern blir därför om hon nu överväger att gå ut och informera de ogifta föräldrarna om deras möjlighet till gemensam vårdnad.

Anf. 28 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Vad gäller frågan om justitiedepartementet nu är berett att gå ut med information om vilka möjligheter det finns för föräldrar att ha gemensam vårdnad, vill jag svara att det kan vara lämpligt att gå ut med sådan information i samband med att departementet tar fram departementspromemorian med eventuellt förslag till ändrade regler.

Anf. 29 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Jag får tacka justitieministern för det positiva beskedet.

Jag tror alltså, som jag sade tidigare, att många ogifta föräldrar skulle överväga att anmäla önskemål om gemensam vårdnad, om de blev informerade om att det kunde vara en fördel, främst för barnet i samband med en separation, att ha detta ordnat.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1988/89:570 om det bilaterala utvecklingssamarbetet med Etiopien

Anf. 30 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Nils T Svensson har frågat mig hur jag ser på det fortsatta bilaterala utvecklingssamarbetet med Etiopien mot bakgrund av de oroande rapporter om såväl kriget som läget för de mänskliga rättigheterna som nått oss på senare tid.

Sverige har sedan lång tid bilateralt utvecklingssamarbete med Etiopien.

Vi tog denna vecka emot besök av en etiopisk delegation, ledd av landets utrikesminister. Besöket gav oss tillfälle att ta upp frågor om kriget, mänskliga rättigheter och biståndet.

Det förödande och tragiska *kriget* i norra Etiopien fortsätter, och någon militär lösning synes knappast möjlig inom en nära framtid. Kriget måste upphöra och parterna söka en fredlig politisk lösning. Jag framförde detta till den etiopiske utrikesministern och riktade en enträgen uppmaning till den etiopiska regeringen att göra allt för att söka en förhandlingslösning på konflikten. Samma uppmaning har vi även riktat till eritreanska och andra rörelser som strider mot den etiopiska militären.

Vad gäller *mänskliga rättigheter* har vi tagit emot oroande rapporter om utvecklingen i Etiopien. Jag framförde regeringens oro över senare tids information, bl.a. om långvariga frihetsberövanden utan rannsakan och dom. Dessutom beklagade jag att några nyheter om frigivningar av politiska fångar inte längre når oss.

Vad beträffar *biståndet* måste vi konstatera att det blir allt svårare att bedriva ett långsiktigt utvecklingssamarbete i Etiopien. Ett skäl är att kriget i norr tar stora resurser i anspråk, såväl mänskliga som materiella. En annan omständighet är att våra uppfattningar skiljer sig åt om mål och medel, liksom om inriktningen av samarbetet. Detta gäller särskilt jordbrukspolitiken med dess inslag av kollektivisering av jordbruken.

Mot denna bakgrund planerar jag nu en översyn av samarbetsprogrammen beträffande Etiopien i avsikt att en större del av samarbetet skall inriktas mot katastrofförebyggande bistånd och humanitära insatser. Det s.k. Weloprojektet är nu föremål för avtalsförhandling. Detta innebär att de delar av projektet som inte är inriktade på katastrofförebyggande insatser kommer att skäras bort. Dessa slutsatser framförde jag också till den gästande utrikesministern och hans delegation.

Etiopien är ett av världens fattigaste länder. Det är därför med beklagande

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om skyldigheten för
hyresgäster att betala
kostnaderna för in-
stallation av kabel-TV*

jag konstaterar att de praktiska förutsättningarna för att bedriva ett långsiktigt utvecklingsarbete har försämrats så att vi måste vidta förändringar i vårt samarbetsprogram.

Anf. 31 NILS T SVENSSON (s):

Herr talman! Jag tackar biståndsministern för svaret på min fråga.

Den beskrivning som biståndsministern gör av läget i Etiopien ger verkligen anledning till att vara mycket kritisk mot den etiopiska regeringens politik. Kriget fortsätter, och man tar inga initiativ till att inleda några fredsskapande samtal. Man fortsätter kollektiviseringsprocessen, folkomflyttningarna och bybildningarna, och det sker alldeles uppenbart med stort tvång för människorna.

Rapporterna om läget för de mänskliga rättigheterna är, som biståndsmnistern sade, mycket oroande. Det senaste vi har hört är ju att man sänder ut minderåriga i kriget. Det är en mycket tragisk utveckling vi ser i ett land som Sverige sedan mycket lång tid har haft utvecklingsarbete med.

Nu ger biståndsministern besked om en annan inriktning av vårt bistånd till Etiopien, och det är tillfredsställande mot bakgrund av den situation som råder i landet. Det betyder, som jag nu tolkar svaret, att biståndet framöver inte binds vid så långsiktiga åtaganden. Det leder i sin tur till att det blir en ökad handlingsfrihet, och det kan ju vara bra om utvecklingen i landet skulle kräva ytterligare förändringar av våra biståndsinsatser.

Biståndsministern gör nu klart att det blir en ökning av de humanitära insatserna i Etiopien – en översyn av samarbetsprogrammen och en ökning av katastrofbiståndet. Jag tycker att det är viktiga och bra besked vi får, besked som visar att våra insatser blir mer förenliga med de mål vi ställt upp för vårt utvecklingsarbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på frågorna 1988/89:533, 555 och 559 om skyldigheten för hyresgäster att betala kostnaderna för installation av kabel-TV

Anf. 32 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Carl Frick, Margareta Persson och Jan Strömdahl har ställt frågor till kommunikationsministern, utbildningsministern och justitieministern om skyldigheten för hyresgäster att betala kostnaderna för installation av kabel-TV.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna.

Bakgrunden till frågorna är två domar som nyligen har meddelats av högsta domstolen och Svea hovrätt. I det mål som prövades av högsta domstolen hade en hyresgäst under en längre tid låtit bli att betala en hyreshöjning om 30 kr. i månaden. Höjningen hade fastställts i en förhandlingsöverenskommelse mellan hyresgästorganisationen och fastighetsägaren. Högsta domstolen fann att hyresgästen genom att inte betala hela hyran hade förverkat sin hyresrätt och att han var skyldig att flytta. Svea hovrätt

fann i sin dom att en installation av kabel-TV mot en hyresgästs vilja inte innebär ett sådant men i nyttjanderätten att hyresgästen har rätt till avdrag på hyran eller ersättning.

En installation av kabel-TV bedöms på samma sätt som installation av andra gemensamma anordningar i en fastighet, t.ex. en vanlig centralantenn för radio och TV. Detta innebär bl.a. att hyresgästerna genom sina organisationer har möjlighet att påverka beslutet om en fastighet skall anslutas till kabel-TV eller inte. Jag tycker att detta är en viktig del av boendeinflytandet.

Jag tycker också att det är viktigt att en hyresgäst som inte vill ta del av kabel-TV:ns hela programutbud skall ha möjlighet att slippa ta emot de sändningar som han eller hon inte vill ha. Tekniken ger i dag sådana möjligheter. Att hyresgästen bör ges valfrihet kommer också till uttryck i de rekommendationer för installation och utnyttjande av kabel-TV som SABO och Sveriges fastighetsägareförbund har kommit överens med Hyresgästernas riksförbund om.

En enskild hyresgäst kan alltid få en eventuell hyreshöjning på grund av kabel-TV prövad av hyresnämnden. Prövningen sker då enligt de vanliga bruksvärdesreglerna. I en bostadsrättsförening är det medlemmarna själva som på föreningsstämma fattar beslut om anslutning till kabel-TV. En medlem kan få stämmobeslutet prövad av domstol.

En hyresgäst måste betala hyra även för sådana gemensamma anordningar som han eller hon inte anser sig vilja eller kunna utnyttja, t.ex. tvättstuga, hobbyrum eller lekplatser. Betalas inte hyran, riskerar hyresgästen att förlora sin nyttjanderätt. På samma sätt måste naturligtvis en hyresgäst betala en i behörig ordning fastställd hyreshöjning på grund av installation av kabel-TV, även om hyresgästen inte själv vill utnyttja denna. Detsamma gäller bostadsrättshavare.

Då Margareta Persson, som framställt fråga 1988/89:555, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Erkki Tammenoksa i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 33 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret. Det är ett mycket formalistiskt svar.

Hovrätten har nu gått vidare och sagt att den aktuella avgiften kommer att vara beroende av lägenhetens storlek. Valfriheten för samhället blir något av en chimär när människor tvingas betala för något som de inte har beställt eller inte vill ha. Många människor vill ju inte ha kabel-TV. Människor vill faktiskt skydda de unga från det skadliga inflytande som programmen i de aktuella kanalerna kan ha. Det är en mycket viktig synpunkt, som alltså måste väga mycket tungt. Trots allt handlar det ju om ett tvång.

I andra sammanhang vill man aveckla kollektivanslutningen. Men i det här fallet vill man kollektivansluta människor till det massmediala samhället. Man gör det på strikt formell grund. Man säger nämligen att frågorna kan prövas i hyresnämnden – en tung, byråkratisk apparat, som de människor får underkasta sig som blir påtvingade något som de inte vill ha.

Om skyldigheten för hyresgäster att betala kostnaderna för installation av kabel-TV

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om skyldigheten för
hyresgäster att betala
kostnaderna för in-
stallation av kabel-TV*

Saker och ting skall ske i behörig ordning. Det och det är fastställt osv. Allt detta tyder på att man har en mycket strikt formalistisk syn på något som egentligen har med vår andliga frihet att göra. Även om det hela är formellt korrekt, är det här en form av rättsövergrepp mot de människor som inte vill ha kabel-TV och som vill skydda sig själva och sina barn mot en påverkan som inte är önskvärd.

Mot den bakgrunden tycker jag faktiskt att samhället inte skall ställa upp för dem som tvingar på människor något som människorna inte vill ha. Det måste vara en mänsklig rättighet att få säga nej i sådana här fall. Dessutom skall människor inte behöva vara tvungna att betala för något som de faktiskt inte har beställt eller som de inte vill ha. Det är dags för ett omtänkande på denna punkt. Jag tycker att regeringen borde se till att lagstiftningen ändras så, att vi åter får valfrihet i samhället också på detta område.

Anf. 34 ERKKI TAMMENOKSA (s):

Herr talman! Det har redan framgått att Margareta Persson är förhindrad att närvara i dagens debatt. Vi har därför kommit överens om att jag skall tala i hennes ställe. Först och främst tackar jag statsrådet för svaret.

Inledningsvis konstaterar jag att denna fråga är viktigare än man tror. Frågan är ett slags ödesfråga, som jag ser saken. Visst kan man acceptera avgifter om man utnyttjar de möjligheter som den installerade kabeln erbjuder. Men det är viktigt att ingen hyresgäst tvingas betala för kabel-TV som hon eller han inte vill ha. Jag har funderat på hur det förhåller sig med de nya parkeringsplatser där elvärme t.ex. installeras. Min juridiska kompetens är dock inte tillräcklig för att jag här och nu skall kunna utveckla frågan ytterligare. När det gäller principen är jag emellertid säker.

Anf. 35 JAN STRÖMDAHL (vpk):

Herr talman! Jag är verkligen, herr statsråd, tillskyndare av boinflytande och gemensamma anordningar i fråga om boendet. Jag är aktiv i hyresgäströrelsen sedan tiotals år tillbaka. De här reklamfinansierade rymsignalerna, och det är poängen i detta sammanhang, kan inte betraktas som en gemensam nyttighet, som en del av boendet eller som något som man skall betala hyra för i likhet med andra nyttigheter – tvättstuga, cykelrum osv., dvs. sådant som man har kommit överens om hör till bostaden, boendet och som är preciserat i lagstiftningen eller i förordningar på boendets område.

Det finns egentligen bara en relevant parallell att dra här. Jag tänker då på telefoninstallationerna. Men telefonen är en nyttighet som de flesta vill ha och anser sig vilja betala för. Kan bostadsministern tänka sig den situationen att den som inte vill ha telefon indragen ändå skall påföras avgift för denna som en del av hyran och att den som slarvar med att betala telefonräkningen blir vräkt från sin bostad? Jag tycker att någonting sådant skulle vara ganska orimligt. Men lika orimligt är det att kabel-TV, som i mycket mindre utsträckning är en nyttighet, kan få så allvarliga följder för den boende. Kan vi inte hjälpas åt och se till att det preciseras i ett slags uttalande att detta med kabel-TV inte är att betrakta som en del av boendet och inte kan anses utgöra en del av hyran? I stället borde man enas om att detta är en sak mellan den som vill ha kabel-TV och den som vill sända.

Anf. 36 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Det är två olika ting som vi måste hålla isär i denna diskussion. Det ena är själva installationen av tekniken, och det andra är utnyttjandet av tekniken. Denna installation – det är alltså endast kostnaderna för den som det kan bli tal om att lägga på hyran – är naturligtvis att jämställa med installation av andra former av centralantenner i ett hus. Detta gör man för att undvika att varje enskild hyresgäst vidtar sådana åtgärder. Moderna installationer är gjorda på ett sådant sätt att det är mer än de sedvanliga kanalerna som kan tas emot.

Jag delar fullständigt uppfattningen att ingen mot sin vilja skall behöva ta emot det utbud som via dessa installationer sprids ut till enskilda lägenheter. Jag delar också den uppfattning som framför allt Carl Frick uttryckte, nämligen att de föräldrar som vill skydda sina barn från att ta emot detta utbud skall kunna göra det.

Däremot är det en helt annan sak att installationen för mottagandet finns. Det är den som har diskuterats i samband med de rekommendationer som bostadsföretagen och Hyresgästernas riksförbund har kommit överens om. Det är i de sedvanliga hyresförhandlingarna som hyran och vad som skall räknas in i den läggs fast.

Sammanfattningsvis delar jag alltså helt uppfattningen att det bör vara en rättighet att slippa ta emot programutbudet. Däremot är installationen av tekniken en annan sak.

Anf. 37 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag har erfarenhet av ett praktiskt fall i ett bostadsområde i södra Stockholm där kabel-TV skulle installeras. Den familj som jag känner ville inte ha kabel-TV och sade ifrån, och då frågade installationsföretaget om kabeln kunde dras förbi deras lägenhet. Ja, man tyckte att det var okej, bara man slapp betala. Men icke förty kan nu ungdomarna i detta hem ta emot hela utbudet av program, trots att familjen inte ville ha det.

Detta innebär i längden att människor får det som de inte vill ha om utbudet väl kommer in i ett hem, därför att det i praktiken helt enkelt inte är möjligt för den enskilde att stoppa detta. Det måste rimligen vara så att den som inte vill ha utbudet skall få säga nej till själva installationen och också slippa betala för det han inte vill ha.

Detta är icke, precis som Jan Strömdahl sade, en allmän nyttighet. Det är firmor och andra som vill sprida ett visst budskap till människorna, och då bör de själva stå för kostnaderna för det. Det skall inte vara så att jag som inte vill ha detta skall stå för kostnaderna.

Man kan se detta på ett mycket formellt sätt, men grundläggande är att det är mot de mänskliga rättigheterna att människor tvingas betala för någonting som de inte vill ha.

Anf. 38 JAN STRÖMDAHL (vpk):

Herr talman! Bostadsministern påpekar att vi skall skilja på installation och programutbud. Men installation av telefonledningen, som också är en svagströmskabel, får den som skall använda sig av nyttigheten telefon betala. Det går att ordna även här, om man accepterar principen att denna kabel inte

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om skyldigheten för
hyresgäster att betala
kostnaderna för in-
stallation av kabel-TV*

skall vara en del av boendet. Centralantennen är en accepterad nyttighet, men den behöver inte rivas ut när denna kabel skall dras in – om man accepterar centralantennen men inte detta tillskott, som ligger utöver det som är en allmänt accepterad nyttighet.

Jag vet också att diskussionerna om kabel-TV i praktiken river upp sådana motsättningar inom bostadsområdena att folk råkar i luven på varandra, så det är inte någon konstruktiv boinflytandeverksamhet som sätts i gång, utan bara en destruktiv.

Anf. 39 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag vill bara understryka att tekniken för att avskärma finns, Carl Frick, och den skall användas. Det skall alltså inte vara så att den enskilde mot sin vilja behöver ta emot ett sådant här utbud.

När det gäller möjligheterna för folk i ett hus som gärna vill ha kabel-TV att fatta beslut om installation av tekniken, är det självklart – där liksom på andra områden – att flertalet får bestämma. dvs. att demokratin har sin gång. Fattas ett sådant beslut får man naturligtvis finna sig i att installationen görs, men den som inte vill skall inte behöva ta del av utbudet.

Hyresgästerna har via sin organisation också möjligheter att påverka detta – det är grunden i själva boendeinflytandet. Vill hyresgästorganisationerna säga nej skall de ha möjlighet att göra det, men det är en helt annan sak om de har gått med på installationen.

Anf. 40 JAN STRÖMDAHL (vpk):

Herr talman! Bostadsministern säger att tekniken för avskärmning finns, och det är riktigt. I praktiken är det mycket svårt att få tag i det filter som behövs och att få företagen att sätta in det. Enligt alla äldre avtal med hyresgäströrelsen ingår inte denna rättighet, och dessa avtal gäller fortfarande. I praktiken finns alltså inte avskärmningsmöjligheten – den finns i teorin.

Jag har inte fått något svar på min fråga, bostadsministern: Är det inte rimligare att jämföra denna kabel med telefonkabeln och att jämföra kostnaderna för programmen med telefonabonnemanget?

Anf. 41 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Man måste se detta litet psykologiskt också. Kommer detta utbud in i ett hem blir det mycket svårt för föräldrarna att säga nej till barnen. De kommer att utsättas för ett fruktansvärt tryck. Det är inte samhällets uppgift att på det sättet bidra till att stressa människor i familjerna. Det måste vara så att varje familj har rätt att säga nej till dessa installationer.

Jag håller helt med Jan Strömdahl om jämförelsen med telefonverksamheten. Man skall kunna abonnera på kabel-TV, om man verkligen vill ha utbudet, och vill man inte ha det skall man slippa. Det är i grunden oförskämt att på detta sätt tvinga på människor någonting som de inte vill ha.

Anf. 42 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Man kan göra jämförelsen med telefonen. Telefonledningarna är dragna i husen, och telefonen kopplas in när man vill ha den. På det

sättet görs installationer av centralantenner för mottagande av TV-program av olika slag, men för det första bestämmer den enskilde själv om han vill ha en TV-apparat, och för det andra skall inte den som har TV-apparaten behöva ta emot det utbud som han inte vill ha. Detta skall ordnas genom avskärningarna.

Jag vill understryka att det är två olika saker vi talar om, dvs. installationen och mottagandet av programutbudet. Hyresgästinflytandet, boendeinflytandet, är säkerställt på detta område – det är en mycket viktig sak i sammanhanget.

Anf. 43 JAN STRÖMDAHL (vpk):

Herr talman! Det här blir lätt litet tjatigt, men det har nu i praktiken visat sig att det inte går att komma till rätta med problemen på detta område, med det nuvarande systemet för boinflytande. Trots att hyresgäströrelsen med tiden har flyttat fram positionerna klarar man inte situationen. Det beror på att det står så starka kommersiella intressen bakom en massanslutning av lägenheter till dessa kablar.

När den förra bostadsministern för något år sedan hade frågan uppe, sade han: Vi måste se över det hela, om det visar sig att det inte fungerar. Nu fungerar det inte – skulle vi då inte kunna se över det hela, trots att vi har en ny bostadsminister?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1988/89:547 om videofotografering av demonstranter

Anf. 44 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Kent Lundgren har frågat vilka åtgärder justitieministern tänker vidta för att stoppa, som han menar, olaglig videofotografering av demonstranter. Han har hänvisat till händelser vid trädkramedemonstrationerna i Ödsmål och i Ljungskile. Arbetet inom regeringen är fördelat så, att det är jag som skall svara på frågan.

Jag vill först nämna att det inte finns några allmänna bestämmelser om förbud mot fotografering. Det är tvärtom så att varje medborgare har rätt att fotografera eller filma. Ett undantag gäller i fråga om användning av fjärrmanövrerad kamerautrustning. Rätten att fotografera eller filma ingår i den grundlagsskyddade informationsfriheten. Denna rätt gäller också t.ex. i samband med en demonstration. Fotograferingen utgör härvid i och för sig inget ingrepp i mötesfriheten eller någon kränkning av förbudet mot åsiktsregistrering.

Någon särskild bestämmelse om användning av videotekniken för just polisarbetet finns inte heller. JO har vid flera tillfällen prövat klagomål om att polisen har fotograferat eller filmat vid demonstrationer. Det har då inte riktats någon kritik mot förfarandet som sådant.

Sedan detta sagts, vill jag för egen del framhålla att jag anser att fotografering eller filmning som metod i polisarbetet i anslutning till t.ex. en demonstration i första hand bör användas, om det förekommer brottslig

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Om försvarets kreditkortsavtal med visst oljeföretag

verksamhet eller om det finns grundad anledning räkna med att brott kommer att begås. Även i sådant fall bör metoden användas med omdöme, med hänsyn till kraven på skydd för integriteten.

Anf. 45 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag lovar att försöka få in i ryggraden att polisen har bytt hemvist till civildepartementet.

Jag har inte direkt i min fråga sagt att videofotografering i sig skulle vara olaglig, utan det handlar snarare om den känsla som de människor som utsätts för detta har av att åsiktsregistrering försiggår. Jag blev litet stött när jag såg första sidan av svaret, men den andra sidan tycker jag var hoppfull.

Polisen har i ett radioprogram några dagar efter det att jag ställde frågan sagt till trädkramarna att det handlar om fotografering i utbildningssyfte. Men polisen är ganska njugg när det gäller att låta dem se resultatet av sina alster. I samband med andra demonstrationer, bl.a. vid SJ:s giftbesprutningar i Bohuslän, har det hänt att poliserna har dolt sig, t.ex. i SJ-overaller, och gått omkring och fotograferat men blivit igenkända. Vi har en ganska färgstark landshövding nere i Bohuslän som heter Åke Norling. Han har kallat dessa människor för yrkesdemonstranter. Som svar på frågan om hur han kan kalla dem för det, säger han att han har fått uppgiften från polisen.

Men när jag läser sista delen av det svar som statsrådet ger, att metoden bör användas med omdöme med tanke på kraven på skydd för integriteten, blir jag mycket glad. Det innebär att vi har likartade uppfattningar. Jag hoppas därför att statsrådet vill, med cirkulationskrivelser eller liknande, sprida denna sin uppfattning till polisen, så att vi kanske får lite bättre omdöme i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1988/89:558 om försvarets kreditkortsavtal med visst oljeföretag

Anf. 46 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat mig om jag är beredd att vidta några åtgärder för att upphäva försvarets materielverks beslut att förse försvarets person- och lastbilar med ett kreditkort som gäller hos Shell. Frågan är föranledd av att Shell är utsatt för internationella och svenska bojkottaktioner, eftersom Shell genom sitt helägda dotterbolag Shell South Africa förser Sydafrika med olja.

Försvarets materielverk upphandlar bl.a. drivmedel till försvaret. Upphandlingen sker som konkurrentupphandling och enligt upphandlingsförordningen (1986:366). Härvid är priset som regel avgörande vid val av leverantör. Jag har låtit inhämta att materielverket i det nu aktuella fallet har tecknat avtal med Svenska Shell om leverans av motorbensin och dieselolja till enskilda militära fordon i de fall föraren av olika anledningar inte har tillfälle att tanka vid militära förband.

Vår nuvarande lagstiftning utesluter inte Svenska Shell som leverantör till

försvaret. Materielverket har i samband med utvärdering av bolagets anbud och upphandlingen följt gällande lagstiftning.

Jag vill emellertid betona att regeringen och jag själv delar den oro som jag tror alla känner över situationen i Sydafrika. Regeringen har tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté som för närvarande utreder frågan om tjänstehandel med Sydafrika m.m. I uppdraget ingår att utreda

- handel med tjänster
- handeln mellan svenska bolag utomlands och Sydafrika
- de svenska företagens verksamhet i Sydafrika.

Kommittén förväntas presentera sitt betänkande i höst. Kommitténs betänkande bör avvaktas, innan regeringen vidtar några ytterligare åtgärder.

Mot denna bakgrund finner jag ingen anledning att för närvarande vidta några åtgärder med anledning av materielverkets beslut.

Anf. 47 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag får tacka försvarsministern så mycket för svaret. Jag tycker att det är mycket beklagligt att försvarsministern inte tänker vidta några åtgärder med anledning av materielverkets beslut. Jag tycker att det är djupt beklagligt, och jag tycker att det visar en dubbelmoral i den här frågan som saknar motstycke, måste jag säga.

Jag är övertygad om att vi egentligen är överens i den här frågan, att det gäller att motarbeta apartheidsystemet på alla upptänkliga sätt. Det har också regeringen i många andra sammanhang gett uttryck för. Även om detta beslut inte strider mot någon lagstiftning, strider det mot en moral. Tycker inte försvarsministern det? Shells handel med Sydafrika är faktiskt inte liten. Det är inte för inte som en samlad opposition i Sydafrika uppmanar till bojkott av Shells produkter. Den kampanjen stöds av fackföreningar, apartheidrörelser och kyrkor. I Sverige drivs den av ISAK, Isolera Sydafrika-kommittén, som är en bred samling med ett 60-tal politiska, fackliga och kyrkliga organisationer. Den kampanjen är säkert försvarsministern och regeringen medvetna om. Möjligen är de inte medvetna om den på försvarets materielverk. Jag vet inte. Men det finns mycket bra små lappar, försvarsministern, som man kanske kunde tänka sig dela ut även på försvarets materielverk. På dessa uppmanas man till handling, inte till överväganden i kommittéer. Bl.a. uppmanas man att klippa sönder sitt kontokort och skicka ena halvan till Shell och den andra till ISAK. Jag tycker att det hade varit bra om försvarsministern hade föreslagit en sådan handling för att få stopp på dessa affärer. Nu blir det inte så.

Det står i svaret att kontokorten skall användas om man av olika anledningar inte har tillfälle att tanka vid militära förband. Jag skulle vilja fråga: Varifrån kommer den bensin som finns på de militära förbanden? Hur har den handlats upp, försvarsministern?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1988/89:556 om företagens miljöinvesteringar

Anf. 48 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Inger Schörling har frågat mig vad det beror på att industrins intresse för att utnyttja investeringsfonderna för miljöinsatser är så svalt, och om det har gjorts något från regeringens sida för att få industrin att använda fondpengar till miljöinvesteringar.

Inger Schörling uppger i sin fråga att det finns över 18 miljarder kronor i investeringsfonderna. I den allmänna investeringsfonden fanns per den 31 mars 1989 enligt uppgift från riksbanken ca 14,5 miljarder kronor.

Enligt uppgift från statens industriverk har hittills miljöinvesteringar för ca 520 milj.kr. bifallits. Därtill kommer de beslut som fattats av regeringen.

Frisläppen av investeringsfonderna gäller, förutom för investeringar i stödområden, för närvarande enbart för miljöinvesteringar. Detta är en mycket tydlig markering från regeringen av vikten av att sådana investeringar kommer till stånd.

Principbeslutet om att utnyttja investeringsfonderna för miljöinvesteringar fattades i samband med den socialdemokratiska partikongressen år 1987. Beslutet rönt då stor uppmärksamhet i massmedierna. Regeringen har därefter vid ett flertal tillfällen och i olika sammanhang uppmanat industrin att utnyttja sina investeringsfonder för miljöinvesteringar.

Jag delar Inger Schörlings uppfattning att fonderna bör utnyttjas i så stor omfattning som möjligt för angelägna miljöinvesteringar, och jag kommer även i fortsättningen att aktivt verka för att så sker.

Anf. 49 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka miljö- och energiministern för svaret. Visst blir man litet betänksam när det finns 14,5 miljarder, som det nu var, insatta på riksbanken, pengar som är befriade från skatt ifall de används på rätt sätt. Samtidigt hör man att företagen klagat på att miljöinvesteringar kostar mycket pengar och att lönsamheten och ibland t.o.m. företagets existens hotas om man skall leva upp till miljökraven. Investeringsobjekt finns det gott om, det vet vi. Vi kan inte ge avkall på miljökraven. Miljösituationen är så allvarlig att miljökraven tvärtom måste skärpas. Att då inte använda pengar som redan finns avsatta för att förbättra miljön är otroligt dumt. Det är inte heller speciellt svårt att få ansökningar om pengar beviljade av industriverket. 70 % av alla ansökningar under 1988 beviljades. Ändå tar man bara ut 2 eller 3 % ur dessa investeringsfonder.

Jag tycker att regeringen och Birgitta Dahl har ett ansvar att se till att sådana här bra beslut verkligen följs upp. Jag undrar om Birgitta Dahl kunde tänka sig att genom sitt departement skicka en vårhälsning med en uppmaning och en ansökningsblankett till de företag som vi vet bidrar till miljöförstöring genom utsläpp i luft och vatten. Eftersom beslutet om investeringsfonderna fattades i samband med socialdemokraternas partikongress och då fick stor uppmärksamhet i stor massmedia, kan man också tänka sig att massmedia får hjälpa till även denna gång och att Birgitta Dahl skriver ett öppet brev till de företag vi vet verkligen skulle behöva investera i miljöförbättringar.

Anf. 50 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Inger Schörling och jag är överens om vad som behöver ske här. Jag är också förvånad över att man inte har utnyttjat denna möjlighet bättre. Både vinter, vår, sommar och höst, varje vecka, fattar regeringen och myndigheterna beslut som tvingar företagen att göra investeringar i mer miljövänlig teknik för att få ner sina utsläpp. Därför är det förvånande att utnyttjandet ännu inte har varit bättre.

Jag skall se om vi kan ta fasta på Inger Schörlings uppmaning. Jag kan också berätta att jag inom kort tillsammans med industriministern kommer att ha överläggningar med Industriförbundets ledning. Denna fråga hör självfallet till de frågor som då kommer att tas upp.

Anf. 51 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Det här låter mycket bra. Miljöpartiet är gärna med och skriver under ett öppet brev som kanske författas av departementet och Birgitta Dahl.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1988/89:565 om Indalsälvens delta**Anf. 52** Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig om regeringen avser skydda det som nu finns kvar av Indalsälvens delta efter vägbygget (den nya sträckningen av E4:an) eller om man kommer att tillåta ytterligare exploateringar i det känsliga området.

Jag besvarade den 10 november 1988 en liknande fråga ställd av Åsa Domeijs partikamrat Roy Ottosson. Jag vill återigen framhålla att jag är väl medveten om de stora naturvärden som finns vid Indalsälvens delta. Området har av naturvårdsverket bedömts vara av riksintresse för naturvärden, och friluftslivet och länsstyrelsen i Västernorrlands län har inlett viss reservatbildning i området.

Enligt uppgift från länsstyrelsen pågår inom Timrå kommun arbete med en översiktsplan enligt plan- och bygglagen för det aktuella området. En sådan plan skall klara ut den långsiktigt lämpliga mark- och vattenanvändningen. Planen upprättas i samråd med länsstyrelsen. Det ingår därvid i länsstyrelsens uppgift att beakta att planförslaget tillgodoser bl.a. naturvårdens intressen. Frågor om skydd av värdefulla naturområden prövas också enligt föreskrifter i naturvårdslagen. I samband med tillsättningen av den delegation som skall leda arbetet med miljöprojekt Sundsvall-Timrå framhåller jag bl.a. vikten av att iakttä varsamhet med områden som är av stor betydelse för naturvård och friluftsliv. Regeringen tillämpar också, i de fall som denna typ av frågor kommer till regeringens prövning, en sträng praxis. Jag förutsätter att länsstyrelsen beaktar detta och utnyttjar de möjligheter som lagstiftningen ger att skydda värdefull naturmiljö.

Anf. 53 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Det s.k. Söråkersprojektet som drogs i gång av regeringen och Timrå kommun i samband med att Gullfiberfabriken fick läggas ned på grund av regeringens energipolitik innehöll bl.a. en satsning på den s.k. Deltavägen. Man var inom miljörelsen redan då rädd för att det skulle bli ytterligare exploateringar, utöver själva vägen. Detta är precis vad som håller på att hända i Sveriges största havsdelta, som av naturvårdsverket har betecknats som ett område av riksintresse.

Det finns en projektgrupp, Deltaland, som vill skapa någonting liknande Arlanda stad. Däri ingår representanter för industrin och kommunen. Frågan är vad som händer där. Det är ingen som har riktig insyn i det arbetet. Naturvårdsverket har sagt nej till Deltaland. Birgitta Dahl säger här att hon förutsätter att länsstyrelsen beaktar detta och utnyttjar de möjligheter som lagstiftningen ger att skydda värdefull naturmiljö. Jag undrar om man kan tolka det som att regeringen tycker att länsstyrelsen bör gå på samma linje som naturvårdsverket i detta fall.

Jag uppfattar också att Birgitta Dahl, liksom jag, inte riktigt litat på kommunen när det gäller arbetet med en översiktsplan enligt plan- och bygglagen, eftersom hon här hänvisar till länsstyrelsen. Det kan bero just på att kommunen ingår i projektgruppen Deltaland. Eftersom kommunen själv arbetar med att planera för Deltaland, kan man gissa att kommunen inte heller beaktar naturvårdsfrågorna så bra i sin översiktsplanering.

Anf. 54 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Som Åsa Domeij säkert är medveten om finns det regler för i vilken ordning olika samhällsföreträdare har att beakta naturvårdslagen. När det gäller ett ärende av detta slag är det i detta skede länsstyrelsen och naturvårdsverket som skall tillvarata naturvårdsintressena i samband med planeringen. Självfallet gäller den grundläggande princip vi skrev in i miljöpropositionen förra året, nämligen att miljöhänsynen i fortsättningen skall väga tyngre än den hittills har gjort i förhållande till andra intressen.

Ett ärende av detta slag kan i sista instans komma upp till regeringen för prövning om beslutet överklagats. Däremot kan regeringen inte i detta skede gå in och besluta hur det skall vara. För att regeringen vid ett sådant tillfälle skall kunna utöva sin makt, måste jag nu avstå från att kommentera projektet på annat sätt än jag har gjort i svaret, nämligen att jag utgår från att länsstyrelsen beaktar naturvårdslagstiftningen och naturvårdsintressena med hänsyn till att detta område förklarats vara av riksintresse. Jag har också hänvisat till att regeringen vid bedömningen av ärenden av detta slag tillämpar en sträng praxis. Tydligare kan man väl inte vara, Åsa Domeij.

Anf. 55 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Det är väl känt att naturvårdslagstiftningen är mycket svag: det är ju därför ni själva håller på med en översyn av naturvårdslagen.

Jag undrar om man kan uppfatta det här som ett ganska negativt besked till dem i de här trakterna som arbetar med Deltaprojektet inom kommunen och inom industrin. Jag tycker att miljöministern verkar vara så negativ till en

sådan exploatering att projektet knappast skulle godkännas om det skulle komma upp till prövning hos regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om vissa förslag till
ändringar i terräng-
körningsförordningen*

17 § Svar på fråga 1988/89:566 om vissa förslag till ändringar i terrängkörningsförordningen

Anf. 56 Miljö- och energiminister **BIRGITTA DAILL:**

Herr talman! Åsa Domeij har frågat jordbruksministern om regeringen kommer att införa de förändringar i terrängkörningsförordningen som naturvårdsverket har föreslagit. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Naturvårdsverket har bl.a. föreslagit att terrängkörningsförordningen ändras så att barmarkskörning i samband med renskötsel inte längre får ske i kalfjällsområdena. Motsvarande begränsning föreslås gälla för statliga och kommunala tjänstemäns rätt till barmarkskörning.

Den pågående utredningen med uppgift att göra en översyn av naturvårdslagen behandlar frågor som berör olika metoder för renskötseln i nationalparker och andra naturskyddade områden. Såsom framgår av den i frågan åberopade propositionen har regeringen funnit det lämpligt att ta ställning till naturvårdsverkets förslag om begränsning av barmarkskörning på kalfjället sedan utredningen har fullgjort sitt uppdrag, vilket kommer att ske senast den 1 april 1990.

Jag anser det vara en fördel från naturvårdssynpunkt att få en samlad bedömning av dessa frågor inom ramen för den nya naturvårdslagstiftning som enligt utredningsdirektiven skall förstärka naturvårdens intressen.

Anf. 57 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret.

Jag har litet svårt att förstå logiken i svaret. I propositionen föreslår ni ändringar av terrängkörningslagen. Varför då inte samtidigt göra ändringar i förordningen? Båda tas upp i de förslag som naturvårdsverket har lagt fram. Jag förstår inte varför man skulle vänta med just de ändringarna tills utredningen är färdig. Dem borde man lika gärna kunna genomföra nu. Jag förstår inte att just ändringarna av förordningen skall vara så svåra att göra och behöva utredas mycket mer än ändringen av själva lagen. Jag har själv bott i Nordnorge och därför på nära håll sett hur svåra skador den här typen av körning orsakar på kalfjället. Det är skador som det tar oerhört lång tid att läka. Det finns ingen anledning, ens för renägare eller offentliga tjänstemän, att köra på kalfjället på sommaren. Man kan t.ex. planera sitt arbete på annat sätt.

Om någon transport skulle behöva komma fram vid något extra viktigt tillfälle kan man för det ändamålet ha mycket begränsade dispensmöjligheter. Det skulle gå att lösa den vägen. Varför vänta här när ni inte väntar med att ändra lagen?

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om vissa förslag till
ändringar i terräng-
körningsförordningen*

Anf. 58 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Naturvårdsverkets förslag omfattade två saker. Den ena var att utvidga tillämpningen så att den omfattar alla slags motordrivna fordon – det är det som vi nu lagt fram förslag om i en särskild proposition. Den andra var de särskilda regler som gäller för samerna och för vissa offentliga befattningshavare, för nyttotrafik som det kallas. Jag delar uppfattningen att den i största möjliga utsträckning bör begränsas i de mycket skyddsvärda områden som det här är fråga om.

Det riktigt stora problemet är faktiskt samerna. Det sitter en särskild utredning om samernas rättigheter som kommer att lägga fram sitt betänkande i juni 1989. Det finns här olika uppfattningar. Vi har bedömt det som viktigt att på ett från naturvårdssynpunkt bra sätt kunna komma fram till gemensamma lösningar eller lösa de konflikter som finns på det här området – sådana finns, som Åsa Domeij vet. Det är skälet till att vi ännu inte går vidare. Därtill kommer att naturvårdsrättsutredningen har fått i särskilt uppdrag att försöka hitta goda lösningar på de här problemen, med särskilt beaktande av naturvårdens intressen.

Anf. 59 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Miljöministern var litet klarare nu i andra omgången. Det är alltså egentligen inte översynen av naturvårdslagen som regeringen väntar på, utan det är att samrättsutredningen skall bli färdig. Men vad jag förstår dröjer resultatet av samrättsutredningen också ett tag till.

Jag har ändå svårt att förstå att frågan om renägarnas rätt att få köra på barmark på kalfjället skall vara så svår att man inte skulle kunna genomföra denna ändring nu. Det här är trots allt av mycket stor betydelse för naturvården. Körningen på kalfjället innebär helt enkelt att det blir nya vägar. Speciellt i flacka områden där det är lätt att ta sig fram blir skadorna mycket stora.

Anf. 60 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Samerna anser att detta är en mycket stor fråga. Regeringen och jag anser att det är en mycket stor fråga att kunna skydda kalfjället – den körning som nu pågår är icke förenlig med naturvårdsintressena.

Anf. 61 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Vi riksdagsledamöter har i alla fall chansen att väcka motioner i samband med att terrängkörningslagen ändras. Vi får väl se hur det går vid behandlingen i utskottet, om vi framlägger en sådan motion.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1988/89:567 om sammansättningen av delegation för miljöprojekt i Sundsvallsområdet

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Anf. 62 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig varför miljörelsen inte får någon plats i delegationen för miljöprojekt Sundsvall-Timrå och varför den så starkt domineras av dokumenterade exploateringsintressen.

Låt mig först slå fast att jag har gjort allt för att se till att de personer som ingår i delegationen representerar både en betydande erfarenhet och ett starkt engagemang på miljöområdet. Flera av dem har ett miljöansvar inom sitt verksamhetsområde. Några har också, parallellt med sitt politiska eller professionella engagemang, deltagit aktivt i miljörelsen. Jag kan efter överläggningar med delegationen försäkra Åsa Domeij att den har en helt annan inställning till sin arbetsuppgift än vad hon tycks tro.

Delegationens ledamöter kännetecknas därtill av att de kan omsätta tankar och ideér i praktisk handling. Och det är som bekant viktigt att miljöarbetet blir något mer än bara fagert tal.

Jag kan inte förstå den nedlåtande beskrivning av delegationens sammansättning som Åsa Domeij ger i sin fråga. Jag tycker att vi bör avhålla oss från att i förväg döma ut delegationens insatser.

Låt oss i stället innan vi fäller våra omdömen se hur delegationen kommer att förvalta sitt viktiga uppdrag: att initiera och samordna åtgärder som kan förbättra miljön väsentligt i Sundsvall-Timrå-regionen inom en tioårsperiod.

Anf. 63 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret.

Jag kan naturligtvis inte döma ut arbetet innan jag har sett vad som kommer att hända, men när man drar i gång en sådan här projektgrupp är det ju viktigt vilka människor man tillsätter för att få ett gott resultat. Jag tycker faktiskt att det är konstigt att exploateringsintressena är så starkt företrädade i en sådan här grupp. Jag tänker då på tunga socialdemokratiska namn som har dåligt rykte i miljösammanhang, fackliga företrädare och industrirepresentanter som hela tiden starkt driver industriintressena och inte miljöintressena. Ordförande är den person som har drivit igenom Deltavägen.

Sundsvalls kommuns policy är hela tiden att tona ned miljöproblemen och mer beskriva vad som har gjorts än vad som behöver göras. Här ingår t.ex. miljö- och hälsoskydds nämndens ordförande i Sundsvall, som också tonar ned de här frågorna. Varför inte i stället plocka in t.ex. den sparkade, gamle ordföranden?

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1988/89:569 om regeringens beslut i ärende om en motocrossbana i Lidingö

Anf. 64 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jan Sandberg har med anledning av regeringens beslut i ett överklagat miljöskyddsärende om en motocrossbana på Lidingö frågat mig

Om sammansättningen av delegation för miljöprojekt i Sundsvallsområdet

Om regeringens beslut i ärende om en motocrossbana i Lidingö

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om regeringens beslut
i ärende om en moto-
crossbana i Lidingö*

om det bör ställas högre krav vid bedrivande av motorsportverksamhet än vad lagar och förordningar kräver.

Mitt svar är: Nej, det anser jag inte. Regeringens beslut innebär inte heller något sådant. Lidingö kommun hade överklagat ett beslut av länsstyrelsen i Stockholms län att inte lämna tillstånd till motocrossbanan. Länsstyrelsen, som bedömde ärendet från miljöskyddssynpunkt, fann att verksamheten inte var tillätlig på den aktuella platsen med hänsyn till bullerförhållandena. Regeringen delade den uppfattningen och avslog därför överklagandet.

Anf. 65 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka miljö- och energiministern för svaret.

Nu handlade den här frågan om just ärendet på Lidingö. Anledningen till att jag ställde frågan var ju delvis att jag ville få en mer allmän bild av hur regeringen uppfattar denna typ av fritidsverksamhet för ungdomar. Jag skulle vilja att ministern kommenterade detta något.

Jag har läst handlingarna i ärendet och har svårt att tolka regeringens beslut annorlunda. Samtliga instanser, alltså de kommunala instanserna inklusive miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Lidingö, har tillstyrkt samtidigt som naturvårdsverket tycker att länsstyrelsens beslut borde omprövas.

Kommunen har också visat nya beräkningar som ger vid handen att bullret skulle hållas inom de ramar som gällande lagstiftning satt upp.

Nu finns det inte möjlighet att ompröva detta ärende, men det kunde vara intressant inför framtiden att få en bild av hur regeringen och statsrådet uppfattar dessa frågor. En fråga jag vill ställa är: Hur uppfattar ministern rent allmänt ungdomarnas möjlighet att bedriva motorsport i dag?

Är den möjligheten tillräcklig? Delar statsrådet min uppfattning att denna typ av verksamhet, även om den medför bullerproblem osv., trots allt inte är en positiv fritidssysselsättning för många av Sveriges ungdomar?

Bakgrunden till frågan är att, eftersom Lidingö kommuns framställan avslagits, många ungdomar kommer, åtminstone i den kommunen, att ha mycket stora svårigheter att utöva sin främsta fritidssysselsättning.

Anf. 66 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! I mitt arbetsområde ingår att bedöma en rad frågor av den här karaktären, det är inte bara motorsportbanor utan också skjutbanor och annan verksamhet av fritidskaraktär. De har stort värde för många människor.

Det är ganska vanligt att man har att göra med verksamheter som har vuxit fram utan att samhället egentligen har sett till att verksamheterna har fyllt de krav som måste ställas med hänsyn till buller och risker för miljön och de kringboende. Det var likadant i detta fall också. Kommunen har inte på tillfredsställande sätt kunnat visa att den faktiskt skulle kunna klara de krav som måste ställas på verksamheten. Om ett beslut av den här karaktären, som bara är ett av många, skall tolkas på något sätt så är det att kommunerna måste skärpa sig när det gäller att planera för den här sortens verksamhet, så att man verkligen kan tillgodose intresset hos olika medborgargrupper.

Anf. 67 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Det var intressant att statsrådet kom in på frågan om övriga kommuner. I min fråga har jag just påvisat utvecklingen på området. Jag har räknat upp ett antal motorsportanläggningar enbart i Stockholms län, vilka har fått stryka på foten till följd av olika typer av politiska beslut: Skarpnäck, Ulriksdal, Stockholms stadion, Handen m.fl.

Jag kan inte tolka statsrådets svar på annat sätt än att detta tyvärr är den utveckling som kommer att fortsätta i Stockholms län och i landet i övrigt. Det är mycket olyckligt för alla de ungdomar som i dag har denna fritidssysselsättning.

Jag kan lova att jag skall återkomma i denna fråga i annat sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1988/89:537 om koncernfackligt nordiskt samarbete

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Under Nordiska rådets 37:e session behandlades ett medlemsförslag om koncernfackligt samarbete. Med hänvisning till att arbetsgivarna i Norden motsätter sig en avtalsutveckling av det koncernfackliga samarbetet, ville förslagsställarna att en samordnad nordisk lagstiftning skulle utarbetas för att lösa frågan. Nordiska rådet beslöt emellertid med knapp majoritet att inte anta förslaget.

Under rådssessionen förklarade jag, att om vägen till ett brett nordiskt avtalsamarbete tills vidare inte är framkomlig, är svenska regeringen beredd att i kontakt med andra nordiska regeringar överväga lämpliga åtgärder – bl.a. lagstiftning – för att främja ett samarbete över gränserna i berörda företag. Mina kolleger i Finland, Island och Norge gav uttryck för samma inställning.

Birger Schlaug har nu frågat mig hur långt regeringen kommit i detta arbete och hur tidsplanen ser ut. En utveckling av det fackliga samarbetet inom koncerner och andra företagsgrupper är av största betydelse för en framgångsrik industriell integration. Den svenska regeringen är därför mycket angelägen om att ta till vara de allmänt goda förutsättningar som finns i Norden för att finna lösningar på frågan om koncernfackligt samarbete över gränserna.

Vi är nu inriktade på att i bilaterala diskussioner, i första hand med Norge, undersöka om vi kan enas om lämpliga åtgärder. Inom arbetsmarknadsdepartementet förbereder vi diskussioner som förhoppningsvis skall kunna äga rum inom kort.

Det är bara några veckor sedan Nordiska rådets session avslutades, och de frågor vi skall diskutera är sådana att de behöver övervägas noga. Det är för tidigt att närmare ange hur arbetet kommer att läggas upp. Jag vill dock betona att jag har ambitionen att få fram resultat så snart som möjligt.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om planerna på ett
10-kronorsmynt ur
arbetsmiljösynpunkt*

Anf. 69 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Jag tycker det är bra att arbetsmarknadsministern har den ambitionen. Det tror jag att både socialdemokraterna och de gröna kan enas om är riktigt. Koncernfackligt samarbete blir ju allt viktigare ju mer EG-anpassning och annat kommer att ske här.

Den enorma fusionsvåg som går genom Europa är en följd av att kapitalet då skall få ökad frihet. Något som tyvärr socialdemokraterna tycks ställa sig bakom. EG-kommissionen har ju tidigare t.ex. hävdad att fusioner som leder till omsättning på över 7 miljarder skall granskas och diskuteras och kanske kunna stoppas. Nu har man gett med sig här, och nu handlar det om 14 miljarder plötsligt, vilket naturligtvis påskyndar fusionshysterin ännu mer.

Det här är naturligtvis mycket, mycket farligt, och facken har här en väldigt viktig roll att spela. Det tror jag att vi är ganska överens om. Arbetsmiljön är även en global fråga, och här har också koncernfackligt samarbete en viktig funktion att fylla. Det är så att vårt välstånd, det har vi pratat om förr, i mycket hög utsträckning bygger på att andra i andra länder gör mycket billiga varor åt oss. Att vi får billiga varor beror på att man exempelvis har mycket dåliga arbetsmiljöer i multinationella företag som utnyttjar sin situation.

När det gäller det här koncernfackliga nordiska samarbetet så konstaterar jag att det inte hänt så mycket den tid som förflutit sedan Nordiska rådets session. Det har gått åtskilliga veckor i och för sig. Men, okej. Jag hoppas att regeringen kommer till skott innan 1990 års session i alla fall. Och det vore bra om man redan nu tog kontakt också med Finland och Island, så att det här samarbetet kommer i gång. I vilket fall som helst så kommer vi att återkomma med ett medlemsförslag till Nordiska rådet om det här. Jag hoppas också att socialdemokraterna gör det.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1988/89:548 om planerna på ett 10-kronorsmynt ur arbetsmiljösynpunkt

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Inger Hestvik har frågat mig om jag kommer att ur arbetsmiljösynpunkt verka för att det nya 10-kronorsmyntet, som föreslås ersätta 10-kronorssedeln, aldrig kommer att tillverkas.

Frågan föranses av en utredning från AB Tumba Bruk om utformningen av ett eventuellt 10-kronorsmynt. Utredningen har gjorts på uppdrag av riksbanken. Tumba Bruk har förordat mynt som innehåller nickel. Utredningen remissbehandlas för närvarande.

Enligt de regler om utgivning av mynt som numera gäller är det riksdagens egen myndighet, riksbanken, som ensamt beslutar om utgivning av mynt samt om deras sammansättning och utformning i övrigt. Enligt uppgift kan frågan om ett nytt 10-kronorsmynt komma att behandlas av riksbanksfullmäktige under våren.

Det är naturligtvis angeläget att konsekvenserna ur bl.a. arbetsmiljösynpunkt av att införa ett nytt mynt noggrant utreds innan ett slutligt förslag behandlas.

Tumba Bruks utredning har varit föremål för en omfattande remiss, dock utan att några medicinska instanser eller arbetsmiljömyndigheter därvid beretts tillfälle att yttra sig. I anledning av Inger Hestviks fråga har jag emellertid varit i kontakt med riksbanken, som nu har beslutat att remittera utredningen även till arbetarskyddsstyrelsen, arbetsmiljöinstitutet och socialstyrelsen. Syftet är att få de medicinska och arbetsmiljömässiga aspekterna bättre belysta.

Nickel medför för en stor grupp människor allvarliga problem i form av nickelallergi. Åtgärder vidtas på många områden för att begränsa förekomsten av nickel. Det gäller såväl inom arbetslivet som i övrigt. Inom bl.a. socialstyrelsen pågår för närvarande ett arbete som rör hälsoskydd mot nickel. Det är givetvis viktigt att inte ytterligare öka nickelexpositionen när nya produkter införs.

Jag kan slutligen konstatera att Inger Hestviks fråga lett till att bl.a. allergiproblemet kommer att ytterligare belysas under riksbankens fortsatta remissbehandling av utredningen om ett eventuellt nytt 10-kronorsmynt.

Anf. 71 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Jag har full förståelse för att statsrådet inte kan ge ett löfte om att det planerade 10-kronorsmyntet inte skall tillverkas. Remissvaren måste naturligtvis få en grundlig genomgång, och beslutet ligger på annan instans. Jag hoppas ändå att arbetsmiljöfrågorna får en framträdande roll vid avgörandet, och jag tackar för det initiativ som statsrådet tagit för att bredda remissförfarandet.

Oftast kommer man ju till insikt om en olämplig arbetsmiljö först efter det att någon blivit sjuk eller fått besvär av annat slag. Jag tycker därför att det finns skäl i att gå motsatt väg denna gång och så att säga "mota Olle i grind".

När det gäller 10-kronorsmyntet vet vi två saker: dels att det blir tungt – ett 10-kronorsmynt kommer att väga cirka tio gånger mera än 10-kronorssedeln –, dels att det kan ge nickelallergier även om nickelhalten blir låg. Konsumentverkets remissvar, där man kräver ett nickelfritt mynt, måste tas på allvar om olyckan skulle vara framme och vi får ett 10-kronorsmynt.

Som exempel på vidden av problemet kan nämnas att en bankkassörska handskas med tio tusen 10-kronorssedlar varje vecka. Men det är inte bara bankkassörskor och handelsanställda som kommer att uppleva myntet som arbetsamt. Vi har ju väktarna, som måste lyfta stora penningpåsar, och lantbrevbärarna, som måste bära med sig växel på sina turer. Redan i dag upplevs 5-kronorsmyntet som besvärligt.

De flesta av dem som kommer att drabbas är ändå kvinnor. 90 % av bankkassörskorna är kvinnor, och bland de handelsanställda är det ännu fler.

Jag hoppas att riksbanken tar allvarligt på problemen och att resultatet blir att vi får behålla våra 10-kronorssedlar. Tack för initiativet!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om jag kommer att ta initiativ i syfte att åstadkomma sänkta gränsvärden för styrenhalter i luft.

Ulla Pettersson har frågat mig om det pågår arbete för att sänka de hygieniska gränsvärdena för styren och om jag avser att vidta andra åtgärder för att förbättra arbetsmiljön inom plastindustrin.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Styren är ett organiskt lösningsmedel som framför allt förekommer inom plastindustrin. Enligt arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter gäller för närvarande som nivågränsvärde en högsta halt av styren i inandningsluften på 25 ppm (parts per million). Detta gränsvärde, som infördes den 1 januari 1983, är internationellt sett lågt.

Regeringen gav 1987 arbetarskyddsstyrelsen i uppdrag att studera konsekvenserna av en halvering av de hygieniska gränsvärdena för organiska lösningsmedel. Uppdraget har redovisats. Arbetarskyddsstyrelsen har därefter fattat beslut om sänkta hygieniska gränsvärden för ett trettiotal lösningsmedel. Enligt vad jag erfarit kommer gränsvärdet för styren att behandlas i den fortsatta översynen under 1989.

Den undersökning av yrkesmedicinska kliniken i Linköping som Annika Åhnberg nämner i sin fråga har enligt uppgift ännu inte publicerats och har därför inte kunnat granskas i föreskriftsarbetet. En sådan granskning kommer enligt uppgifter som jag har fått att ske så snart undersökningen är tillgänglig. I översynsarbetet sker granskning av det vetenskapliga underlaget bl.a. i en kriteriegrupp som finns hos arbetsmiljöinstitutet. Det bör framhållas att det är arbetarskyddsstyrelsen som självständigt beslutar om hygieniska gränsvärden.

Det måste också betonas att det hygieniska gränsvärdet inte är en gräns under vilken skadlig inverkan är utesluten. Det går inte att från medicinsk synpunkt ange någon exakt gräns mellan skadlig och icke skadlig halt. Detta innebär att arbetsgivarens ansvar går längre än att hålla expositionsnivån vid gränsvärdet. Förebyggande åtgärder skall vidtas för att se till att halten av luftföroreningar i inandningsluften blir så liten som möjligt. Viktigt är bl.a. att skyddsanordningar och skyddsutrustningar används och underhålls.

Jag vill slutligen hänvisa till det arbete som sker i den av regeringen tillsatta arbetsmiljökommissionen när det gäller åtgärder mot sådana arbetsmiljöer som skapar skador och ohälsa. Mot bakgrund av det sagda avser jag för närvarande inte att föreslå regeringen ytterligare åtgärder i vad gäller arbetsmiljöförhållandena i plastindustrin.

Anf. 73 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Styren är en av de mest använda råvarorna inom plastindustrin. Det är ett lösningsmedel. Det används bl.a. till möbeltillverkning, engångsförpackningar och vid tillverkning av plastbåtar.

Styren tas upp via inandningen och via huden. Det ger skador på centrala nervsystemet, som dåligt minne, sänkt reaktionsförmåga och balansrub-

ningar. Det ger också akuta problem som onormal trötthet och huvudvärk.

Styren är mutagent. Det ger kromosomförändringar, och det misstänks för att också ge fosterskador.

Fackföreningsrörelsen har länge krävt sänkta gränsvärden. Egentligen kan ingenting annat än en nollgräns accepteras – arbetsmarknadsministern berörde detta i sitt svar.

Gränserna är internationellt sett låga, säger arbetsmarknadsministern. Det må vara, men nu visar alltså en undersökning från yrkesmedicinska kliniken i Linköping att skador uppstår vid nivåer som är mindre än hälften av det godkända gränsvärdet. Det unika med den undersökningen är att efter det att arbetarna hade blivit undersökta upphörde tillverkningen. Man kunde alltså återigen undersöka dem efter åtta månader utan exponering. Det visade sig då att symtomen *började* avta – de upphörde alltså inte – först efter tre månader.

Ministern redogör för arbetarskyddsstyrelsens uppdrag att halvera användningen av organiska lösningsmedel – men styren ingick ju inte i detta uppdrag!

Arbetsmarknadsministern säger också att det är arbetarskyddsstyrelsens uppgift som självständig myndighet att arbeta ut gränsvärden. Men när verkligheten ser ut som den gör, när arbetsmiljöfrågorna är så viktiga och när så många människor är drabbade, då måste det väl ändå vara så att de självständiga myndigheterna behöver en tydligare styrning. Till saken hör också att de berörda fackföreningarna redan för ett halvår sedan tillskrev arbetsmarknadsministern i denna fråga. De har ännu inte fått något svar.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 74 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Tack för svaret. Bakgrunden till min fråga är naturligtvis de anställdas inom plastindustrin oro för att bli drabbade inte bara av fysiska plågor, utan även av skador som kanske är svårare att påvisa, såsom minnesförlust och humörsvängningar, vilka långsamt smyger sig på människor och kan orsaka mycket svåra problem.

När man vänder sig till yrkesinspektionen, konstateras det där att det inte finns något att anmärka på. Man har hållit sig inom gränsvärdena, och skyddsanordningarna är utformade enligt gällande regler. Ändå uppstår dessa problem.

Jag anser det vara särskilt oroande att även relativt nyanställda och unga människor har drabbats av de här skadorna. Det rör sig ofta om subjektiva bedömningar, men det är otvetydigt att här föreligger ett problem. Jag är övertygad om att när det gäller gränsvärdet för styren, har vi all anledning att ytterligare sänka våra internationellt sett låga värden.

I svaret säger arbetsmarknadsministern att frågan om gränsvärdet för styren kommer att behandlas i den fortsatta översynen under 1989. Jag vill då fråga arbetsmarknadsministern: Innebär detta att man kan förvänta sig något resultat under 1989?

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om de regionalpoli-
tiska satsningarna vid
anpassning till EG*

Anf. 75 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag vill först säga att det naturligtvis är riktigt – som både Annika Åhnberg och Ulla Pettersson var inne på – att styren är utomordentligt farligt.

Eftersom jag inte har läst den här undersökningen, vill jag inte kommentera den. Jag har fått en kopia av en sammanfattning av undersökningen, så därför är det svårt att uttala sig. Arbetskyddsstyrelsen har inte heller tagit del av undersökningen, och man har således inte kunnat värdera den. Undersökningen är ännu inte vetenskapligt granskad, men den kommer att bli det inom en snar framtid.

Under den tid som de mätningar gjordes som undersökningen baseras på låg gränsvärdet på 40 ppm. Den 1 januari 1983 – dvs. efter det att själva mätningarna gjordes – sänktes värdet till 25 ppm. Vad som arbetskyddsstyrelsen nu gör, med anledning av de framställningar som har gjorts från de fackförbund som här redovisades, är att man försöker nå en halvering av gränsvärdena för en mängd lösningsmedel. Under 1989 kommer också styren att behandlas.

I mitt svar tog jag upp ytterligare en punkt, nämligen att det inte enbart är en fråga om att sänka gränsvärdena, utan att det handlar om hela arbetsmiljön – på vilket sätt man använder skyddsutrustning, på vilket sätt man använder ventilation och på vilket sätt arbets- och produktionsmetoderna är utformade. Det är viktigt att sänka gränsvärdena, men det är också viktigt att se till hela arbetsmiljön när man arbetar med farliga ämnen.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på frågorna 1988/89:574 och 575 om de regionalpolitiska satsningarna vid Anpassning till EG

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Inger Schörling och Marianne Samuelsson har frågat mig vilka regionalpolitiska åtgärder, som vi i dag använder oss av, som vi måste avstå från vid en Anpassning till EG.

Marianne Samuelsson har dessutom frågat mig hur de framtida regionalpolitiska satsningarna kommer att se ut.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Först frågan om hur den framtida regionalpolitiken kommer att se ut. Denna behandlas just nu av en regionalpolitisk utredning som kommer att redovisa sina förslag i början av juni i år. Jag är därför inte nu beredd att närmare kommentera denna fråga.

Frågan om Sveriges förhållande till EG och dess eventuella inverkan på den framtida svenska regionalpolitiken studeras för närvarande på flera sätt. Inom regeringskansliet finns exempelvis en arbetsgrupp för närings- och regionalpolitiskt samarbete med EG som genomför egna studier. Den nyss nämnda regionalpolitiska utredningen skall också i sina förslag beakta relationerna till EG.

Det är således för tidigt att uttala sig även i denna fråga. Jag kan dock

konstatera dels att EG självt genom sina strukturfonder bedriver en allt aktivare regionalpolitik, dels att de enskilda medlemsländerna gör betydande regionalpolitiska insatser, som ofta liknar våra egna regionalpolitiska åtgärder.

Endast när det gäller företagsstöd som har direkt konkurrensnedvridande effekter finns i dag begränsningar i stödmöjligheterna. Dessa begränsningar har dock inte någon direkt koppling till EG utan regleras av de överenskommer Sverige har gjort inom EFTA-samarbetet.

I vad gäller insatser för att förbättra infrastrukturen i regionalpolitiskt utsatta områden ser jag inga begränsningar utifrån internationella hänsyn.

Sammanfattningsvis är min bedömning för närvarande den att det även med hänsyn till våra relationer till EG skall vara möjligt att i framtiden bedriva en effektiv regionalpolitik i Sverige.

Anf. 77 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Visst hade det varit intressant att få reda på vilka regionalpolitiska medel som Ingela Thalén är beredd att avstå från vid en anpassning till EG. Det framgick inte enligt svaret, men det berättade hon faktiskt förra veckan i en Eko-intervju.

Bara det faktum att arbetsmarknadsministern är beredd att över huvud taget avstå från vissa regionalpolitiska medel är mycket oroande och ytterst beklagligt. Det inger inte något förtroende för regeringens regionalpolitik och inte heller någon trygghet inför framtiden när det gäller glesbygd och landsbygd.

Om man är det minsta insatt i vad som står i EG:s vitbok, finns det all anledning att reagera över Ingela Thaléns svar. Enligt vitboken skall den fria marknaden få ha sin gång när det gäller lokalisering av företag och verksamheter. Vinsten skall styra, inte mänskliga eller sociala värderingar. Vad får vi då för regionalpolitik, Ingela Thalén?

Även socialdemokrater ute i kommunerna motionerar ibland om lokal och regional upphandling. Hur harmonierar detta med EG:s förslag om att alla företag inom EG skall ha samma rätt till offentliga uppdrag och att urvalet endast får ske på rent företagsekonomiska grunder?

Jag begriper inte hur arbetsmarknadsministerns bedömning kan vara att vi i framtiden skall bedriva en effektiv regionalpolitik i Sverige. Eller kommer enbart förbättringar i infrastrukturen – typ nya vägbyggen – att ingå i de regionalpolitiska stöden i framtiden?

Anf. 78 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Inger Schörling och jag har tydligen lyssnat på samma Eko-intervju och känt samma oro över att arbetsmarknadsministern uttalat att det kommer att bli regionalpolitiska förändringar.

Än mer oroad blir man när man får svaret att hon inte tänker tala om vilka förändringar det är fråga om. Hon tänker i stället avvakta en utredning och så småningom när man står inför fullbordat faktum, kommer man att tala om för norrlänningarna vad de har att vänta. Man får hoppas att det då fortfarande finns tåg kvar, så att norrlänningarna kan köras ner till Stockholm, där det kanske finns industrier som behöver dem i produktionen.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Om de regionalpolitiska satsningarna vid anpassning till EG

Men det kan man inte heller vara säker på. Det är emellertid tydligt att vi har möjlighet att påverka infrastrukturen, så det kanske går att ordna den saken.

Vi skulle faktiskt vilja ha svar på hur det blir med t.ex. den kommunala upphandlingen och jordbrukssatsningarna. Skall inte svenska folket, som har valt den regering och riksdag som har att besluta, kunna få svar på de här frågorna, eller skall besluten fattas över dess huvud i EG-parlamentet, när man står inför fullbordat faktum och inte har möjlighet att påverka dem vare sig genom val eller annat? Är det då som vi skall få reda på vad detta innebär?

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Inger Schörling och Marianne Samuelsson, båda miljöpartister, framför på ett lugnt och vänligt sätt insinuationer som jag tycker är djupt fräcka och oerhörda. Båda två säger ni att jag vägrar att uttala mig därför att jag försöker smita undan och inte vill ge några besked om regionalpolitiken. Detta är, menar ni, djupt odemokratiskt – svenska folket får inte av de förtroendevalda regeringsmedlemmarna veta vad som händer.

Vet Inger Schörling och Marianne Samuelsson vad som händer? Vet Inger Schörling och Marianne Samuelsson att det finns en parlamentarisk kommitté som har uppdraget att utreda denna fråga och lägga fram förslag, som sedan skall behandlas i parlamentarisk och demokratisk ordning? Förslagen skall gå ut på remiss, och när remissomgången är färdig skall det skrivas ett förslag, som riksdagen får ta ställning till. Här skall inte ske någonting över någons huvud.

Så till frågan om EG:s vitbok. EG:s vitbok är ännu inte klar. Det finns ett förslag som bearbetas inom EG. Det arbetet följer vi i en arbetsgrupp inom regeringskansliet, och det följs också av den parlamentariska regionalpolitiska kommittén.

När det gäller den intervju som det hänvisades till var det inte fråga om vad jag var beredd att avstå från. Jag skulle kunna vara ironisk och säga att jag inte är beredd att avstå från någonting, varken på det ena eller det andra viset, men så enkelt skall man inte göra det för sig. Jag uttalade mig i en fråga om vilka bedömningar jag gjorde beträffande de metoder som vi i dag har för uppnående av ett regionalpolitiskt mål. Då gjorde jag den bedömningen att det direkta företagsstödet och eventuellt transportstödet kunde ligga i farozonen. Det var inte fråga om att avstå något, utan om att göra bedömningar.

Anf. 80 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Det är naturligtvis just därför att vi inte vet vad som händer som vi ställer frågorna. Eftersom också jag tillhör de folkvalda och har ett ansvar för vad som händer i den utveckling som nu äger rum i samhället, vill jag ha information om detta. Jag tycker att det är självklart att jag skall få all denna information. Om det finns parlamentariskt tillsatta arbetsgrupper för dessa frågor, varför får vi inte information från dem och tillgång till deras arbetsmaterial, så att vi kan läsa in det och kan svara på de frågor som människor ställer till oss ut i samhället?

Anf. 81 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Jag beklagar om Ingela Thalén känner sig utsatt för påhopp från miljöpartister, men det är faktiskt så att vår oro för vad EG-harmoniseringen kommer att innebära för regionalpolitiken delas av fackföreningsfolk, centerpartister och många andra, bl.a. de som nu skrivit under proppet mot EG. Jag känner mig alltså inte så ensam.

Det är faktiskt inte främst Ingela Thalén som vi kritiserar utan regeringens politik och EG-harmoniseringen, men också att arbetsmarknadsministern i det sammanhanget har sagt att hon är beredd att avstå från regionalpolitiska medel. Den som har följt EG-politiken i fråga om enskilda länders regionala krav har ju kunnat konstatera att EG har ägnat mycket litet intresse åt nationella inomregionala obalanser. Det har varit svårt för irländska, skotska, syditalienska och andra politiker från mera perifera regioner att över huvud taget få upp denna fråga på dagordningen.

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag har i riksdagen under den korta tid som jag har haft förmånen att få svara på frågor och interpellationer och haft ansvar för regionalpolitiken sagt att när den parlamentariska regionalpolitiska kommittén lägger fram sitt betänkande kommer vi att få tillfälle att ytterligare diskutera en lång rad olika frågor. Jag tror att jag har uttryckt mig så åtminstone 25 à 30 gånger. Det kan man kontrollera i de protokoll som skrivs ut från riksdagsdebatterna. Det kan alltså inte vara så att man inte har någon kunskap om vad som håller på att hända.

När det gäller oron för utvecklingen vill jag säga att skälet till att regeringkansliet har tillsatt ett tjugofemtal arbetsgrupper för att följa EG-harmoniseringen är att vi känner om inte en oro så i varje fall ett stort ansvar för att vi skall kunna följa med i utvecklingen och eventuellt harmonisera Sverige med EG.

Det är vidare inte sant, Inger Schörling, att EG inte skulle driva en ansvarsfull regionalpolitik.

Anf. 83 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Jag har fullt förtroende för den regionalpolitiska kommitté som nu arbetar, och jag ser fram emot att få ta del av dess slutgiltiga ställningstagande. Men det vore mycket märkligt om inte den regionalpolitiska kommittén skulle komma fram till samma slutsats som den som jag har dragit, nämligen att en EG-harmonisering är oförenlig med den typ av regionalpolitik som vi hittills har fört i Sverige. Det framgår klart när man läser vad EG:s regler och det som står i vitboken går ut på.

Jag skulle vilja få ett exempel på de regionalpolitiska satsningar i EG-länder som Ingela Thalén hänvisar till och som där har varit så bra, satsningar som också vi skulle beröras av efter harmoniseringen.

Anf. 84 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Nu måste vi skilja mellan två saker. Det ena är EG:s egna strukturfonder, det andra de nationella möjligheter som vi har att bedriva en regionalpolitik.

Det är riktigt att Sverige med sin goda sysselsättning, höga levnadsstandard och extremt låga arbetslöshet har små möjligheter att få pengar ur EG:s strukturfonder, under förutsättning att vi går med i dem och betalar till dem. Skälet till detta är att delar av Italien, Frankrike, Västtyskland, Holland och Belgien har stora brister i sin sysselsättning och i sin industriutveckling. Däremot har vi goda möjligheter att bedriva en nationell regionalpolitik så som vi själva vill ha den. Det är det som jag vill uttala mig för.

Vi kan göra detta, med undantag för de små punkter som har nämnts, nämligen transportstödet och företagsstödet, och med undantag för att företagsstödet kommer att regleras via EFTA-överenskommelser, inte via EG.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på interpellation 1988/89:136 om fisket i Östersjön

Anf. 85 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Carl Frick har bett mig redogöra för dels varför regeringen inte mera vårdar vårt långsiktiga behov av god och närande fisk, dels varför regeringen inte arbetar för att vi skall kunna behålla en fungerande fiskenäring på Gotland. Utgångspunkten för Carl Fricks begäran är oljeprospektering i Östersjön.

Jag vill inledningsvis erinra om det interpellationssvar som industriministern lämnade den 20 mars i år avseende bl.a. prövning av tillstånd för prospektering efter och utvinning av olja och gas i Östersjön. Han redovisade där de bestämmelser som gäller och vilka villkor som ställs i samband med tillståndsgivningen till skydd för andra berörda intressen, bl.a. fiskets.

När det gäller Carl Fricks första fråga om värden av fisken och fiskbestånden vill jag först peka på de viktiga förutsättningar som nu finns för Östersjöstaterna att kontrollera havsfisket i hela Östersjön och som tidigare saknades.

Först sedan den s.k. vita zonen och ytterligare ett par sådana områden nu blivit uppdelade kan vi få ordentlig kontroll på havsfisket. I dessa områden var det ju tidigare fritt fram för alla nationer, även sådana som inte hör hemma i Östersjön, att fiska helt okontrollerat. Den senaste uppgörelsen, den med Polen, har nyligen överlämnats till riksdagen för godkännande. Det är alltså först i år som förutsättningarna finns för Östersjöstaterna att kontrollera havsfisket i hela Östersjön. Detta sker inom ramen för Östersjökommissionen och i form av regler om fredningstider, redskapsbegränsningar och fiskekvoter. I Sverige har vi dessutom infört omfattande begränsningar för kust- och älvfisket.

Jag vill också peka på de omfattande insatser vi gör för ett renare hav. Begränsningarna av de förorenade utsläppen både från industrin och från kommunala avlopp är av stor betydelse bl.a. för fiskbeståndens utveckling och kvalitet. I det internationella samarbetet driver Sverige dessa frågor intensivt.

Utöver regleringar görs också olika fiskevårds- och forskningsinsatser för

att stärka fiskbestånden. Sålunda satsas under innevarande budgetår drygt 5 milj. kr. av statliga medel till bl.a. fiskevård. För nästa budgetår har regeringen föreslagit en viss ökning av anslaget. Fiskevårdsbidraget bidrar verksamt till en ökad fiskevård och bättre möjligheter för allmänheten att bedriva fiske.

Från prisregleringskassan för fisk har under flera år anvisats medel för utplantering av fisk. Under innevarande budgetår uppgår anslaget till 5,5 milj. kr. Bl.a. har lyckade försök gjorts med s.k. fördröjd utsättning av lax.

Jag kan också nämna att inom ramen för det nordiska samarbetet stöds ett projekt för utplantering av torskyngel i Östersjön och Bottenhavet.

För Gotlands ca 190 yrkesfiskare är torskfisket det ekonomiskt viktigaste fisket. Under förra året ökade det med 400 ton. Även fångstvårdet ökade. Laxfisket gav under förra året mindre fångster än året dessförinnan, mycket beroende på dåliga väderleksförhållanden som hindrade höstfisket efter lax.

Fiskenämnden i Gotlands län har tillsammans med laxforskningsinstitutet under ett antal år deltagit i försöken med fördröjd utsättning av lax. Dessa utsättningar har gett mycket bra återfångster. Vidare lämnade fiskenämnden under förra året sju tillstånd till kräftodling till vilka länsstyrelsen beviljade glesbygdsstöd.

Dessa insatser för fiskenäringen tillsammans med de ökade möjligheterna till fiske efter uppgörelsen om den vita zonen borgar för en bibehållen fiskenäring på Gotland.

Sammanfattningsvis vill jag hävda att vi för svensk del har insett fiskens betydelse som ett viktigt livsmedel och att vi satsar målmedvetet för att den skall kunna vara det också i fortsättning.

Anf. 86 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag vill tacka för det välformulerade svaret, och jag gläds åt alla de åtgärder som jordbruksministern har nämnt.

Men grunden för min interpellation är det faktum att det nu har beviljats ett stort antal tillstånd för oljeprospektering i den svenska delen av Östersjön. Oljeprospekteringen syftar ju till att någon gång börja ta upp olja från Östersjöns botten och se till att oljan kommer i land.

Östersjön är i dag ett döende hav trots alla de åtgärder som satts in, en hel del än så länge bara på papperet. Östersjön tål inte mer föroreningar, och det måste vara en viktig uppgift för en ansvarig regering att se till att havet inte på något sätt kommer att utsättas för mer hot än vad som sker i dag. Att producera olja innebär att det kommer ut olja i vattnet – det är oundvikligt. Det går absolut inte att garantera att olja inte kommer ut i vattnet. Vi har den senaste tiden fått veta vad som hänt i Alaska, där ett tankfartyg gick på grund. Handfallenheten när det gällde att försöka minimera de skador som uppstod var helt påtaglig. Det kanske rikaste landet i världen hade inte någon organisation för att effektivt kunna klara av det som alla insåg någon gång skulle inträffa. I förhållande till sin folkmängd är Sverige kanske det rikaste av alla länder i världen, och vi har råd att välja energikällor som inte har samma hotbild som oljan. Denna situation borde vi utnyttja i Sverige för att undvika katastrofer av det slag som nu har drabbat Alaska och se till att något sådant inte sker i Östersjön.

Fisket är en viktig näring på Gotland. Det är bra, och jag hoppas att man – som jordbruksministern nämnde – kan öka fångsterna. Det är bra, om det inte är en del av en kommande utfiskning. Oljeutsläpp kommer att innebära ett ökat hot mot det redan hårt trängda fisket i Östersjön. Därmed kommer det gotländska fisket att hotas till sitt fortbestånd, om sådana här utsläpp sker.

I debatten hävdas ofta att vi svenskar är så tekniskt skickliga att vi kommer att kunna behärska den aktuella tekniken. Så gick också resonemanget om svensk kärnkraft efter Tjernobylyckykan. Sverige var den gången världsbäst på kärnkraft, och sådana misstag som man gjort där borta skulle vi inte kunna göra här i Sverige. Drygt ett år senare inträffade händelser i Oskarshamn som var en kopia av det som i de inledande skedena hände i Tjernobyli. Därmed sagt att det är den mänskliga faktorn som är den springande punkten. Vi kan inte låta oss förblindas av den mest utvecklade tekniken och tro att den klarar allt. Det är inte på något sätt, vare sig i fråga om Östersjön eller i fråga om fisket, någon tröst att det nu finns tillstånd för oljeprospektering i den svenska delen av Östersjön. Sverige föregår ju här med ett dåligt exempel. Det hade med tanke på Östersjöns tillstånd varit vida bättre om vi här i Sverige hade sagt nej till den prospekteringen och arbetat för att se till att Östersjön för all framtid fredas från oljeutvinningens hot.

Jag förmodar att det är att tala för döva öron att föreslå att Mats Hellström tar frågan om oljeprospektering med sig tillbaka till regeringskansliet och där arbetar för att alla oljeprospekteringsstillstånden dras in med kortaste möjliga varsel och att han sedan hjälper fram en Östersjökonvention som innebär ett förbud mot varje form av oljeprospektering och oljeutvinning i Östersjön samt ett förbud mot att frakta olja med stora tankfartyg i Östersjön. Samtidigt med detta måste Sverige tillsammans med Östersjöstaterna bygga upp en effektiv och samtrimmad organisation för att kunna möta de stora oljeutsläpp som förr eller senare kommer att drabba Östersjön, om ingenting görs. Det viktiga är att förebygga katastrofer, och i detta fall kan det ske genom att se till att hotbilden förändras och elimineras.

Avbryt prospekteringarna, för fiskets och Östersjöns skull! Sverige kan här spela en stor roll och gå före i arbetet att undvika hot mot Östersjön.

Anf. 87 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Gotland har tyvärr ingen egen representant för folkpartiet här i kammaren, så jag har ansvar att tala även för mina gotländska partikamrater och föra fram deras synpunkter. De känner en oro för utvecklingen just nu.

Den syn på fisket som jordbruksministern här visar är ju mycket positiv. Vi som bor vid Östersjön vet vilken stor betydelse fisket har – det gäller både öarna och den långa kusten. På den punkten tror jag att vi kan uppvisa fullständig enighet. Men miljökonsekvenserna av en oljeprospektering och en följande provborrning kan ju bli besvärande.

Folkpartiet har länge krävt att miljökonsekvensbeskrivningar skall göras före varje stort och väsentligt ingrepp i miljön. Det är då ett rimligt krav att miljökonsekvenserna utreds innan prospektering och eventuell provborrning påbörjas i ett föroreningskänsligt innanhav som Östersjön.

Detta känner man naturligtvis särskilt angeläget på Gotland, eftersom de nu tillåtna prospekteringarna ligger så nära ön. Ett oljeutsläpp kan ju drastiskt ändra sammansättningen av havets småorganismer, som utgör basen i ekosystemet. Oljeförorenningar kan hindra utvecklingen av fiskägg och yngel och ge dålig smak åt fiskköttet, så att det inte går att sälja. Det är också viktigt att inte någon olja drabbar stränderna på Gotland.

Dessa synpunkter delas helt också av mitt eget hemlän, Kalmar län, där fiske och turism är viktiga inslag i näringslivet.

Vore det då inte ett mycket välkommet tillskott till den svenska energiförsörjningen, om vi kunde utvinna olja och gas inom våra egna gränser?

Jo, förvisso, men inte till vilket pris som helst. Därför anser vi att miljökonsekvenserna av provborrning och utvinning av olja och gas i Östersjön snarast måste bli grundligt utredda.

Vi anser också att säkerhetskraven måste höjas när det gäller oljehantering. Den genombearbetning av säkerheten som naturligtvis aldrig är en garanti för den s.k. mänskliga faktorn men som görs i samband med hanteringen av kärnkraften borde vara en förebild även för oljehanteringen.

Förra veckan föreslog jag statsrådet Hellström att det skulle tillsättas en tvärdepartemental grupp när det gäller Alzheimers sjukdom, eftersom det problemet berör så många departement. Det som vi diskuterar i dag berör minst två departement, men statsrådet försäkrade mig att ni hade så gott samarbete inom departementen att jag inte skall upprepa min fråga i dag på den punkten. Däremot vill jag att man beaktar detta med en miljökonsekvensutredning. Då förbättrar vi också möjligheterna för en mycket viktig fortsatt fiskerinäring i Östersjön.

Anf. 88 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill först säga till Ingrid Hasselström Nyvall att samarbetet mellan departementen till och med är så gott att de frågor som riktats här faktiskt är besvarade av industriministern i en tidigare interpellationsdebatt. Detta är nämligen en interpellation som delats upp och där frågor som berör just bedömningen kring oljepropekteringen och dess villkor redan har diskuterats. Dagens debatt rör specifikt konsekvenserna när det gäller fiskerinäringen på Gotland. Låt mig först konstatera att såvitt jag förstår tycks alla som deltar i den här debatten hittills vara ganska överens om att de fiskevårdsinsatser som görs i Östersjön och vid Gotland är positiva. Det tycker jag är bra. Jag noterar vad Carl Frick uttryckte här.

Med den uppgörelse vi har fått om vita zonen är det självklart att Sverige nu har fått helt andra möjligheter att bedriva fiskevård och att också se till att rovfisket upphör. Vi talar om ett område där torsken föds och laxen växer upp. Det är således mycket betydelsefulla områden för oss.

Detta har diskuterats tidigare i riksdagen i en interpellationsdebatt. Låt mig då peka på vad industriministern svarade i den debatten på de frågor som Carl Frick nu upprepar. Industriministern konstaterade till en början – och det tror jag är ganska viktigt i den här diskussionen – att det är väsentligt för en nation som Sverige att kunna klara ut vilka naturresurser som finns inom landet. Det är faktiskt av ett nationellt intresse för oss att ha ett sådant kunskapsunderlag så att vi själva vet vilka naturresurser som finns i vårt land.

Det underströk industriminister Nordberg.

Det har begärts tillstånd för att man skall få kunskap om olje- och gasförekomster utanför Gotland. Naturvårdsverket, som är ansvarigt för dessa frågor, har vid en sammanvägning kommit fram till att dessa tillstånd skall ges. Samtidigt har man föreskrifter om att man skall ta hänsyn till den marina havsmiljön när det gäller de specifika borrhningar som görs.

Jag vill återigen understryka det som sades i den förra interpellationsdebatten, nämligen att det krävs särskilt medgivande av regeringen innan provborrningar kan påbörjas. Den slutliga avvägningen av vad som är viktigast för samhället kan man inte göra förrän man vet vilka förekomster som finns. Om det vid prospekteringen påvisas en eller fler fyndigheter som någon vill utvinna, kommer det alltså att krävas ytterligare tillstånd av regeringen. Den aktivitet som man nu har begärt tillstånd för är inte på något sätt okontrollerad. Det är därmed inte fritt fram för borrhningar. Tillstånden prövas i varje enskilt fall, just med hänsyn till effekten på den marina havsmiljön och därmed också på fisket.

Anf. 89 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Att prospektera innebär att man på något sätt har sagt att om man hittar någonting så kommer man säkert att borra. Dessa företag skulle annars inte lägga ned stor möda och mycket pengar på att prospektera. Det ligger i sakens natur att man någon gång kommer att vilja utvinna det som en gång har funnit på havsbotten. Man prospekterar inte heller inte om man tror att det finns goda chanser att finna utvinningsbara mängder.

Det är det här som är det stora problemet. Både Mats Hellström och Ivar Nordberg säger att det är viktigt att vi skall kunna ta reda på vad som finns. Det låter mycket bra. Om vi genom enkla analogier från vad vi vet från andra håll i världen kan säga att en oljeutvinning i Östersjön i framtiden kommer att ställa till fruktansvärda problem i detta innanhav, finns det ju i grunden ingen anledning att stilla vår nyfikenhet. Vi bör inte undersöka någonting som man i praktiken borde avstå från, eftersom vi vet att miljökonsekvenserna kommer att bli orimliga om någonting händer.

Jag tror inte att man behöver göra några djupa och stora beskrivningar av miljökonsekvenser, utan att det här finns goda analogier från andra håll i världen. Vi har sett i Alaska, utanför Bretagne och på många andra håll i världen vad som händer i samband med oljeutvinning. Det händer alltid någonting. Det blir förr eller senare stora utsläpp. Den mänskliga faktorn kommer att spela oss spratt. Vi kommer inte undan detta. Om man sätter i gång en utvinning kommer det förr eller senare att medföra katastrof.

Det är helt onödigt att vi skall ta den risken i Östersjön.

Som jag sade tidigare tycker jag dessutom att det skulle ha varit ett dåligt exempel från en miljömedveten nation som Sverige att sätta i gång detta. Det skulle nämligen med all säkerhet även bli inledningen för de andra kuststaterna att se om sitt hus. De kanske också vill prospektera och utvinna. Jag tycker att vi faktiskt har ett grundläggande ansvar ifrån Sveriges sida att säga nej till någonting som är så potentiellt farligt som en oljeutvinning i Östersjön. Anser man att det är potentiellt farligt skall man inte ens undersöka om det finns förutsättningar.

Jag vill än en gång vädja till Mats Hellström och Ivar Nordberg att se till att prospekteringen upphör. Det är det bästa och säkraste sättet att se till att fisket inte hotas i det här området. Vad hjälper det att torsken föds och laxen växer upp när det blir förstört? Det finns här enorma förnybara resurser som skulle kunna vara till stor glädje för oss alla och för dem som arbetar med det. Vi behöver fisken som en nyttig föda. Det gäller att långsiktigt se till att det här inte förstörs. Man skall därför inte prospektera i det här området. Det är djupt olyckligt och kommer att leda till svåra konsekvenser i framtiden.

Anf. 90 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Låt mig bara konstatera att Carl Frick och jag har olika syn på hur man bör fatta beslut i samhället. Carl Frick menar att det inte finns skäl att ta fram allt beslutsunderlag som är möjligt inför t.ex. energipolitiska beslut i framtiden. Jag menar nog att det i en vital demokrati är viktigt att beslutsunderlaget är så fullständigt som möjligt inför viktiga beslut, som t.ex. de energipolitiska beslut som skall fattas under 1990-talet.

Jag undrar hur allmänheten skulle reagera om vi skulle följa Carl Fricks linje och säga att det här är ett område där vi medvetet inte vill skaffa oss ett så fylligt beslutsunderlag som möjligt? Skulle en vital demokrati kunna fungera på det sättet? Jag tror inte det. Vi har olika syn på den frågan. Däremot är vi överens om att de tillstånd som ges skall prövas mycket noga med hänsyn till effekterna på den marina miljön. De skall inte heller prejudicera någonting för framtiden. Den debatten får vi ta när vi vet vilka naturresurser som finns på havsbotten.

Anf. 91 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag håller med om att demokratiska beslut skall fattas på goda grunder och kunskap. När det gäller olja vet vi emellertid vad som har hänt i andra länder. Vi vet vilka faror som det här innebär, och vi vet vilka katastrofer som kan inträffa. Det är också ett beslutsunderlag, och det är någonting som vi känner till. Vi vet vilka hot vi ställs inför. Vi vet också att med all världens bästa teknik så klarar vi inte den mänskliga faktorn. Det kommer att hända någonting.

Det borde kunna räcka som ett underlag för demokratiska beslut att man har den internationella kunskapen om oljeutvinningens faror. Därför behöver man faktiskt inte skaffa sig ytterligare kunskaper om att man har ett potentiellt hot under vattenytan. Det behöver man inte veta om, även om det råkar finnas. Låt det vila i frid.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på interpellation 1988/89:180 om polisjakter på biltjuvar

Anf. 92 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Carl Frick har frågat efter justitieministerns syn på vad som är rimliga proportioner mellan brott och polisinsatser i samband med att polisen söker ingripa mot biltjuvar. I interpellationen pekar Carl Frick på de

risker en biljakt medför för dels de inblandade, dels för tredje man. Arbetet inom regeringen är fördelat så, att det är jag som skall svara på interpellationen.

De allmänna principerna för alla slag av polisengripanden har lagts fast i polislagens 8 §. Det som sägs där innefattar ett allmänt bemyndigande för polisen att vidta de åtgärder som är försvarliga för att fullgöra polisens uppgifter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Man brukar här tala om två grundläggande principer för polisens ingripanden – behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Behovsprincipen innebär att polisengripande får ske bara då det är nödvändigt för att avvärja eller undanröja den fara eller störning som föreligger. Proportionalitetsprincipen tar sikte på det intrång som ett polisengripande kan medföra på ett motstående intresse. Principen innebär att den skada och de olägenheter i övrigt som följer av ingreppet inte får stå i missförhållande till syftet med ingreppet.

När det gäller de situationer som Carl Frick tar upp i sin interpellation – proportionerna mellan polisinsats och misstänkt brottslighet i samband med att polisen söker ingripa mot en bilburen brottsling – är naturligtvis även här behovs- och proportionalitetsprinciperna tillämpliga fullt ut.

Rikspolisstyrelsen har i föreskrifter och allmänna råd för polisväsendet gett regler för hur just denna verksamhet bör bedrivas. Man skiljer mellan förföljande och efterföljande.

Med förföljande menas att polisen jagar en flyende i syfte att få fast eller stoppa honom. Detta får ske bara i undantagsfall då andra, mindre riskfyllda åtgärder bedöms otillräckliga. Vidare måste de intressen som skall skyddas ha sådan styrka att det framstår som fullt försvarligt att förföljandet fortsätter till dess föraren kan gripas eller omhändertas. En sådan situation kan exempelvis uppkomma då den flyende genom brott som han begått eller av annan anledning är att betrakta som så farlig för andra människors liv eller hälsa att de risker som är förenade med förföljandet uppvägs av intresset av att han grips. Särskild återhållsamhet är naturligtvis påkallad när det gäller förföljande i tätorter.

Ett efterföljande däremot innebär att en polisman i ett fordon följer efter en flyende för att utröna vart han tar vägen. Polisfordonet befinner sig här på ett större avstånd från den flyende och syftet är närmast av spaningskarakter.

Av rikspolisstyrelsens regler framgår också att förföljande och efterföljande med polisfordon skall ledas och beslutas av den som är vakthavande befäl i sambands- och förbindelsecentralen.

Jag kan här tillägga att bl.a. polismyndigheten i Stockholm i sina lokala tjänsteföreskrifter noggrant har reglerat hur efterföljande och förföljande skall användas som arbetsmetod. Inriktningen är att förföljande skall användas mycket restriktivt i polisverksamheten.

Efter det jag nu har sagt vill jag gärna tillfoga följande. Om man regelmässigt skulle avbryta ett polisengripande så snart en förare genom att påtagligt öka hastigheten visar att han vill undkomma, skulle få eller inga av dessa förare kunna stoppas. Ett sådant handlingsmönster från polisens sida

skulle bara gagna brottslingarna och minska laglydnaden i trafiken.

Men ett ingripande får inte heller utföras så att oskyldiga trafikanter, polispersonalen eller den flyende onödigtvis utsätts för risk att skadas.

Jag anser att den rättsliga regleringen på detta område på ett välavvägt sätt har avgränsat hur ett efterföljande eller förföljande av ett fordon får ske. Innebörden av dessa regler och tillämpningen av dem ingår som viktiga delar i polisutbildningen vid polishögskolan.

Detta är betydelsefullt, eftersom det är polispersonalen på platsen, i dessa många gånger dramatiska situationer, som mycket snabbt måste göra dessa avvägningar och fatta beslut i inledningsskedet.

Enligt min uppfattning har polisen i de allra flesta förföljande- och efterföljandesituationer handhaft saken på ett riktigt sätt. Det finns därför, som jag ser saken, för närvarande inte skäl till några åtgärder från regeringens sida i den fråga som tas upp i interpellationen. I sammanhanget kan jag tillägga att JO för närvarande har att bedöma ett antal ärenden som gäller efterföljande eller förföljande med polisfordon.

Anf. 93 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Polisjakt med bil, det som enligt reglerna måste betecknas som förföljande, innebär uppenbarligen att människoliv kan gå till spillo. Bilar som framförs i höga farter av stressade människor utgör stora faror för liv och lem.

Det fall som jag har refererat till var en jakt på biltjuvar på Södermalm. Det är inte ofta som en stöld leder till användandet av våldsmetoder av detta slag. Jag har svårt att förstå varför en bilstöld skall bedömas vara allvarligare än stöld av annan lös egendom. Grundprincipen måste ju vara att inte använda mer våld än nöden kräver. Att utöva jakt med bil tycker jag är en våldsamt metod.

Efterföljande är en helt annan sak. Det är den metod som oftast borde användas. Det är min uppfattning att reglerna för förföljande måste ses över för att skydda medborgarna. Jakt och förföljande måste vara rena undantag, och då måste allmänheten på något sätt kunna varnas för det som är på gång. Jakt i tätorter borde absolut inte få förekomma. Vi vet ju hur det ser ut i Stockholm.

Jag är fullt medveten om att ordningsmakten här ställs inför svåra avgöranden, men med hänsyn till farligheten måste dessa metoder användas med yttersta återhållsamhet. Tyvärr utsätts vi alla i vårt bilmassmediala samhälle för påtryckningar i tuffhetsutvecklande riktning. Otaliga är de tuffa polisfilmer som vi kan se på TV. Jag misstänker att det kan bidra till en allmänt tuff inställning i arbetet. Jag tycker att vi måste se till att försöka bromsa denna utveckling.

Proportionalitetsprincipen är ett fantastiskt ord! Men på något sätt måste denna princip ses över. Det är egentligen ett ganska hemskt ord för att skildra avgörandet mellan liv och död för medborgarna. Det vore bra om civilministern tog initiativet till nya regler. Jag är inte nöjd med situationen, även om civilministern är det.

En farlighet får inte rättfärdiga en annan farlighet. Det är viktigt även för

polisens arbete i framtiden att människor kan känna trygghet i förvisning om att det inte förekommer denna typ av jakter på gator och vägar. Jag kan tänka mig den fruktansvärda sorg som jag skulle uppleva om någon nära anhörig till mig skulle drabbas av ett sådant förföljande – som rättsligt är korrekt.

Någonstans finns det en mänsklig aspekt i det hela. Det känns inte rimligt att medborgarna skall utsättas för dessa farligheter när någon har stulit en bil.

Proportionalitetsavvägningen måste ses över så att inte människor utsätts för dessa svåra situationer. Självfallet är jag inte emot att man sätter fast tjuvar och banditer. Det skall man absolut göra i samhället. Det är en svår avvägning, och det här är ett område som uppenbarligen är mycket komplicerat och oroande. Det är hemskt om någon människa skulle komma till svår skada. Kvinnan i det fall som jag har refererat till klarade sig ganska lindrigt undan. Det var uppenbarligen mer tur än skicklighet. Hade en passagerare suttit bredvid föraren, hade denne troligen inte överlevt.

Anf. 94 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Det är tragiskt när det inträffar att personer kommer till skada i situationer där polisen måste ingripa. I denna verksamhet hamnar man ibland i sådana situationer.

En farlighet kan inte rättfärdiga en annan farlighet, sade Carl Frick. Jag vet inte om jag skulle vilja uttrycka det så. Det är alltid så att man kan hamna i situationer där man måste ta vissa risker för att motverka andra långsiktiga eller mycket stora risker. Jag kan gärna byta ut begreppet proportionalitetsprincipen mot avvägning som måste ske i dessa situationer. Det är fråga om en svår och ofta mycket brådskande avvägning. Då måste man ha dels ha regler, dels ett gott omdöme. Poliserna är nog ganska medvetna om att de själva ställs inför risker, och de utsätter sig inte för risker för att vara tuffa. Jag tror det är ytterligt sällan man kan finna en sådan situation.

Jag valde, Carl Frick, att i mitt interpellationssvar relativt utförligt redovisa både gällande bestämmelser vid polisjakt och min egen syn på hur dessa regler tillämpas. Jag hävdar att de allmänt sett tillämpas väl av polisen i dessa situationer – både på ett omdömesgillt och på ett skickligt sätt. Det finns alltid risker i dessa situationer, såväl för polispersonal och dem som förföljs eller efterföljs som för allmänheten.

Jag vill tillfoga en sak som kan vara av intresse i sammanhanget. Rikspolisstyrelsen har riktat en framställning till regeringen och där bett att man skall få vidgade möjligheter att få använda en s.k. spikmatta i sådana situationer. Användningen av den är för närvarande omgiven med mycket starka restriktioner. Polisen menar att man måste ha möjlighet att kunna stoppa fordon som avviker. Det kan också vara mycket svår brottslighet som ligger bakom ett avvikande, inte bara en bilstöld eller liknande. Rikspolisstyrelsen vill att man skall få möjligheter att också i fler fall än vad som nu är möjligt kunna använda s.k. spikmatta. Ärendet har varit ute på remiss, och det förefaller som om det finns positiva omdömen om en sådan ändring. Vi prövar nu detta med utgångspunkt i en positiv inställning i regeringskansliet. Vi har samma uppfattning som Carl Frick, nämligen att vi skall i all möjlig utsträckning försöka undvika risker för alla inblandade i samband med polisjakt.

Anf. 95 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag tror att vi i grunden har samma inställning. Men jag hyser vissa farhågor när det gäller att jaga biltjuvar med bil, speciellt i tätorter, t.ex. i Stockholm. Det verkar som om man inte har studerat proportionalitetsprincipen. Med den situation som råder i tätorterna med deras trafikmyller måste det vara mycket olämpligt att på olika sätt framtvinga biljakter med höga hastigheter. Jag tror att man måste göra någon sorts avvägning mellan brottet, t.ex. en bilstöld, och de kraftmetoder som ställs till förfogande. Det finns naturligtvis mycket kriminellt belastade människor som polisen måste få tag på. Men jag tror inte att en biltjuv är av den karaktären, och för en sådan måste man kanske hitta andra metoder. Man kanske kan lokalisera honom på annat sätt för att försöka få tag i honom. Men jag tycker att bilen är ett vådligt instrument. Att försöka få tag på brottslingar med hjälp av en sådan är nästan lika farligt som att någon går omkring med pistol. Med biljakter utsätter man många människor för fara.

Jag ville alltså i denna debatt uttrycka min starka oro för valet av metod. Jag är helt medveten om de problem som ordningsmakten har vid dessa tillfällen, och jag vill inte klandra den. Det är snarare själva regelsystemet som möjliggör att ordningsmakten kan tillgripa så pass våldsamma metoder i tätorter.

Anf. 96 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill avslutningsvis bara säga att jag knappast tror att det är vid jakt på biltjuvar som det blir biljakt, det är nästan alltid fråga om andra situationer, t.ex. rattfylla eller annan svår brottslighet. Det är för övrigt inte så ofta som detta kan iaktas i tätbebyggda områden. Polisen försöker i allmänhet klara av situationen på annat sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på interpellationerna 1988/89:157 och 158 om sysselsättningen i Grängesberg och Ludvika

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat industriministern dels hur regeringen skall få ABB att förverkliga sitt löfte om 500 nya jobb (netto) till Ludvika och om regeringen avser att stoppa alla vidare utbetalningar till ABB av de 200 miljonerna till dess ABB uppfyller löftet om 500 nya jobb, dels om regeringen är beredd att satsa minst motsvarande belopp på Grängesberg som regering och riksdag gjort på ABB för att klara bygdens framtid.

Interpellationerna har överlämnats till mig. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

ABB:s åtagande att skapa 500 nya arbetstillfällen i Ludvika avsåg treårsperioden 1988–1990. Hittills har drygt ett år gått. Jag förutsätter att ABB fullföljer sitt åtagande inom den angivna tidsperioden.

När det gäller utbetalningar av medlen skall ABB självfallet göra en

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om sysselsättningen
i Grängesberg och
Ludvika*

motprestation i form av nya arbetstillfällen. Detta skall prövas från fall till fall. Dessutom måste en avstämning göras för hela treårsperioden, så att resultatet blir en nettoökning av arbetstillfällen i Ludvika.

Insatserna i Västerbergslagen som till stor del föranleddes av nedläggningen av Grängesbergsgruvan omfattar betydligt mer än denna sysselsättningsökning vid ABB i Ludvika. Länsstyrelsen och utvecklingsfonden har fått särskilda utvecklingsmedel, ett kapitalstarkt investmentbolag – Bergslags-teknik AB – håller på att bildas, i Grängesberg finns ett särskilt utvecklingsbolag – Laven – som fått medel från Gruvbolaget och SSAB, osv.

Dessa insatser ger goda förutsättningar för utveckling av befintligt näringsliv och etablering av nya företag. Parallellt med detta görs betydande utbildningsinsatser för att höja kompetensnivån. Bl.a. har länsarbetsnämnden fått betydande resurser för att erbjuda utbildning åt dem som berörs av gruvans nedläggning.

För enskilda företagsprojekt finns dessutom möjligheten att få regionalpolitiskt stöd. Vidare pågår överläggningar mellan arbetsmarknadsdepartementet, kommunen och gruvbolaget om hur behovet av industrilokaler i Grängesberg skall kunna tillgodoses.

Regeringen kommer även i fortsättningen att noga följa utvecklingen.

Anf. 98 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på mina två interpellationer. Svaren är inte särskilt distinkta, men Ingela Thalén är ju inte heller den direkt ansvariga för detta, utan det är den tidigare industriministern och industridepartementet där både frågan om ABB och frågan om Grängesberg handlagts. Jag skall emellertid inte fördjupa mig i detta.

Den som tittade på TV-programmet Dokument utifrån med Christer Petersson i TV 2 i går kväll fick kanske litet distans till vad som egentligen har hänt och vad som ligger bakom. När fusionen mellan Asea och Brown Boveri skedde passade det tydligen ganska bra att regeringen i Bergslagspropositionen plockade in ett litet guldägg med löfte om 500 nya jobb netto. Detta fick ABB en liten behändig ersättning på 200 milj.kr. för. Detta var ganska omotiverat. Ingen i industridepartementet kunde svara på varför ABB skulle få denna särskilda ersättning.

Förhållandet i dag är att det inte är så mycket kvar av detta guldägg. Antalet arbetstillfällen inom denna koncern i detta område har blivit mindre, ett område som är mycket utsatt.

Tyvärr har de farhågor som vi i vpk gav uttryck för besannats. Jag kan inte heller se att ABB inom de två närmaste åren nämnvärt kommer att förbättra situationen i Ludvika med den inriktning som ABB har i dag och med tanke på de krafter som styr ABB.

Jag funderar litet över statsrådets svar där det sägs att regeringen skall följa utvecklingen. Men jag undrar hur regeringen skall utkräva ansvar för detta löfte. Skall regeringen bara följa denna utveckling? Det är väl ganska passivt och lojt och på gränsen till flathet om regeringen inte kan presentera hur den skall utkräva att detta löfte förverkligas.

Det finns också en anmärkningsvärd glidning som måste uppmärksammas i fråga om huruvida dessa medel skall utbetalas innan löftet är uppfyllt.

Arbetsmarknadsministern säger i svaret att det skall bli en nettoökning av antalet arbetstillfällen i Ludvika. Jag misstänker att det avser ABB. Men det var inte detta som det var fråga om. Löftet innebar 500 nya jobb. Det tragiska är att dessa jobb inte har skapats, utan att det nu fattas 650 jobb. Den politiska händelsen för socialdemokraterna och regeringen var att detta var guldägget i Bergslagspropositionen. Tanken kanske är att man presenterar en sak ett år för att nästa år låta det svida i skinnet.

En annan för hela Västerbergslagen tragisk faktor är att den ärorika bruksorten Grängesberg, som på grund av olika manipulationer, bristande investeringar, ägarnas inriktning, till sist fick en nådatid på fem år av regeringen, men att facket nu tvingats att acceptera en nedläggning två år tidigare. Det fanns inga pengar. Uppvaktningarna har inte lett till något. Det tragiska är att orten Grängesberg och bygden runt om kommer att få ett rejält slag. När Grängesberg lovades en femårig nådatid sades det att Grängesberg då skulle ha tid att bygga upp något och att ersättningsindustri skulle skapas. Men detta tillsammans med den tidigare nedläggningen innebär ett slag mot Västerbergslagen som ju skulle ha fått fler jobb. Detta har skett trots högkonjunkturen i Sverige och trots att det kan gå bra inom andra koncentrationsenheter i olika regioner.

Västerbergslagen har inte klarat sig särskilt bra i den meningen att den också skall stå sig i framtiden. Slaget mot Grängesberg är synnerligen allvarligt. Även om man klarar jobben för dem som är anställda inom gruvindustrin, handlar det faktiskt på sikt om att arbetstillfällena försvinner. Det har uttalats från orten att man skulle vilja ha dessa 200 miljoner. Hela bygden väntar sig en satsning från regeringens sida. Hittills har det som sagt blivit nej. I det läget börjar man fundera vad samhället egentligen skall ha för ansvar.

Nu redovisar arbetsmarknadsministern de traditionella åtgärder som alltid har satsats där, sådana som under högkonjunktur kan ge utdelning och som under lågkonjunktur ger litet sämre resultat. Sådana insatser är naturligtvis väldigt bra, men nu händer två stora saker i Västerbergslagen: ASEA Brown Boveri håller inte sitt löfte, och Grängesbergs gruvan läggs ned tidigare än planerat. Här borde regeringen ha tagit i med litet större kraft i stället för den njugghet som regeringen nu visar prov på.

Anf. 99 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Vid årsskiftet kommer, som vi hört, gruvdriften i Grängesberg att upphöra. Det är två år tidigare än beräknat. 750 anställda blir utan meningsfyllda arbetsuppgifter. Naturligtvis måste alla ansträngningar göras för att skapa nya jobb i Grängesberg. Annars kommer bygden att mycket snart avfolkas, servicen på bank och post kommer att försämrats och affärer kommer att slå igen.

Det är inte första gången Grängesberg drabbas. I mitten av 70-talet förlorade bygden ungefär 2 000 arbetstillfällen. Kanske smyger sig tanken på att problemen i Grängesberg löses nu som man gjorde då. Sanningen är den att man aldrig kan lära sig att leva i ro, om man vet att man skall förlora sitt arbete, sin och familjens möjligheter att försörja sig.

Socialdemokraterna har aldrig lämnat en bygd i kris åt sitt öde. När det

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om sysselsättningen
i Grängesberg och
Ludvika*

gäller Grängesberg måste man arbeta snabbt innan missmodet lägrar sig över bygden, fortsätta det arbete som påbörjats. Jag tycker att det känns hoppfullt efter de besked som statsrådet nyss gav från talarstolen.

Det är inte så sällan man talar om kvinnorna. Bland de 750 som mister arbetet finns över 100 kvinnor. De flesta av dessa är mellan 40 och 59 år. De tillhör alltså den grupp av människor som har svårt att hävda sig på arbetsmarknaden, dessutom en arbetsmarknad som redan tidigare är hårt pressad. Det allvarligaste är nog ändå att sysselsättningsgraden för de unga flickorna är så låg. Om inte detta uppmärksammas och åtgärdas, kommer vi att få ett s.k. Pajalaproblem också i Grängesberg: flickorna flyttar, kvar blir männen, inga familjer bildas och bygden tynar bort.

Att få flickorna att stanna kvar kräver att man ser på samhällsbilden i stort, att man t.ex. ordnar fritidsaktiviteter för flickorna. Jag är inte främmande för att regionalpolitiska medel skall användas till sådana satsningar, att man ordnar barnomsorg och utbildning. Ja, hela livssituationen måste tas med i bedömningen, inte bara sysselsättningen.

För att förbättra miljön i vårt län har Dalälvsdelegationen tillsatts. Min fråga till statsrådet är: Kan statsrådet tänka sig att sätta till en delegation för att ta itu med krisproblemen i Grängesberg, en arbetsgrupp som försöker finna lösning för både mäns och kvinnors totala situation? Det kunde vara en sorts pilotprojekt som i framtiden också kan stå som modell för liknande krisorter.

Anf. 100 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Som vi har hört har nådatiden för Grängesbergsgruvan skurits ner rätt väsentligt. Det är knappt två år tills den läggs ner och 700 man på en ganska liten ort ställs utanför arbete. Detta ställer stora krav på samhällets förmåga att medverka i en mycket stor omställning för Grängesbergsbygden och Västerbergslagen i dess helhet.

Utgångspunkten för min och centerns syn på problemet är att Grängesberg självfallet måste bestå som ett levande samhälle. Man måste göra någonting explicit för orten Grängesberg regionalpolitiskt. Det gäller inte bara att ordna möjligheter att pendla till Ludvika eller andra orter ännu längre bort. Det är alltså en ganska stor uppgift som samhället står inför, och det gäller främst att skapa jobb i Grängesberg. Regeringen måste inte bara följa utvecklingen uppmärksam, som ministern sade i sitt svar, utan också nu direkt presentera ett program för Grängesberg, ett batteri av åtgärder.

Vi i Sverige är duktiga på industriella omställningar sett i ett internationellt perspektiv. Jag tycker att mycket av den kunskapen har nu börjat tas till vara i Grängesberg. Man har redan påbörjat ett arbete med förnyelse av näringslivet och nått ganska imponerande resultat på en kort tid, drygt 150 nya jobb den senaste tiden. Det måste utvecklas vidare.

Jag skulle vilja föreslå några åtgärder och få kommentarer hur regeringen ser på dem. För det första: Åtminstone en temporär inplacering av Grängesbergsdelen av Ludvika kommun i ett annat stödområde. Jag förstår naturligtvis den eventuella invändningen mot detta och övriga kommande förslag, nämligen att vi skall vänta på regionalpolitiska kommitténs utlåtande. Jag tycker alltså inte att det räcker. Så länge man håller sig inom

etablerade regionalpolitiska stödformer borde det vara möjligt att fatta beslut redan nu, eftersom det är så kort tid tills gruvan läggs ner.

För det andra: En inplacering av Västerbergslagen i transportstödzone. I dag råder det helt häpnadsväckande förhållandet att just Västerbergslagen av alla kommuner i Dalarna icke är inplacerad i transportstödzone, t.ex. när det gäller godstransportstöd.

Så sent som i går avtog riksdagen min motion om att man skall ändra på detta helt orimliga förhållande. Jag skulle vara intresserad av att få en kommentar om de tankar som låg bakom detta mycket konkreta ställningstagande. Ett sådant här förslag skulle man kunna rycka ut och genomföra i praktiken redan nu. Det skulle vara utomordentligt verkningsfullt, eftersom det i stor utsträckning är just tung verkstadsindustri som kommer att kunna etablera sig och kan nå framgång i Grängesberg i fortsättningen. Då skulle godstransportstödet utgöra ett verkningsfullt bidrag för Grängesberg som ort och för hela Västerbergslagen.

Jag skulle vilja få besked om man är beredd att satsa på t.ex. ett utvecklingsprojekt för gödningsmedel, som jag förmodar att departementet känner till. Här finns ett konkret förslag om genomförande av ett försök i Japan – hur konstigt det än låter – till en kostnad av 3 miljoner. Här väntar man lokalt, inte minst från fackliga organisationer, på regeringens ställningstagande. Det här är ett bra tillfälle att ge en signal om man tycker att det är genomförbart. Här finns alltså en potential på kanske 100 framtida jobb.

Det här är, herr talman, några synpunkter på ett låt oss säga miniprogram som jag tycker skulle kunna genomföras ganska direkt. Det har en kortsiktig verkan, bygger på etablerade regionalpolitiska stödformer och har en klar förankring i bygden. Jag tycker att det vore intressant att få departementets syn på frågan om man ändå inte måste tillgripa sådana här åtgärder redan nu. Då höjer man Västerbergslagens status. Sedan måste man självfallet arbeta vidare med de långsiktiga regionalpolitiska instrumenten, som bättre kommunikationer. Här hänger t.ex. en sådan satsning som Bergslagspendeln fortfarande i luften. Kommer den att ha Fagersta som slutstation? De regionala huvudmännen har stora svårigheter att ge ett besked om den kommer att fortsätta upp till Ludvika. Det här är också en konkret fråga som jag tycker måste kunna besvaras ganska snart och som skall ses som ett inslag i ett program för Grängesberg och Västerbergslagen.

Herr talman! Jag är intresserad av att få Ingela Thaléns synpunkter på mina direkta förslag. Jag skall gärna också vara positiv och säga att det har gjorts en hel del, inte minst utlokaliseringar till Ludvika, som vi hittills har en mycket bra erfarenhet av. Men det finns naturligtvis mycket att göra även i fortsättningen.

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Får jag först säga när det gäller ABB, om mitt svar skulle kunna tolkas så att vi från regeringen eller departementet är passiva, att det inte är på det viset. Det pågår naturligtvis ständigt överläggningar för att bevaka att man uppfyller löftet att se till att det blir en nettoökning av arbetstillfällena.

Beträffande Grängesbergsgruvan vill jag säga att skälet till att man fattade

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om sysselsättningen
i Grängesberg och
Ludvika*

beslutet om att lägga ner gruvverksamheten redan nu är att en hel del av dem som arbetar inom verksamheten faktiskt söker sig från gruvan till andra verksamheter. Det har varit problem med att hålla verksamheten i gång, och då har man ansett att det är bättre att nu bestämma sig och se till att man snabbt får ny verksamhet. Också ABB har varit inblandat i den diskussionen och konstaterat att man under den här övergångstiden kan åta sig att anställa människorna från Grängesbergsgruvan.

I fråga om utvecklingen i det här området är det inte ointressant att notera på vilket sätt regeringen sett på investeringar i Smedjebacken, i Hällefors och på en del andra av dessa platser när det gäller stöd till företagsetableringar. Jag menar att det sättet att se på det här området naturligtvis också skall innefatta Grängesberg.

Det som nu händer praktiskt i det här området är att man i utvecklingsbolaget Laven håller på att diskutera på vilket sätt man skall kunna använda området för industrilokaler. Man diskuterar både rivning, återställningsarbeten, reparationer, ombyggnad och nybyggnation för att skapa förutsättningar för nyetableringar och utveckling av befintliga företag. Jag vet att man diskuterar åtminstone 5–10 projekt som skulle vara möjliga för etablering i det här området.

När det gäller diskussionerna kring transportstödet måste jag tyvärr erkänna att jag inte har läst utlåtandet över motionen. Men låt mig allmänt säga att transportstödet, oavsett om stödet går till läskedrycks- och ölfabriker eller till andra ändamål, är en av de viktigare frågorna som regionalpolitiska kommittén måste behandla, eftersom transportstödet tillhör de regionalpolitiska metoder som kanske kan bli föremål för diskussion.

Beträffande fabriken för gödningsämnen måste jag beklaga att det projektet inte har funnits med i mitt underlag. Det är möjligt att det är ett av de projekt som man i Laven diskuterar utan att konkret beskriva vad det är man arbetar med för att fylla industriområdet med verksamhet.

Det har satsats en hel del, och inom ramen för Västerbergslagen finns det fortfarande medel att utveckla – när det gäller investmentbolaget och när det gäller kunskapsutveckling, kompetensutveckling och arbetsmarknadsutbildning.

Avslutningsvis vill jag säga till Inger Hestvik att just de sistnämnda medlen är utomordentligt viktiga att använda när det gäller möjlighet till utveckling för kvinnoarbeten. I en hel del av de nysatsningar som har gjorts i kommunerna i Västerbergslagen har det ingått investeringar och stöd till arbetsplatser för kvinnoarbete, för att bredda arbetsmarknaden för kvinnor.

Jag tycker nog att Bergslagsdelegationen skall ha som ett av sina ansvarsområden att med de berörda kommunerna se just på kvinnors utveckling – kvinnors arbete, kvinnors fritid och kvinnors möjligheter att få tillgång till kultur. Jag kan åta mig att påpeka för Bergslagsdelegationen att detta är en arbetsuppgift som man bör ägna uppmärksamhet. Nu har ju Bergslagsdelegationen också fått förlängning med ytterligare ett år, så det bör finnas utrymme för en sådan arbetsuppgift inom ramen för dess arbete.

Anf. 102 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Visst finns det väl en passivitet. När det gäller en uppgörelse som lovade så mycket och som skulle vara så viktig, kan det väl inte betraktas som annat än passivitet att man bara bevakar den när den så att säga går bakåt.

Ser man bakom hela den här historien, som jag har försökt göra – löftena, sammanslagningen, regeringens godkännande av fusionen, utflyttandet av huvudkontor, att vi inte i dag vet var forskningens tyngdpunkt i ABB kommer att vara – kan man vara mycket tvivelsam om hur det kommer att gå. Vi måste väl ändå konstatera att om inte regeringen rycker upp sig i den här frågan, så visar den en stor flathet mot storbolagen och deras hanterande av en regionalpolitisk situation – det är väl helt klart.

Jag har frågat hur man skall försöka utkräva det här ansvaret som ABB har tagit på sig. Tänker man bara bevakat det? Man måste väl ändå politiskt göra någonting. Socialdemokraterna brukar ju ta åt sig all ära, även om de inte har gjort allting själva. Då får man väl också stå för det negativa. Om man har gjort en dålig uppgörelse, så får man nog stå för den i någon mån.

I Grängesberg handlade det ju om att man skulle få tid att skapa ersättningsjobb i denna bygd samtidigt som ABB skulle få 500 hundra jobb till i Ludvika. Det skulle bli en kraftig nettoökning efter en lång tid av nedgång i denna region. Och nu konstaterar vi att kraftgången fortsätter med två katastrofer på arbetets område.

Det är väl bra att allt detta görs. Men om man egentligen vill ta något krafttag för Grängesberg, borde man ju säga att man satsar minst lika mycket på Grängesberg som man satsade på ABB. Det vore också ganska klädsamt i det här läget, när ABB till synes inte vill uppfylla sitt löfte.

Att de här arbetarna skulle gå till ABB från Grängesberg – det ger ju inte heller någon nettoökning i regionen. Det är bara fråga om den sociala skyldigheten att ta vara på dem som drabbas i regionen.

Men hela regionen behöver som sagt fler arbetstillfällen – för sin framtid och för sina ungdomar. Två av de ansvariga parterna är ABB i Ludvika och de som har bedrivit gruvverksamhet. Och det är staten – och direkt industridepartementet – som har haft hand om gruvverksamheten på senare tid. Regeringen borde alltså ta ett mycket större ansvar. Annars faller domen – att det är frågan om flathet från regeringens sida.

Anf. 103 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill stryka under det som Ingela Thalén sade både i sitt första inlägg och nu senast – att det finns en hel del positivt i Västerbergslagen. De insatser man har gjort på det regionalpolitiska området har gett effekt och det finns där en klart bättre utvecklingsoptimism än för bara några år sedan.

Men när nu förutsättningarna har ändrats – när tiden till nedläggningen har förkortats så kraftigt – gäller det verkligen att från regeringens sida att utnyttja den handlingskraft som man har och använda befintliga regionalpolitiska medel på ett effektivt sätt.

När det gäller insatserna i Dalarna har vi ju sett hur oerhört kraftigt man har agerat i fråga om t.ex. Borlänges situation. Borlänge är en ort som har en

”självgående” växtkraft på ett helt annat sätt än Grängesberg, som är en liten perifer ort i länet. Därför menar jag att det behövs särskilda åtgärder i Grängesberg.

När det sedan gäller utvecklingsbolaget Laven bygger utvecklingsarbetet där i mycket stor utsträckning på den industriella kompetensen. Jag tror att det finns all anledning att verkligen satsa på utveckling i Lavens regi. Det är bra att man studerar gödningsämnesprojektet litet närmare.

Så till transportstödet. Personligen är jag mycket otålig på den punkten. Jag tror att det var 1980 som vi i Ludvika och Smedjebackens kommuner upptäckte att vi var de enda av Dalarnas kommuner som inte hade möjligheter att få transportstöd. Den förklaring som jag kunnat finna under årens lopp är att det geografiska avståndet när det gäller marknaderna för företagen på dessa orter gjorde att ställda krav inte kunde uppfyllas. Men jag tror inte att den förklaringen håller i längden.

Vad som senast hänt är att en motion som väckts i frågan avslagits med hänvisning till att den regionalpolitiska kommittén bedriver ett arbete. Det innebär att en fördröjning uppstår. Det dröjer alltså innan man kan ändra på detta förhållande. Därför menar jag att man borde kunna rycka ut denna fråga och behandla den specifikt för att sedan kunna fatta beslut, trots att den regionalpolitiska kommittén arbetar med dessa frågor. Just den typ av företag som har nylokaliserats till Grängesberg och som, det tror jag mig veta, kommer att kunna nylokaliseras dit skulle ha mycket god hjälp av just transportstödet. Det är anledningen till att jag har betonat vikten av den stödformen så pass kraftigt som jag har gjort.

I övrigt tolkar jag arbetsmarknadsministerns svar så, att man kommer att göra en uppföljning och att man kommer att se positivt på enskilda projekt som dyker upp.

Anf. 104 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! I anslutning till Bergslagsdelegationen finns något som kallas ”Kvinnokraft i Bergslagen”. Såvitt jag förstår gör man ett mycket bra arbete både när det gäller att förändra attityder och när det gäller att skapa arbete och projekt. Men det får inte skapas ett projekt vid sidan om, utan det måste skapas ett projekt som utgör en del av ett större regionalpolitiskt projekt.

Statsrådet, som tidigare har haft ansvaret för jämställdhetsfrågorna, har visat ett mycket stort engagemang i just dessa frågor. Därför finns det stora möjligheter att se på det regionalpolitiska arbetet mera i stort, vilket vi sätter värde på.

Anf. 105 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg kanske hörde vad han ville höra. Jag har nämligen inte talat om att ”passivt bevaka”, utan jag sade att vi också förhandlar. Resultatet av förhandlingarna kommer att synas t.ex. nu när vi diskuterar den tidigare stängningen av Grängesbergsgruvan.

Det är viktigt att vi bevakar hela den här regionen som arbetsmarknad och även att vi ser den som en gemensam arbetsmarknad. Samtidigt innebär ett sådant betraktelsesätt att satsningar måste göras också i Smedjebacken, Ljusnarsberg, Hällefors och Ludvika – där nu kanske något större och tyngre

satsningar kommer att göras. Men det gäller också, som sagt, att satsa på Grängesberg. Där finns det instrument, och dessa skall vi använda oss av. Vi kommer även att se positivt på förslag och insatser när det gäller Grängesberg, i Lavens regi eller på annat sätt.

Beträffande transportstödet beklagar jag att jag inte kan ge Göran Engström något annat besked än det som har getts i samband med att motionen i fråga avslogs. Jag tycker också att man skall vänta med behandlingen i det avseendet till dess att man kan beakta transportstödet i dess helhet.

Anf. 106 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Vad vi anser vara passivt eller inte är väl en bedömningsfråga, arbetsmarknadsministern! Vad jag har frågat är egentligen hur det avgivna löftet kan uppfyllas. Vilka instrument har regeringen? Eller, för att tala klarspråk: Man ställer ut ett löfte för att blidka en politisk opinion. Men när löftet inte kan uppfyllas måste man fråga hur regeringen kan utkräva ett ansvar när det gäller detta löfte. Arbetsmarknadsministern kan väl ändå ge ett svar på den frågan.

Om förhandlingarna inte är lyckosamma och ABB säger nej, är det då stopp? Man kan ju i så fall fundera över vad det avgivna löftet är värt. Det som hittills har framkommit är mycket tvivelaktiga uttalanden från ABB:s ledning. Ändå har mycket prominenta personer i regeringen varit där uppe och lyssnat på vad man har att säga. Den reaktion som man kan märka från ABB:s ledning visar ju inte på någon ödmjuk inställning. Man tycks inte vilja säga: Nu skall vi klara det här. I stället får vi avvakta. Marknaden får avgöra. Men då frågar man sig, som sagt, vad regeringen kan göra när det gäller kraven på att nämnda löfte skall infrias.

Facken Grängesberg – framför allt gruvfacket och Gruvindustriarbetareförbundet – ville fortsätta driften. Man hade ett medlemsmöte och där sade man t.o.m. nej till en nedläggning. Men på grund av regeringens handläggning tvingas man till ett accepterande för att över huvud taget kunna rädda sitt eget skinn. I samma diskussion ställdes frågan om inte de två hundra miljonerna kunde satsas på Grängesberg. Hittills har vi inte fått något svar. Inte heller har vi fått något svar på frågan om en särskild delegation för Grängesberg, som kunde vara en symbol för en satsning.

Men jag vet hur socialdemokraterna är. De är ju tacksamma för vilka svar som helst när de är i regeringsställning. Som det nu ser ut får man lita till regeringens välvilja. Egentligen skulle man ställa litet mer konkreta krav på regeringen. Man skulle t.ex. kunna kräva att sysselsättningen på dessa orter skall ordnas och att ersättningsjobb och de fem hundra utlovade nya jobben skall tillskapnas. I annat fall får man erkänna att det inte går att lösa det här problemet.

Det är ju vad som gäller efter detta med Bergslagspaketet, som från början var ett sådant guldägg. Men, Ingela Thalén var ju inte den som presenterade det guldägget. Därför har hon kanske inte huvudansvaret i detta sammanhang. Men hon tillhör ändå den regering som skall göra en uppföljning.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om sysselsättningen
i Grängesberg och
Ludvika*

Anf. 107 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill bara ännu en gång poängtera att utgångspunkten för det fortsatta arbetet nog måste vara att Grängesberg skall bestå som en levande ort. Det tror jag innebär signaler om vilken karaktär som stödet i fortsättningen skall ha.

Jag tror att det hittills har brustit något i kontakterna mellan statsmakterna och de direkt berörda – t.ex. de som arbetar i Laven och de fackliga organisationerna. Man har uttryckt sig på följande sätt: Vi känner oss i dag ganska ensamma i fråga om detta arbete.

Men trots denna känsla och trots ganska blygsamma medel har man hittills lyckats över förväntan. Det gäller därför att verkligen ta till vara den arbetsvilja och den utvecklingsoptimism som människorna visar på dessa orter.

Jag skulle faktiskt vilja rekommendera arbetsmarknadsministern att ta den här direkta kontakten. Det skulle säkert främja det fortsatta arbetet i detta sammanhang.

Till sist något om transportstödet. Det har ändå skett så pass många utvärderingar av denna stödform under årens lopp att vi vet att den här stödformen är bra och verkningsfull. En ändring av gällande regler skulle således innebära ett lyft för hela regionen och bidra till en förnyelse av näringslivet i Grängesberg.

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det är klart att man från Lars-Ove Hagbergs utgångspunkt kan spetsa till frågan. Men Lars-Ove Hagberg behöver ju aldrig riskera att hamna i en situation där det gäller att konkret arbeta för att vidta de aktiva insatser som ABB skall stå för och även de aktiva insatser som det övriga näringslivet och industrin har ett ansvar för. Däremot kommer jag att riskera att hamna i en sådan situation, men naturligtvis kommer jag att fullfölja det hela. Jag har ett ansvar i det avseendet, oavsett vem det var som från början lade fram förslaget.

Det har varit personliga kontakter med utvecklingsbolaget Laven. Jag har alltså haft direkta och konkreta kontakter med bolaget.

När det gäller kvinnodelegationen är det min uppfattning att Bergslagsdelegationen med sin kvinnoinsats har ett ansvar för att någonting händer i samtliga dessa kommuner.

I fråga om konkreta investeringsmedel har vi Bergslagsteknik. För tredje gången säger jag att vi kommer att betrakta de konkreta förslag som lämnas om Bergslagskommunen Grängesberg lika positivt som när det gällde Hällefors, Smedjebacken och Ljusnarsberg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 109 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Britta Bjelle har frågat civilministern vilka åtgärder han avser att vidta *dels* för att såväl individuellt som kollektivt tecknade hemförsäkringar på lika villkor skall omfattas av skälighetsprincipen, *dels* för att såväl marknadsföringslagen som konsumentförsäkringslagen skall gälla också för kollektivt tecknade försäkringar, *dels* för att förhindra att dubbelförsäkring uppstår vid kollektiv hemförsäkring.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

I ett beslut den 10 april 1986 uttalade regeringen att det inte finns något generellt hinder mot grupsakförsäkringar med reservationsrätt. Regeringen utgick därvid från att framtida försäkringar av det slaget skulle komma att hanteras på ett sätt som låg i linje med vissa uttalanden i försäkringsverksamhetskommitténs betänkande (SOU 1985:34) Gruppförsäkring. Kommittén hade utgått från att den som väljer att stå utanför en grupsakförsäkring inte belastas med kostnader för försäkringen. Kommittén hade också understrukt vikten av att gruppmedlemmarna får tillfredsställande information i frågor som rör försäkringen liksom vikten av att villkoren i tillämpliga delar anpassas till konsumentförsäkringslagen. Regeringen förklarade att den senare skulle ta slutlig ställning till kommitténs överväganden.

Efter regeringsbeslutet har interpellationer och frågor rörande kollektiv sakförsäkring vid flera tillfällen besvarats av statsrådet Johansson. Ett flertal motioner i ämnet har avslagits av riksdagen, som inte haft något att erinra mot regeringens preliminära ställningstagande (NU 1987/88:1 och 14).

Försäkringsinspektionen har i januari 1989 till finansdepartementet överlämnat en undersökning av de olika försäkringsbolagens gruppförsäkringslösningar. Inspektionen har inte funnit anledning att frångå sin i princip positiva inställning till att grupplösningar används även på sakförsäkringsområdet. Jag återkommer strax till inspektionens undersökning.

Britta Bjelles första fråga rör den s.k. skälighetsprincipen. Innebörden av den kan sägas vara att försäkringspremierna skall vara skäliga i förhållande till den risk som försäkringen täcker och att premierna skall fördelas på ett skäligt sätt mellan försäkringstagarna. Den fråga som främst diskuterats i samband med grupsakförsäkring – och som Britta Bjelle berör i interpellationen – gäller i vilken mån man skall kräva en riskklassindelning när det är fråga om en gruppförsäkring där gruppen som sådan sluter avtalet med försäkringsbolaget. Försäkringsverksamhetskommitténs uppfattning – som delas av försäkringsinspektionen – är att skälighetsbedömningen får begränsas till att avse den totalpremie som gruppen som sådan skall betala. Hur premiekostnaden sedan skall behandlas inom gruppen är en fråga för gruppens medlemmar att besluta om. För övrigt har jag erfarit att Folksam nu har infört en längre gående riskklassindelning för flertalet av sina kollektiva hemförsäkringar.

Försäkringsverksamhetskommitténs betänkande (SOU 1986:8) Soliditet och skälighet i försäkringsverksamheten, där skälighetsfrågorna mera allmänt tas upp, har remissbehandlats och bereds nu inom regeringskansliet.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Om kollektiva hemförsäkringar

Britta Bjelles andra fråga rör marknadsföringslagen och konsumentförsäkringslagen. I den delen vill jag erinra om att regeringens ställningstagande år 1986 byggde på kommitténs uttalanden om tillfredsställande information till gruppmedlemmarna och om en anpassning av villkoren till konsumentförsäkringslagen.

Det är konsumentverket och KO och i sista hand marknadsdomstolen som skall pröva i vad mån marknadsföringslagen i ett visst fall är tillämplig och om det finns skäl att ingripa med stöd av lagen. Utvecklingen hittills på gruppförsäkringsområdet har inte motiverat några åtgärder från regeringens sida.

När det gäller konsumentförsäkringslagen har försäkringsinspektionen i sin undersökning funnit att försäkringsbolagen i praktiken tillämpar den lagens regler också på gruppförsäkringar. Inspektionen har emellertid också uttalat att man i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör se till att den enskilde gruppmedlemmen vid äkta gruppförsäkring även formellt får ett konsumentskydd som är likvärdigt med det som enligt konsumentförsäkringslagen gäller för individuella försäkringar. Den frågan får tas upp vid behandlingen av försäkringsrättskommitténs (Ju 1974:09) kommande betänkande om ny lagstiftning på skadeförsäkringens område.

Britta Bjelles tredje fråga rör dubbelförsäkring. Britta Bjelle har på en motsvarande fråga i riksdagen år 1987 fått svaret på att risken för dubbelförsäkring var ett av skälen till regeringens avståndstagande från den obligatoriska grupp-sakförsäkringen.

Det ankommer på försäkringsinspektionen i samråd med konsumentverket att bevaka att det vid gruppförsäkringar med reservationsrätt lämnas tillfredsställande information om bl. a. försäkringsvillkoren och reservationsmöjligheten.

Inspektionen har av sin undersökning inte kunnat dra några säkra slutsatser om hur många gruppmedlemmar som blir dubbelförsäkrade på grund av att de inte reserverat sig men antar att det har skett i åtskilliga fall. I många fall kan man dock anta att det har varit fråga om en tillfällig situation i samband med att en person har gått över från individuell försäkring till gruppförsäkring. Inspektionen kommer även i fortsättningen att bevaka frågan, och det finns inte anledning för regeringen att nu vidta någon åtgärd. Jag förutsätter att inspektionen kommer att underrätta regeringen om det finns skäl att ompröva anslutningsmetoden. Det är enligt min mening lämpligt att gruppföreträdaren återkommande – t.ex. en gång om året – informerar gruppmedlemmarna om försäkringen och reservationsmöjligheten, så att den som är med i försäkringen på grund av ett förbiseende eller liknande får möjlighet att reservera sig.

Enligt min mening finns det inte i dag anledning att tro att problemet är så omfattande att det inte uppvägs av de fördelar för konsumenterna som billiga hemförsäkringar av denna typ erbjuder.

Anf. 110 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Den 1 april meddelades att de flesta stora försäkringsbolagen hade för avsikt att ändra på zonindelningen när det gäller stölddelen i bilförsäkringen. Försäkringsbolagen skulle införa 30 olika premienivåer,

mot de tidigare sju. De bilägare som finns i områden med ungdomsvårdsskolor eller har fängelser till grannar kan räkna med kraftigt höjda premier, medan det blir billigare i andra områden.

Bakgrunden till denna förändring är försäkringsrörelselagens princip om skäligen premiesättning. Tanken är att premien skall vara skäligen avvägd med hänsyn till den risk försäkringen är avsedd att täcka. Här har försäkringsbolagen konstaterat att det i områden med t.ex. en ungdomsvårdsskola uppenbarligen är större risk för stölder, och skadeersättningen ökar i dessa områden jämfört med andra. Därför gör försäkringsbolagen med hjälp av skälighetsprincipen en omfördelning av premierna.

När det gäller individuella hemförsäkringar gäller samma sak. Där varierar försäkringspremien beroende på vilken risk försäkringen är utsatt för.

En sådan riskfaktor som tillmätts stor betydelse är var i landet hushållet som skall försäkras är beläget. Om jag enbart håller mig till Stockholmsområdet, är detta indelat i flera olika riskzoner, och premien varierar för t.ex. försäkringsbeloppet 300 000 kr. mellan 500 kr. och 1 400 kr. För Folksam kollektiva hemförsäkringar varierar premien oberoende av försäkringsbeloppet mellan 200 kr. i landsorten och 300 kr. i storstadsområdena.

Detta betyder, att om två konsumenter bor grannar i Stockholm och båda har behov av ett försäkringsskydd på 300 000 kr., så betalar den ene, som har tecknat en individuell hemförsäkring, en premie på 1 400 kr. och den andre, som har en kollektiv hemförsäkring, betalar 300 kr.

Man kan då fråga sig: Vem betalar för mycket och vem betalar för litet?

Hemförsäkringarna är ingen god affär för försäkringsbolagen. Förlusten för hemförsäkringar var 193 milj. kr. år 1986 och 196 milj. kr. år 1987.

Med hänsyn till den utvecklingen måste man ställa frågan: Vem betalar egentligen de kollektiva hemförsäkringarna? Subventioneras de av de individuellt tecknade hemförsäkringarna? Eller finns det ett slags affärsidé bakom Folksam kollektiva hemförsäkringar som går ut på att premierna kommer att rusa i höjden när tillräckligt många fackförbund har tecknat kollektiva hemförsäkringar och man som försäkringstagare sitter fast i försäkringen och inte längre kan välja?

Genom regeringens acceptans av kollektiva försäkringar medverkar regeringen till att sätta både skälighetsprincipen och konkurrensen ur spel. Påståendet att skälighetsprincipen bara gäller den som tecknar försäkring enskilt och att kravet på skälighetsprincipen skulle avse gruppen som sådan och inte individen, om en grupp utses till försäkringstagare – jag tänker då på äkta grupp-försäkringar – är ologiskt.

Ett sådant synsätt är bara regeringens eftergift åt Folksam. Det är enbart till för att kringgå skälighetsprincipen och göra det möjligt för Folksam att bedriva verksamhet med kollektiva hemförsäkringar.

Om man, som regeringen gör, accepterar de kollektiva hemförsäkringarna borde fri konkurrens råda vid tecknandet av dessa försäkringar, men så är det inte heller. I praktiken håller Folksam på att skaffa sig en dominerande ställning på hemförsäkringsmarknaden genom sina samband med fackföreningsrörelsen.

Försäkringsverksamhetskommittén diskuterade möjligheten av att införa villkor om anbudsförfarandet, och det pekade på risken med en omfattande

strukturförändring på hemförsäkringsmarknaden, som i sin tur får till följd att konkurrensförutsättningarna försämrats. Detta strider helt mot en sund utveckling av försäkringsväsendet. Jag vill fråga finansministern om han inte har för avsikt att vidta någon typ av lagstiftning för att få till stånd åtminstone ett anbudsförfarande när det gäller kollektiva hemförsäkringar.

Beträffande dubbelförsäkring säger försäkringsinspektionen att om dubbelförsäkringsproblemen inte kan bemästras bör frågan om tillåtande av reservationsrättsmetoden tas upp till förnyad prövning. Det lär finnas mellan 45 000 och 65 000 hushåll som är dubbelförsäkrade. Då frågar jag: Är inte detta skäl nog för en lagstiftning? Eller, sett ur finansministerns synpunkt, var går gränsen, hur många hushåll skall vara dubbelförsäkrade innan det vidtas någon åtgärd?

Anf. 111 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tycker att Britta Bjelles syn på försäkringsmarknaden inte precis präglas av några liberala instinkter. Hon utgår från, att om Folksam skulle börja skörta upp medlemmarna i ett antal fackförbund genom att driva upp premierna till orimliga nivåer, skulle de för det första inte reagera, och för det andra skulle det inte dyka upp något annat försäkringsbolag. Vi har trots allt ett antal sakkförsäkringsbolag i landet, som skulle vara beredda att erbjuda försäkringar till rimligare premier. Finns det ingen konkurrens på marknaden, Britta Bjelle, eller utesluter Britta Bjelle att försäkringsbolag över huvud taget skulle vilja konkurrera med varandra?

Jag förstår inte poängen med att anbudsförfarande skulle föreskrivas i lag. Det är fullt möjligt för övriga försäkringsbolag att ta upp konkurrensen med Folksam om de kollektiva sakkförsäkringarna. Det står faktiskt helt öppet för dem. Hela den diskussionen är oförståelig för mig. Antingen tror Britta Bjelle att konkurrensen på försäkringsmarknaden har upphört, då är det fråga om vad övriga försäkringsbolag egentligen sysslar med, eller också är det mest hjärnspöken när hon tänker att Folksam skulle göra detta som ett led i en långsiktig konspiration för att bemäktiga sig sakkförsäkringsmarknaden.

Det är, herr talman, ganska grova anklagelser som riktas mot försäkringsinspektionen. Det är den som har att övervaka att det råder skälighet i premiesättningen och att förhållandena i övrigt på försäkringsmarknaden svarar mot försäkringslagens krav. Hon må gärna tro att regeringen myglar ihop med Folksam i syfte att kringgå skälighetsprincipen, som hon säger. Sådana politiska förolämpningar har vi fått lära oss att tåla. Men hur hon kan hävda att försäkringsinspektionen i så fall inte skulle ha upptäckt att man på ett allvarligt sätt har frångått skälighetsprincipen, det förvånar mig. Inspektionen har gjort rätt ingående undersökningar av vad som har ägt rum på det området och har inte funnit att något föranlett ingripanden eller förändringar i lagstiftningen. Om Britta Bjelle inte delar den uppfattningen får hon verkligen ta upp en grundläggande diskussion om vad det är för allvarliga fel som försäkringsinspektionen begår. Men innan hon börjar rikta anklagelser mot våra ämbetsmän, tycker jag att hon bör använda en annan form än den som brukas i en riksdagsdebatt.

Det är uppenbart att dubbelförsäkring äger rum, och det är inte bra. Visst

kan det vara fråga om tillfälliga historier. Man har en individuell försäkring men upptäcker att en kollektiv försäkring blir billigare. Därför tar man en sådan, även om man en period fortfarande har kvar den individuella försäkringen. Men det problemet kan finnas att människor inte är helt medvetna om att de har försäkrat sitt hus två gånger. Om Britta Bjelle lyssnade på det jag sade i mitt interpellationssvar, vet hon att jag vill *uppmåna dem som företräder de försäkrade grupperna* att utvidga informationen så att man årligen tillställer gruppmedlemmarna, de som är med i grupp sakförsäkringen, information om att nu är de försäkrade via grupp försäkringen. Någon möjlighet att själva granska sina försäkringsförhållanden och bedöma sin ekonomi borde man ändå tilltro löntagarna i vårt land.

Herr talman! Över huvud taget är Britta Bjelles aggressivitet mot dessa grupp sakförsäkringar litet svår att förstå. Det är väl uppenbart att en grupp försäkring blir billigare än individuella försäkringar. Det gäller på sjukförsäkringsområdet och det gäller även på andra områden där man tillämpar kollektiva försäkringar. Jag måste fråga mig huruvida Britta Bjelle hade varit lika upprörd om det hade varit ett privatägt försäkringsbolag som hade ingått avtal av detta slag.

Anf. 112 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag börjar bakifrån. Andra områden har också grupp lösningar, som finansministern talar om. Ja, om finansministern med det menar personförsäkringar vill jag påpeka att det är en väldig skillnad mellan personförsäkringar och sakförsäkringar. Har man tre personförsäkringar utfaller också tre belopp, men har man tre hemförsäkringar utfaller bara ett belopp, men man betalar för tre. Alltså tycker jag att det inte är riktigt jämförbart.

Beträffande informationen är det ganska intressant att notera att konsumentförsäkringslagen tillkom just av det skälet att man inte skulle använda försäljningsmetoder som gick ut på att konsumenten inte visste precis vad han eller hon betalade för, vad det kostade, hur det var upplagt osv. Den informationen rörande kollektiva hemförsäkringar är i dag inte i enlighet med konsumentförsäkringslagen. Marknadsföringslagen kom till för att skydda konsumenterna mot att pådyvlas olika saker som de inte själva hade bett om att få. Men när det gäller kollektiva hemförsäkringar gillas inte den lagstiftningen, utan då går det bra att bestämma kollektivt att alla skall ha en viss försäkring såvida de inte reserverar sig. Men i andra sammanhang gäller marknadsföringslagen.

Att jag tycker att det är så tråkigt med kollektiva hemförsäkringar är att konkurrensen sätts ur spel och att de enskilda individerna inte själva väljer vilket försäkringsbolag de skall vara anslutna till. Det sker i form av ett kollektivt beslut, där ett fackförbund kollektivt ansluter sig till Folksam. Det vore omöjligt om man inte hade kringgått skälighetsprincipen. Det gjorde man genom att inte anta någon lagstiftning alls om kollektiva hemförsäkringar. Det är därför jag menar att regeringen medverkar till att Folksam långsamt övertar hemförsäkringsmarknaden, för det är trots allt det som håller på att hända.

Redan i dag finns det ungefär 500 000 hemförsäkringar anslutna till

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

*Om ändrade regler om
taxeringsrevision*

Folksam via LO. Den utvecklingen fortsätter. Jag tror att hälften av Folksams hemförsäkringar redan i dag kommer via fackförbunden. Därför menar jag att om man vill ha konkurrens på detta område måste också lika regler gälla för alla. Det gör det inte.

Då det gäller anbudsförandet förstår jag över huvud taget inte finansministern. Folksam skulle nämligen inte ta ett anbud från t.ex. Skandia. Jag kan för övrigt inte förstå varför finansministern, som i alla andra sammanhang talar om konkurrens, inte tycker att det är viktigt att det är konkurrens på det här området – konkurrens när det gäller individuella försäkringar och anbudsförande.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på interpellation 1988/89:164 om ändrade regler om taxeringsrevision

Anf. 113 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Britta Bjelle har mot bakgrund av att taxeringsrevisioner har verkställts hos revisionsbyråer, varvid klienthandlingar har granskats, frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att ändra reglerna angående taxeringsrevision.

Jag vill inledningsvis nämna att de lagändringar om taxeringsrevision som trädde i kraft den 1 januari 1988 (SFS 1987:1228) genom en ändring i bl.a. 56 § taxeringslagen syftade till att i olika hänseenden stärka skyddet för de enskildas personliga integritet. Betydande begränsningar gjordes av revisionsinstitutets tillämpningsområde vad gäller vilka skattskyldiga som får revideras. I princip får revision bara ske hos bokföringsskyldiga. Vidare infördes restriktioner beträffande var och när en revision får verkställas.

Lagändringarna innebar också en viss utvidgning av revisionsinstitutet. Det är numera möjligt att genom taxeringsrevision hos en bokföringsskyldig person inhämta uppgifter om andra personer utan att dessa är kända på förhand. Däremot ändrades inte de grundläggande revisionsmöjligheterna, som innebär att revision får göras hos en bokföringsskyldig person för att kontrollera att han eller hon själv fullgjort sina skyldigheter eller för att få upplysningar om en bestämd persons deklaration eller bestämda personers deklarationer.

Något undantag i kretsen bokföringsskyldiga, t.ex. för revisionsbyråer, finns inte. Skulle inte dessa få underkastas en närmare undersökning i form av taxeringsrevision skulle det uppstå en kontrollfri zon som lätt kunde fresta till missbruk. Jag kan nämna att det på senare tid förekommit taxeringsrevisioner hos bl.a. revisionsbyråer för att skattemyndigheterna skall kunna få upplysningar om skalbolagsaffärer där revisionsbyråer har uppträtt som konsulter.

När det gäller integritetsskyddet för uppgifter av ömtalig natur vill jag först framhålla att i beskattningsverksamheten råder absolut sekretess för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. Uppgiftsskyldigheten gentemot skattemyndigheterna har därför allmänt sett ansetts kunna

vara vidsträckt. För deklARATIONER och kontrolluppgifter är uppgiftsplikten i princip undantagslös, vilket hänger samman med att uppgiftsplikten är bestämd i detalj. Vid taxeringsrevision är förhållandet ett annat. Då kan handlingar påträffas som av olika skäl bör undantas från granskningen. Det finns därför särskilda lagbestämmelser om att länsrätten på framställning av den enskilde kan besluta att handlingar skall undantas från revisionen. Motsvarande bestämmelser om undantagande finns såvitt gäller bevissäkring, som är det tvångsmedel som kan användas om den granskade inte frivilligt medverkar vid taxeringsrevisionen. Även dessa bestämmelser ändrades för att ge den enskilde ett förbättrat integritetsskydd.

Jag ser mot den här bakgrunden inte skäl att för närvarande föreslå regeringen några ändringar i reglerna om taxeringsrevision.

Anf. 114 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Regeringsrätten har i en dom 1986 slagit fast att revision måste ha till syfte att ge upplysningar om en bestämd persons deklARATION eller bestämda personers deklARATIONER. Att revision skulle kunna ha ett vidare syfte och t.ex. innefatta en generell granskning saknar stöd i förarbetena, menade domstolen 1986.

Skatteförvaltningen var inte nöjd med denna dom utan krävde att få göra generella kontroller.

Regeringen har nu uppfyllt deras önskemål, genom att göra förändringar i 56 § taxeringslagen, som finansministern nyss nämnde. I dag är det alltså tillåtet med generella kontroller, vilket innebär att skatteförvaltningen får göra uppgiftsinsamlingar, som gäller ett stort antal personer, för att sedan ha som underlag för att besluta vilka revisioner man skall göra. Det här betyder att uppgiftsinsamlingen även får avse okända personer. Skattemyndigheterna behöver alltså inte uppge namnet på den man kontrollerar när man gör revision hos annan. Det i sin tur betyder att där revision sker får man inte veta vad skatteförvaltningen letar efter. Den reviderade saknar därför, menar jag, varje möjlighet att kontrollera om granskningsmannen går för långt.

Generella kontroller kan ske hos vem som helst som är bokföringsskyldig. Vanliga sekretessbestämmelser gäller inte vid taxeringsrevision. Generell kontroll kan därför numera röra patienter hos privatpraktiserande läkare, kunder hos banker, klienter hos advokater och revisorer.

När förslaget till lagändringen behandlades i riksdagen var lagrådet mycket kritiskt. Lagrådet menade t.o.m. att förslaget i propositionen beskrivits på ett vilseledande sätt och att det på grund av den vilseledande beskrivningen i propositionen i remissen inte har beaktats att det var fråga om att utvidga det område i regeringsformen som handlar om skydd för varje medborgare mot husrannsakan och liknande.

Vidare kritiserade lagrådet förslaget med hänsyn till bristen på skydd för personregister hos den granskade.

Tillåtande av generell granskning i förening med skattemyndigheternas fulla tillträde till ADB-lagrade uppgifter och personregister hos företagen ökar dramatiskt skattemyndigheternas kontrollmöjligheter.

Vid behandlingen av förslaget till lagändring avstyrkte också datainspek-

tionen förslaget med hänvisning till de svårösta integritets- och rättssäkerhetsfrågor som den förutsåg.

Om vi för ett ögonblick låter en utomstående titta på Sverige i dessa frågor kan jag nämna att den kanadensiske professorn David H. Flaherty, som för övrigt anses som en världsauktoritet på ADB- och integritetsfrågor, betecknat Sverige som det datoriserade kontrollsamhället. Det sade han innan vi hade den lagstiftning vi nu diskuterar.

Avslutningsvis vill jag peka på lagrådets skrivning där man säger: "Lagrådet vill därför understryka vikten av att revisionsinstitutet ges en klar och tydlig utformning och att tillämpningen av reglerna kommer att präglas av restriktivitet och urskillning." Nu kan finansministern avläsa resultatet. Skatteförvaltningarna går nu in i revisionsföretag och banker och gör generella kontroller.

I går var jag på ett seminarium som handlade om att Sverige behöver en författningsdomstol. Den debatten får ny näring när regeringen driver igenom en lagstiftning som både lagrådet och datainspektionen varnar för och utvecklingen visar att skatteförvaltningen använder sig av lagen för att gå igenom revisorers och bankers sekretesskyddade klienthandlingar.

Min fråga till finansministern blir: Är detta det kontrollsamhälle som finansministern vill skall utvecklas?

Anf. 115 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Först kanske det ändå är värt att erinra om att skattemyndigheterna under lång tid har utfört denna typ av generella kontroller. Vad som hände var att det uppmärksammades att det inte fanns tillfredsställande reglering av hur kontrollerna utfördes, hur de stämde överens med integritetsskyddet, datasekretesslagen, osv. Vad som har hänt är alltså att regeringen, för att få ett klarare och bättre skydd för den enskilde, har bitt riksdagen om lagstiftning på detta område. Sedan kan Britta Bjelle tycka illa om lagstiftningen och kräva att den ändras. Men den debatten har vi faktiskt haft i denna kammare. Riksdagens majoritet har antagit lagen. Då uppstår frågan: Kan Britta Bjelle peka på att någon enskild har lidit skada av den nya lagstiftningen? Har någon medborgares integritet äventyrats? Eller har myndigheterna tillämpat lagen på ett sätt som gör att klander skall föras mot dem? Detta är naturligtvis väsentliga frågor.

Jag kan förstå att revisionsbyråerna gärna skulle se att de undantogs från möjligheten att göra denna typ av granskning. Men problemet är att revisionsbyråerna själva i hög grad ägnar sig åt att syssla med människors skatteaffärer. Det finns tyvärr också ett antal fall där det är uppenbart att revisionsbyråer har medverkat i uppläggning av skatteplanering och andra skatteflyktsarrangemang som jag har svårt att tro att någon ledamot av riksdagen skulle hävda att man bör skydda och nästan uppmuntra förekomsten av den typen av skattetransaktioner.

Det är riktigt att den här lagstiftningen innebär att de vanliga sekretessbestämmelserna inte gäller i samband med skattekontroller, men vad Britta Bjelle då borde tillfoga är att hos skattemyndigheten råder ju absolut sekretess. Det är bara skattemyndigheten som kan få tillgång till den här informationen. Skattemyndigheten har absolut sekretess. Jag vill hävda att

det inte går att visa på att skattemyndigheterna har missbrukat den information de har fått, att de har brutit mot kravet på den egna sekretessen annat än i sammanhang där detta är fullt lagenligt och man har äventyrat människors integritet genom att släppa ut information. Tvärtom.

Skattemyndigheterna står ju här inför riksdagens och allmänhetens krav på att förebygga skattebrott, att upptäcka och beivra skattebrott. De har ett utomordentligt svårt och besvärligt arbete. Jag tycker, om jag skall uttrycka en personlig mening, att i de allra flesta fall utför våra skattemyndigheter sitt arbete på ett mycket grannliga och omdömesgillt sätt, och om enstaka misstag begås så tycker jag att det kan inte utgöra underlag för ett allmänt angrepp på skattemyndigheternas möjligheter att bedriva den kontrollverksamhet som de faktiskt är ålagda av riksdagen att utföra.

Anf. 116 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Finansministern börjar med att peka på att man redan tidigare gjorde generella kontroller. I det avseendet fastslår regeringsrätten att det hade varit olagliga kontroller. Och vad finansministern menar är, att därför att man tidigare gjorde olagliga kontroller skulle man nu göra dem lagliga.

Man kunde möjligen dra samma exempel på vad som förekommer i KU nu för tiden. Där har det påvisats att man har bedrivit illegal buggning under en följd av år. Då skulle man alltså av finansministerns resonemang dra den slutsatsen att det är lika bra att vi nu tar och legaliserar buggning, så vi får det lagligt, eftersom det ändå används. Jag tycker inte att det sättet att resonera är riktigt.

När det sedan gäller skatteförvaltningarna så har jag inte på någon punkt angripit skatteförvaltningarna för vad de gör. De använder sig av den lagstiftning som vi i riksdagen fattar beslut om och utnyttjar den till den gräns den drar upp. Får man göra generella kontroller, så är det klart att man gör det!

Vad jag försöker peka på är att regeringen driver igenom en lagstiftning som hjälper till att skapa ett kontrollsamhälle, och det intressanta är ju att representanter för datainspektionen var mycket upprörda när vi hade dem på hearing. Då sade chefen för datainspektionen att en dramatisk ökning av kontrollverksamheten kommer att ske med den förändring som nu är på gång, därför att när vi hade den gamla lagstiftningen som mycket mera värnade om integriteten än vad den nya gör, så hade vi inte den datorisering som finns överallt i samhället i dag.

Tack vare datoriseringen gör vi det möjligt med generella kontroller att komma åt allt, allt, allt tänkbart, och det finns inget område som är vår egen sfär. Jag tycker att det är ganska intressant.

Man skulle kunna jämföra med snatterier. Det är ju så att vi alla vet att det snattas för flera miljarder i Sverige i dag. Då skulle man ju kunna tänka sig att man för att komma till rätta med snatterierna bestämde man sig för att kontrollera varje individ som lämnade ett varuhus, där har vi rätt att titta i väskan och titta i fickorna, så att de inte har med sig någonting från varuhuset. Då skulle vi också kunna begränsa snatterierna.

Men det är inte det samhälle som vi i folkpartiet vill ha. Vi vill ha ett öppet

samhälle, och vill man ha ett öppet samhälle där människor inte har en alltför stor kontrollverksamhet över sig är det klart att ett och annat brott inte blir upptäckt och en och annan skattesmitare kanske finns kvar. Men det viktiga är vilken inriktning vi vill ha på utvecklingen i samhället.

Anf. 117 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Britta Bjelle drar en parallell mellan skattemyndigheternas arbete och att var och en av oss som går in i en affär blir visiterad vid utgången.

Vad hon egentligen gör är, såvitt jag förstår, att rikta ett angrepp på den allmänna självdeklarationen. Den är nämligen till för att vi skall deklarerat vilka inkomster vi har haft och vilka avdrag vi vill göra. Det är på det sättet vi skattebetalare årligen visiteras av skattemyndigheterna.

Tycker Britta Bjelle vi skall avskaffa självdeklarationen? Det är hennes definition på kontrollsamhälle att vi faktiskt är ålagda att inför skattemyndigheterna tala om vilka inkomster vi har haft. Det är ju det som sedan föranleder behovet av kontroll för att ta reda på om vi har uppgett riktiga uppgifter i självdeklarationen.

Anf. 118 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är oerhört angeläget att vi både deklarerar och betalar våra skatter. Det är inte det saken handlar om.

Det är frågan om vilken utveckling vi skall ha i samhället när det gäller kontrollfunktioner. Det kan vara ganska intressant att tala om vad BRÅ gjorde. De hade en undersökning där de tittade på 20 000 revisioner som gjordes 1987. 1 2 % av de fallen kunde man föra målen vidare och kunde anmäla brott. Jag har inte följt upp detta, men jag är övertygad om att i slutänden blev det inte 2 % som fälldes i domstolen.

Med det här vill jag säga att det stora flertalet, både företag och människor, är förhållandevis ärliga, deklarerar, betalar sin skatt. Då är frågan: Hur stor kontrollapparat skall vi ha för att kontrollera det fåtal som missköter sig? Med snatterier förhåller det sig på samma sätt. Hur mycket vill vi kontrollera för att förhindra brott?

Anf. 119 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad Britta Bjelle och jag bråkar med varandra om. Jag förstår inte att vi är så förfärligt oense. Uppenbarligen inser vi ju att just det förhållandet att vi har en någorlunda effektiv kontrollapparat har en väldigt stor förebyggande effekt. Jag tror att Britta Bjelle har rätt i att vi har, jämfört med andra länder och trots våra höga skatter, ganska litet av skattefusk – även om vi vet att det förekommer.

Men utan att människor kände att det ändå fanns en möjlighet att kontrollera deras självdeklarationer är jag rädd för att situationen snabbt skulle bli mycket värre.

Sedan är det också så att det lämnas in 6 miljoner självdeklarationer varje år. Ett mycket litet antal av dessa blir föremål för några som helst kontroller. Ännu färre blir föremål för taxeringsrevisioner. Jag begriper att det inte för någon individ kan vara trevligt att utsättas för en taxeringsrevision, men att

beskriva att vi har ett sådant omfattande kontrollsamhälle att praktiskt taget varenda människa undersöks in på bara kroppen, det tycker jag är att skapa en skräckstämning kring det här som är helt utan underlag i verkligheten. Där förstår jag inte riktigt kanske vad vi grälar om.

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Meddelande om interpellationer

Andre vice talmannen anmälde att Britta Bjelle anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1988/89:143 om överlåtelse av statens aktier i Sveriges Investeringsbank AB till PKbanken, m.m.

30 § Anmäldes och bordlades

Justitiekommitténs betänkanden

1988/89:JuU14 Anslag till åklagarväsendet och domstolsväsendet

1988/89:JuU15 Anslag till polisväsendet

1988/89:JuU17 Anslag till kriminalvården och brottsförebyggande rådet

1988/89:JuU18 Anslag till rättshjälp m.m.

Lagutskottets betänkanden

1988/89:LU19 Ändring i samäganderättslagen

1988/89:LU27 Rättsskyddet för kretsmönster i halvledarprodukter

1988/89:LU28 Vissa försäkringsfrågor

1988/89:LU29 Trafikskadelagen m.m.

Utrikesutskottets betänkanden

1988/89:UU13 Överenskommelse med Polen om fiskezonerna i Östersjön

1988/89:UU18 Internationellt utvecklingsarbete

Näringsutskottets betänkanden

1988/89:NU17 Ökning av grundfonden för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

1988/89:NU22 Vissa anslag inom industridepartementets område

31 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 13 april

1988/89:198 av Görel Bohlin (m) till kommunikationsministern om postutdelningen av gruppreklam:

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Meddelande om interpellationer

Under våren och vid sammanträde den 8 augusti 1988 informerade moderaterna i Stockholms län postverket om valsedelsförsändelser som skulle utdelas till hushållen senast den 24 augusti 1988. Detta ledde till en överenskommelse med postverket. Från verkets sida krävdes att försändelserna skulle lämnas in senast en bestämd dag varierande mellan olika kommuner.

I en rad kommuner blev emellertid missarna från postverket upprörande stora. Utdelningen skedde ofta senare än som överenskommit, t.ex. i Järfälla och Solna, och i Österåker skedde förväxling med försändelser avsedda för annan kommun. I Nacka, Sickla och Älta finns områden där utdelning ännu ej skett och i ett fall har samtliga försändelser till ett pensionärshem återfunnits i en skrubbe.

Det är min uppfattning att postverket generellt sett är mycket pålitligt vad gäller brev- och paketedistribution. Det är därför tråkigt att behöva konstatera att gruppreklam behandlas mindre seriöst. Beställaren betalar ju för en tjänst han inte får. Att det rör sig om valförsändelser gör saken ännu allvarligare. Vad beror detta på? Är utdelarna inte pålitliga? Har ett annars seriöst arbete saboterats?

Jag vill fråga kommunikationsministern:

Vilket ansvar har postverket för att gruppreklam som kunden betalat för delas ut enligt överenskommelse?

1988/89:199 av *Görel Bohlin* (m) till kommunikationsministern om transporter av farligt gods:

Stickprovsundersökningar har visat att säkerhetsbestämmelserna för transporter av farligt gods efterlevs dåligt. Några allvarliga tillbud har också skett, bl.a. på Valhallavägen i Stockholm vid transport av brandfarligt gods. Varje dag transporteras ca 50 000 ton miljöfarligt gods på svenska vägar, och det är ett under att en katastrof inte redan inträffat.

Särskilt stora risker är förenade med transport av brandfarligt gods genom tätbebyggt område, såsom är fallet vid transport av flygbränsle från Loudden till Arlanda. Ett femtiotal tunga tankbilar transporterar dagligen flygbränsle dels genom centrala delar av Stockholm, dels på den hårt trafikerade E4:an och därefter in på det trafikalt röriga Arlandaområdet.

Deponeringen av bränsle på Arlanda är sedan en historia för sig. Detta brandfarliga gods är placerat i jättetankar ca 25 meter från flygledningsbyggnaden. En olycka i samband med påfyllning eller tankning skulle kunna slå ut hela flygplatsen på rekordtid, varvid tusentals människor med stor sannolikhet skulle dödas eller komma till allvarlig skada.

Båttransporter av miljöfarligt gods är en annan känslig fråga. En tankbåtsolycka på Mälaren skulle troligen förstöra det vattendrag som utgör vattentäkt för Stockholm med omnejd.

När det gäller flygbränsletransporterna har jag i en tidigare interpellationsdebatt och i motioner hävdade att en pipeline från Loudden till Arlanda skulle minska problemen med dessa transporter, en lösning som också väckt regeringens intresse. I övrigt vill jag gärna höra om regeringen har planer på

ett strängare regelsystem och att kunskaperna förbättras hos dem som skall övervaka att reglerna följs.

Min fråga till kommunikationsministern är:

1. Finns det planer på att skärpa reglerna i samband med transport av farligt gods?
2. Var ligger frågan om transport i rörledning från Loudden till Arlanda?

1988/89:200 av *Anders Svärd* (c) till statsrådet Margot Wallström om svenska kyrkans offentlighetsrättsliga ställning:

Svenska kyrkan har en unik ställning bland svenska trossamfund. Den relation vi har mellan kyrka och stat förutsätter att svenska kyrkan bedriver verksamhet i hela landet. Församlingsindelningen utgör den organisatoriska grunden för detta arbete.

Svenska kyrkans verksamhet regleras delvis genom lagstiftning. I första hand avser denna lagstiftning organisation och ekonomi. För svenska kyrkan och hennes förmåga att verka krävs emellertid stor frihet att själv besluta i inomkyrkliga frågor. Utvecklingen har också under senare år gått mot större självständighet.

Emellertid har några händelser inträffat på senare tid som verkat i motsatt riktning.

Riksdagen beslöt på förslag av regeringen, utan hänsyn till kyrkomötets åsikt i frågan, att folkbokföringen skall få ny huvudman. Till detta bör läggas att regeringen inte ens brydde sig om att höra kyrkomötet. Dess uppfattning kom i stället till uttryck efter motioner i frågan.

Statsrådet Wallströms företrädare som kyrkominister utlovade inför kyrkomötet att ge detta möjlighet att yttra sig beträffande de förändringar som nyligen genomförts vad gäller tillsynen över kyrkobyggnader och kyrkogårdar innan riksdagen fattade beslut i frågan. Detta löfte infriades aldrig. Inte heller hördes kyrkomötet i fråga om den framtida organisationen av kyrkomusiken.

Företrädare för svenska kyrkan har starkt pekat på behovet av att den översyn som civildepartementet inlett av erfarenheterna från de första mandatperioderna med kyrkomötet i dess nya form snarast slutförs. Enligt den förre kyrkoministern skulle detta ske under 1988, men ännu har inga resultat redovisats. Detta har bl.a. lett till att kyrkomötets krav på självskrivnenhet för biskoparna som fullvärdiga ledamöter i kyrkomötet inte kunnat tas upp till prövning.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till statsrådet Wallström:

Vad vill statsrådet göra för att medverka till en sådan respekt för svenska kyrkans självständighet och inflytande som mer svarar mot de principiella deklARATIONER som gjorts av regeringen i detta ämne?

1988/89:201 av *Lars Leijonborg* (fp) till statsrådet Göran Persson om vidgade möjligheter att välja skola, m.m.:

Statsrådet Göran Persson har efter sitt tillträde som skolminister utvecklat

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Meddelande om interpellationer

sin syn på aktuella skolfrågor i ett antal intervjuer. Det får förutsättas att de ståndpunkter som därvid kommit till uttryck inte bara är statsrådets egna utan i någon mening också är en spegling av den socialdemokratiska regeringens skolpolitik. Det finns därför anledning att be statsrådet att närmare precisera sin och regeringens aktuella ståndpunkt i ett par av de frågor som behandlats i intervjuerna.

Den första gäller den för närvarande mycket omdiskuterade frågan om elevers och föräldrars rätt att välja skola.

I arbetet med den offentliga sektorns förnyelse brukar man från regeringshåll framhålla önskvärdheten av att offentlig service blir mer konsumentstyrd och mer lyhörd för medborgarnas individuella och varierande önskemål. Socialdemokraterna avvisar tanken att ökad valfrihet bara kan åstadkommas med s.k. privatisering, och framhåller att valfriheten kan öka också inom det offentliga systemet. I årets budgetproposition (finansplanen) exemplifieras tesen med skola, sjukhus och vårdcentral.

I själva verket går regeringen i finansplanen ännu ett steg i sin anslutning till folkpartiets skolpolitik. Som argument för de större möjligheterna att välja anförs inte bara valfriheten som sådan, utan också ett dynamiskt synsätt enligt vilket t.ex. skolor skulle kunna bli bättre och effektivare genom ett "inslag av konkurrens" dem emellan. Detta skall enligt finansplanen åstadkommas genom att medborgarna tillåts välja skola "i högre grad än i dag." (Finansplanen s. 33-34.)

Frågan om rätten att välja skola berördes också i regeringens proposition 1988/89:4 om Skolans utveckling och styrning. Där framhölls i ett sammanhang att det blir "naturligt att i framtiden i större utsträckning än i dag tillgodose elevers och föräldrars önskemål om att få välja en viss skola". Några förslag till regelförändringar framfördes emellertid inte, utan ansvaret lades på kommunerna. Det konstaterades att även nu gällande regler, särskilt efter en förändring häromåret, kräver av skolmyndigheterna att de skall ta hänsyn till elevers och föräldrars önskemål. Om man t.ex. känner stark otrivsel i sin skola, framhåller propositionen, kan elevernas önskemål om att få byta skola tillgodoses redan i dag.

Mot bakgrund av de anförda citaten ("i högre grad än i dag", "i större utsträckning än i dag") ter sig ett intervju svar av statsrådet Persson i Lärartidningen nr 9/89 förvånande. Som svar på fråga om rätten att välja skola säger Göran Persson: "Jag tror inte detta kan bli någon stor verksamhet. Det är mest fråga om att kommunerna skall vara generösa om en elev vill byta skola på grund av vantrivsel eller kamratrelationer eller dylikt." I samma resonemang säger statsrådet att om man "skulle släppa loss den processen" – att ge föräldrar och elever rätt och möjlighet att välja skola genom ett statsbidrag byggt på elevpengsprincipen – "kommer man snabbt i konflikt med principen om att skolklasserna ska vara socialt allsidigt sammansatta".

Uttalanden synes motstridiga. I sammanhang där regeringen vill ge intryck av att ha anammat moderna idéer om den offentliga sektorns förnyelse och konsumentorientering används större valfrihet i skolan som exempel. Men i sammanhang där tankarna skulle kunna omsättas i praktiken och inför

företrädare för producentintresset tonas förändringen ned till den grad att ingenting återstår.

Den andra frågan som skall behandlas här hänger delvis samman med den första. Den gäller statsrådet Perssons och regeringens syn på föräldrarnas roll i skolan.

Också den frågan behandlades något i den tidigare nämnda skolpropositionen från 1988. Mönstret från den nyss relaterade problematiken går igen. Det finns allmänna positiva uttalanden om föräldramedverkan, men de konkreta förslag som framförts i debatten och i statliga utredningar, t.ex. att föräldrarna skulle få sitta med i lokala styrelser som skulle inrättas för varje skola, avvisades.

Göran Person får i den nyss återropade intervjun en fråga om vilka krafter som släpps fria vid en decentralisering. Statsrådet svarar då bl.a. följande: "Min egen erfarenhet är att lärarna ofta är de mest progressiva i skolans värld. Många föräldrar är det inte."

Statsrådet anser alltså att föräldrarna sällan tillhör "de progressiva krafterna" i skolan. Även om uttalandet görs som svar på en egendomligt formulerad fråga ter det sig märkligt.

Enligt undertecknads erfarenhet och uppfattning har föräldrar i allmänhet en stark känsla för sina barns bästa. Många är beredda till stora uppoffringar av både tid och pengar för att barnen skall få en bra start i livet. Denna känsla för sina barns bästa finns i alla samhällsklasser.

I folkpartiets skolpolitik spelar föräldrarna en central roll. Ett ökat engagemang från deras sida är en av de viktigaste förutsättningarna för att skolans problem skall kunna lösas. En ökad roll för föräldrarna är också ett inslag i de skolreformer som för närvarande genomförs i vissa andra länder.

Att föräldrarna skulle vara en negativ kraft, som bromsar förbättringar av skolan, förefaller vara en mycket förvriden bild av verkligheten. Det motsatta förhållandet måste vara långt vanligare. Föräldrar försöker, ensamma för sina egna barns räkning eller i grupp för hela klassen, genomdriva förbättringar som skolan av olika skäl inte kan åstadkomma.

Det bästa vore om statsrådet kunde avfärda uttalandet som en felsägning som svar på en egendomligt formulerad fråga. Men tyvärr finns det, som nämnts, indicier som tyder på att uttalandet är representativt för socialdemokratisk politik. Jag syftar härvid på motståndet mot att låta föräldrarna vara med och bestämma i vilken skola deras barn skall gå och motståndet mot "skoloråd" (bestyrelse, skolnämnd – olika benämningar har använts under årens lopp) på varje skola, där föräldrar skulle få sitta med.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till statsrådet:

1. Anser statsrådet att föräldrars och elevers rätt att välja skola bör utvidgas jämfört med dagsläget?
2. Anser statsrådet att föräldrars medverkan i och inflytande över skolarbetet bör öka jämfört med dagsläget?

1988/89:202 av *Guðrun Schyman* (vpk) till civilministern om EG-anpassningen och den kommunala verksamheten:

En statlig utredning arbetar för närvarande med att se över den gällande

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Meddelande om frågor

kommunallagen, med sikte på att lägga fram förslag på en ny lag. Enligt uttalande från civilministern är en av de viktigaste frågorna i utredningen anpassningen till EG.

Enligt Kommunförbundets chefsjurist som är sakkunnig i utredningen kommer kommuner och landsting att förlora sin frihet att helt på egen hand köpa varor och tjänster om Sverige anpassar sina lagar till EG.

En följd av detta blir att upphandlingen måste annonseras och då kan även utländska anbudsgivare delta. Som exempel har nämnts staden Milano, som dömts till skadestånd därför att endast italienska företag fick lämna anbud på ett reningsverk.

Detta framtidsperspektiv väcker en rad frågor som jag nu vill ställa till civilministern:

1. Vad kommer en EG-anpassning få för effekter på den offentliga sektorn?
2. Hur kommer en EG-anpassning påverka möjligheterna att förhindra en privatisering av olika delar av den offentliga sektorn?
3. Vad blir det för regional- och arbetsmarknadspolitiska konsekvenser om inte kommuner och landsting fritt kan stödja olika verksamheter?
4. Blir det möjligt att förhindra utländskt ägande av delar av den offentliga sektorn vid en EG-anpassning?

32 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 13 april

1988/89:581 av *Anders Svärd* (c) till justitieministern om tystnadsplikt inom församlingsvårdande arbete i svenska kyrkan:

För präster inom svenska kyrkan finns regler om tystnadsplikt vilka är av utomordentlig betydelse för de personer som söker prästens råd och stöd. Inom församlingsarbetet finns numera många andra kategorier av anställda och frivilliga medarbetare som på grund av arbetets karaktär också borde ha lagstadgad tystnadsplikt.

Från svenska kyrkans sida har vid flera tillfällen till regeringen framförts önskemål om tillägg till sekretesslagen. Skrivelser i ärendet från 1982 års och 1983 års kyrkomöte överlämnades till 1982 års kyrkokommitté. Kyrkomötet tillskrev i december 1985 regeringen och föreslog ett lagstadgat sekretessskydd för uppgift om enskilda personliga förhållanden.

I departementspromemorian *Vissa ändringar i sekretesslagen* (DsJu 1987:3) redovisas att yttranden över kyrkokommitténs skrivelse inhämtats från några olika håll. Tanken på ett sekretesskydd inom församlingsvården fick då stöd. I den nämnda departementspromemorian fanns förslag till bestämmelser om sekretess inom det församlingsvårdande arbetet, vilka skulle införas i sekretesslagen. Promemorian remissbehandlades våren 1987, men ännu har inget lagförslag lagts fram. Från dem som arbetar inom svenska

kyrkans församlingsvårdande verksamhet har oroliga frågor ställts om varför ingenting händer. Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga justitieministern följande:

När kan ett förslag förväntas om sekretess inom församlingsvårdande arbete i svenska kyrkan?

den 14 april

1988/89:582 av *Margó Ingvardsson* (vpk) till justitieministern om straffreglerna för kvinnomisshandel:

I ett domslut från en tingsrätt i ett kvinnomisshandelsmål har rätten bedömt att kvinnan inte är helt utan skuld till misshandelns uppkomst på grund av sin provokativa politiska agitation.

Avser justitieministern att vidta några åtgärder för att en misshandlad kvinna inte skall anses ha egen skuld till misshandeln på grund av exempelvis provokativt politiskt uppträdande?

1988/89:583 av *Inger Koch* (m) till statsrådet *Lena Hjelm-Wallén* om hjälpsändningarna till nödlidande i södra Sudan:

Enligt uppgift vägrar Etiopien att tillåta FN att utföra hjälpsändningar till södra Sudan och utsätter därmed de svältande i den krigshärjade regionen för ännu svårare lidande.

Vad avser regeringen att göra för att medverka till att hjälpsändningar kan nå fram till de nödlidande i södra Sudan?

1988/89:584 av *Gullan Lindblad* (m) till socialministern om privatpraktiserande sjukgymnasters ekonomiska villkor:

Att de privatpraktiserande sjukgymnasterna har en mycket besvärlig ekonomisk situation framgår av den kostnads- och intäktundersökning som riksförsäkringsverket har utfört på uppdrag av regeringen.

Vilka åtgärder – förutom sedvanlig taxerevision mot bakgrund av gällande kostnads- och prisökningar – tänker regeringen vidta för att förbättra de privatpraktiserande sjukgymnasternas ekonomiska villkor?

1988/89:585 av *Gudrun Schyman* (vpk) till utrikesministern om remissbehandling av utredningsbetänkande om utrikesförvaltningens inriktning och organisation:

I SOU 1988:58 utrikesförvaltningens inriktning och organisation redogörs för ett framtida utrikesdepartement med en förändrad organisation och en förändrad politisk inriktning.

Förslaget har skickats ut på remiss, men listan på remissinstanser upptar så gott som enbart statliga myndigheter och föreningar som företräder kommersiella intressen. Organisationer med internationell inriktning i sitt arbete och/eller organisationer som i dag är beroende av anslag från UD har ej

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Meddelande om frågor

Prot. 1988/89:97
14 april 1989

Meddelande om frågor

beretts tillfälle att yttra sig. Freds-, solidaritets-, invandrar- och miljöorganisationer, politiska ungdomsförbund, kvinnoförbund, kyrkliga organisationer, dvs. folkrörelseförankrade organisationer saknas.

Skall enbart de med rent organisatoriska och kommersiella intressen avge synpunkter på UD:s framtida politiska inriktning, kommer viktiga kunskaper och erfarenheter att gå förlorade.

Min fråga är därför:

Är utrikesministern beredd att vidta åtgärder för att korrigera den ovan beskrivna obalansen?

1988/89:586 av *Maggi Mikaelsson* (vpk) till statsrådet Maj-Lis Lööv om behandlingen av flyktingar från Somalia:

Somalia är ett för de flesta svenskar okänt och slutet land. Ändå kommer ett antal flyktingar hit däriifrån. I en rapport från Amnesty International påtalas att det begås uppenbara brott mot de mänskliga rättigheterna i Somalia.

Mot den bakgrunden är det extra viktigt att flyktingar från Somalia som blir utvisade kan garanteras en säker tillvaro i Somalia efter återkomsten dit.

Jag vill därför fråga invandrarministern:

Kan invandrarministern garantera att flyktingar som utvisas till Somalia tillförsäkras grundläggande mänskliga rättigheter och inte riskerar sina liv vid återkomsten till Somalia?

33 § Kammaren åtskildes kl. 13.08.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren